

1952

NR1

KARYS

KVIEČIAME UŽSISAKYTI
plačiausiai Amerikoje skaitomą laikraštį

“DARBININKA”

Išeina du kartus savaitėje

“DARBININKAS” buria aplink save daug bendradarbių. Visuose pasaulio kraštuose turi savo korespondentus ir yra geriausiai informuotas lietuvių laikraštis.

Prenumeratos kaina metams:

JAV	\$5.00
Brooklyn, N. Y.	\$5.50
Kanadoje	\$5.50
Užsienyje	\$5.50
Pusmečiui	\$3.00

“Darbininkas” susipažinimui siunčiamas
2 savaites nemokamai

ADRESAS:

“DARBININKAS”
680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

NUGALĖKIME LIGŠIOLINĮ NERANGUMĄ!

Tuoju siųskime redakcijai visų mūsų karių, esančių JAV kariuomenėje, adresus. Žurnalas mūsų vyrams bus siunčiamas tučtuojau. Kurie galės — atsilygins vėliau.

NĖ VIENO KARIO NEBUS BE KARIO!

K A R Y S

Kai tamsos galybė naikina šimtmečiais sukurtas mūsų tautos kultūrinės vertybės, kiekvieno lietuvių inteligento pareiga yra skaityti, platinti ir palaikyti vienintelį kultūros žurnalą

AIDUS

AIDAI, pradėję eiti tremtyje, jau treči metai Amerikos žemyne jungia vieningam kūrybos darbui mūsų geriausias mokslo, meno ir literatūros jėgas;

AIDAI, palaiko Lietuvos prisikėlimo viltį ir pranašauja giedrą laisvės rytmetį;

AIDAI, pasitikėdami lietuviškos visuomenės iki šiol rodomu palankumu,

1952 METAIS

**DAR KARTĄ KIEKVIENĄ LIETUVIŲ INTELI-
GENTĄ KVIEČIA Į SKAITYTOJŲ EILES.**

Prenumeratos kaina: JAV ir Pietų Amerikoje — metams 5 dol., Kanadoje — 5.50 (kanadiškais pinigais 6 dol.). Kituose kraštuose — 6 dol.

ADMINISTRACIJOS ADRESAS:

AIDAI, Kennebunk Port, Maine

ŠIAME NUMERYJE:

KPT. SIMAS URBONAS
Didieji sprendimai artėja

*

ALG. GIEDRIUS
Kariuomenė — krašto kultūrintoja

*

JONAS LUKAS
Aktualu - Nauja - Gyvenimiška

*

KOSTAS JURGELA
1830-31 Metai

*

PLK. O. URBONAS
Lietuvos Vietinė Rinktinė 1944 m.

*

Mūsų žuvusieji ir mirusieji

*

P. TRVD.
Stalinas ir mūsų diplomatai

*

VL. RAMOJUS
Prietiltyje

*

JONAS NOREIKA
Trys velniai

*

ERIC. WILLIAMS
Bėgimas iš Danijos

*

A. MERKELIS
“Sudiev, kvietkeli!”

*

A. RUZANCOVAS
Pasaulio lietuvių spauda apie mūsų kariuomenę,
karius, partizanus

*

Lietuviai Didžiajam New Yorke
(Visuomeninės, kultūrinės, ekonominės
veiklos informacinė santrauka)

*

Viršelis — dail. P. Osmolskio. Šis nr. padidintas
— 36 psl. (su viršeliais).

*

INFORMACIJOS

• Žurnalas išeina kiekvieno mėnesio paskutinę savaitę. Aktualią medžiagą naujam nr. siųsti iki kiekvieno ateinančio mėn. 7 d.

• Prenumeratoriai ir platintojai už 1951 m. maloniai prašomi atsiskaityti iki š. m. vasario 20 d. Sekančiam nr. paskelbsime mūsų rūpestingus aktyviuosius, bičiulius, esančius visame pasaulyje.

• Pasikeitus adresui, prašome tuoju mums pranešti atvirlaiškiu.

• JAV ir Kanadoje negavus naujo numerio iki einamojo mėn. 15 d. — prašome pranešti administracijai.

Redakcija-Administracija

KARYS

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Redaguoja: kpt. Sim. Urbonas, Dom. Penikas, Br. Aušrotas ir St. Butkus. VYR. REDAKTORIUS KPT. SIM. URBONAS. Leidžia KARYS. Prenumerata: metams 4 dol., pasm.—\$2.50, atsk. nr. 45c. Adresas: administracijos — 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., redakcijos — 156 Steamboat Rd., Great Neck, N. Y. Spausdinamas Tėvų Pranciškonų spaustuviėje, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription \$4.00 per year. Single copy 45 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. EDITORIAL OFFICE: 156 Steamboat Road, Great Neck, L. I., N. Y.

Nr. 1 (1274)

1952 M. SAUSIS-JANUARY

ĮSTEIGTAS 1919 M.

DIDIEJI SPRENDIMAI ARTĖJA

KPT. SIM. URBONAS

Pasaulinės politikos vairuotojai, valstybių prezidentai, didieji karo vadai — šių naujųjų metų proga vis aiškiau pasisako, kad 1952-ji bus labai neramūs, grėsmingi ar net kritiški metai. Savaimė suprantama, kad visi tie vyrai, kurie yra atsakingi prieš šiandieninės žmonijos likimą, prieš istoriją, ne-regėtai yra slegiami didžiųjų sprendimų pareigos; sprendimų, kurie nesulaikomai artėja. Juk vis labiau įsitikinama, kad dabartinė būklė ilgai taip tęstis nebegalinti, kad didžiosios jėgos ir sistemos turės pasirinkti: arba karą, arba tariamąją taiką, visų imperialistinės Rusijos pagrobtų ir neišvaizduojamais būdais masiškai naikinamų tautų sąskaita.

Tiktai nepilno proto žmogus galėtų pasakyti, kad negausi, nuo amžių galingųjų kaimynų tarpusavio karų niokojama lietuvių tauta kada nors, taigi ir šią istorinę valandą, trokštų karo. Pagaliau ir mes, naujieji ateiviai, jį jau geriau už daugelį ir šios šalies gyventojų pažinome, nuo 1941 metų terorizuojami besikeičiančių okupacijų, frontų ugnies gainiojami gimtaisiais ir Vakarų Europos laukais, o pagaliau — likusieji gyvieji, išblaškyti visuose penkiuose pasaulio kontinentuose, benamiai.

Taigi, lietuvių tauta trokšta ne karo, o tikrai tikrojo teisingumo atstatymo, baisiausių skriaudų kuoskubiausio atlyginimo. Mes trokštame vien tikrosios taikos, trokštame, kad bent II-sis pasaulinis karas pagaliau pasibaigtų. Juk argi jis pasibaigęs? Argi dabartinė taika, ta viso pasaulio žmones slegianti nežinomybė, nėra baisesnė už patį karą? Juo labiau — jeigu ji taip tęstusi metų metus... Bet kadangi *komunizmas atskiram žmogui ar tautai sugebėjo sukurti baisesnį dalyką net už pačią mirtį, tai jis nori ir visai žmonijai užkarti tokią "taiką", kuri, aišku, yra baisesnė ir už karą.*

Taip, tokios "taikos" mes nenorime!

Tokia "taika", anksčiau ar kiek vėliau atneštų ir šio galingausio, laisvojo krašto žmonėms tą dar, atrodo, čia nesuprantamą siaubą, kada gyvenimas pasidaro baisnis už mirtį. O jau tada — neišvaizduojamo pragaro tamsa užviešpatautų ir visoje žemėje...

Raudonosios Maskvos imperija, savo seniai išmėgintais būdais pas save ir jėga pagrobtuose kraštuose, dabar neriasi iš kailio, kad pačiu kritiškiausiu metu patrauktų kitų šalių mases, paveiktų valdžias ir įtakingąsias asmenybes, idant "pax

sovietica" įsiviešpatautų mūsų Žemės planetoje. Tiesa, II-jo pasaulinio karo eigoje ir ligi šiol po jo — jiems tai sekėsi, gyvuliško brutalumo, stačiai — planetarinio melo ir rafinučiausios apgaulės dėka. Palikti vieniši kraštai ir tautos turėjo prisiimti šį neužtarnautą kančios kryžių. Tačiau jau nebetelpa ir žmogaus galvoje, jeigu tai prisiimtų ir atominio amžiaus Jungtinės Amerikos Valstybės.

Štai kodėl atrodo, kad didieji sprendimai diena diena artėja. Arba pasaulis turės pasirinkti jėgą, kad pagaliau baigtų šį neturintį pavyzdžio karą, arba pasiduoti lėtai mirčiai, palengva išsižadant savomis rankomis...

* * *

Nepriklausomybės metais sausio mėn. mes tinkamai paminėdavome Mažosios Lietuvos dalies, Klaipėdos krašto, grįžimą Didžiajai Lietuvai, 1923-ųjų metų sukilimo dėka. Mes taip pat rengdavomės didžiai Vasario 16-sios dienos šventei. Mes tai darėme tremtyje, Vokietijoje, o ir dabar, prisiglaudę įvairiose svečiose šalyse. Didžiųjų įvykių ir artėjančių sprendimų akivaizdoje, visa tai kai kam gali atrodyti netokie jau dideli dalykai. Tačiau ir tie didieji dalykai susikuria iš mažesniųjų. Tad mes giliai išgyvename šias

DIDŽIOJI LIETUVIŲ TAUTOS MOKYKLA

KARIUOMENĖ—KRAŠTO KULTŪRINTOJA

Spauda. Kiekvienais metais kariuomenės dalių skaitykloms buvo išrašomi laikraščiai ir žurnalai. Jų buvo išrašoma tiek, kad tekstų kiekvienai kuopai, kiekvienam smulkesniam atskiram daliniui. Pvz., 1938 m. buvo išrašyta ir siuntinėjama kariuomenės dalims 3.603 egz. įvairių mūsų laikraščių bei žurnalų. Šiam reikalui išleista 22,3% visos kareivių švietimui skirtos sumos. Čia neįeina KARYS, kurio kiekvienais metais keletas tūkstančių egz. būdavo siunčiama nemokamai.

Būdami kariuomenėje, mūsų vyrai pamėgdavo spausdintą žodį, o atlikę karinę tarnybą ir išėję atsargon — jau nesiskirdavo su vienu ar kitu mėgiamiausiu laikraščiu ar žurnalu. Ypač per eilę pastarųjų Nepriklausomybės metų, mūsų kariai įgyvendino gražią kultūrinę tradiciją — savo iniciatyva užsakyti spaudos savo namiškiams. Daugybė tūkstančių egz. laikraščių ir žurnalų kasmet papildavo mūsų kaimuose ir miestuose. Tuo būdu Nepriklausomybės metų spaudos populiarinimo, jos platinimo bare mūsų kariuomenė yra atlikusi didžiulį kultūrinį darbą.

Paskaitos. Įvairių valstybinių bei tautinių švenčių progomis kariuomenės dalyse būdavo rengiamos paskaitos. Jos dar daugiau sustiprindavo karių

mums gyvybiniai svarbias mirties dienas, o savo mintimis, anksčiau čia pat pasakytomis, visa širdimi jungiamės talkon, kad kuo galint dalyvautume ir anuose sprendimuose, didžiosios valandos akivaizdoje nesigailėdami net pačių brangiausių aukų. Trauktis jau nebėra kur. Belieka kova, pergalė ar auka dėl žudomos tėvynės, dėl savo vaikų ir dėl visų pasaulio žmonių laisvės.

ALGIMANTAS GIEDRIUS

šventinę nuotaiką, daugiau suprasmindavo mūsų žymiųjų dienų paminėjimą, šviesdavo ir auklėdavo Lietuvos vyrus.

Be to, būdavo rengiamos kultūrinės ir specialinės paskaitos, ypač iš žemės ūkio srities. Pvz., 1938 m. tokių paskaitų buvo surengta 690, per 494 valandas. Žemės ūkio klausimais paskaitoms būdavo kviečiami agronomai; kitų sričių paskaitas skaitydavo dalių karininkai, kultūrininkai. Kad tokios paskaitos būtų vaizdingesnės ir patrauklesnės, kariuomenės dalyse buvo aprūpintos "Lektor" ir "Adept" tipų epidiaskopais. Tuo būdu paskaitos būdavo tikrai gyvai pravedamos, visiems suprantamos, giliai pasiliekančios jaunimo atmintyje.

Ekskursijos. Krašto pažinimo tikslu, kasmet buvo organizuojamos tolimos ekskursijos mūsų kareiviams. Jose dalyvavo visų kar. dalių vyrai. Taip 1938 m. iš mūsų gražųjį pajūrį buvo surengtos net 5 ekskursijos. Ekskursijos iš Kauno plaukdavo Nemunu, aplankydamos pakeliui visas istorines, ar šiaip žymias, gražias mūsų panemunių vietas. Šių ekskursijų metu provincijos įgulų kariai turėdavo progos apžiūrėti Kauną: V. D. Karo Muziejų, Čiurlionio Galeriją, "Maito" fabriką, Karo aviacijos dirbtuves ir kt.

Provincijų įgulų dalyse negalėdamos visiems kariams sudaryti progos tolimoms ekskursijoms, yra surengusios daugybę ekskursijų į artimesnes nuo įgulų vietas, turinčias istorinės reikšmės.

Nereikia nė sakyti, kad visų šių ekskursijų reikšmė karinėje prievolėje atliekantiems mūsų vyrams buvo didžiulė. Jie nemokamai keliaudavo po kraštą, pamatydavo mūsų nuostabųjį pajūrio grožį, susitikdavo su naujais žmonėmis, sparčiai pra-

plėsdavo savo akiratį, geriau pažindavo ir daugiau pamildavo savo kraštą.

Radijas. Jau nuo 1929 m. Kar. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius buvo suorganizavęs ir vedė kariuomenės pusvalandžius, kurie būdavo daromi per valstybinį radiofoną Kaune. Šių tiek karių tiek plačiosios visuomenės labai mėgiamų pusvalandžių metu būdavo duodamos mūsų kariuomenės aktualijos, visos informacijos apie karinę tarnybą, o taip pat būdavo rengiami radijo vaidinimai, paskaitos, gyvi, vaizdūs reportažai iš karių gyvenimo, kasdieninio darbo, vaizduojantieji visus kareivio vargus ir džiaugsmus, tiek gyvenant kareivinėse, tiek vasaros poligonoose ar kariuomenės manevruose. Tuo būdu visas kraštas galėjo sekti ir pažinti darbštų, nuotaikingą ir prasmingą mūsų karių gyvenimą.

Kariuomenės radijo pusvalandžių programas dažniausiai vykdė Kauno įgulos dalyse, tačiau nemaža jų buvo atlikę ir provincijos įgulų kariai. Atvykdami su savo programa valstybinį radiofoną, provincijos įgulų kariai turėdavo geros progos aplankyti žymesnes Kauno vietas ir kultūrinės įstaigas. Tuo pačiu pajavairindavo pačius pusvalandžius, plačiau apimdavo visos kariuomenės gyvenimą, plėsdavo visų karių tarpusavio bendradarbiavimo tradiciją.

Pvz., 1938 m. buvo suvaidinta 38 radijo vaizdeliai ir per keletą pusvalandžių atlikta nuodugni "ekskursija" po V. D. Karo Muziejų. Tų pačių metų vasarą buvo surengtos 4 plačios transliacijos iš Gaižiūnų poligono. Radijo vaidinimus režisuodavo Valstybės Dramos artistai.

Nėra abejojimo, kad šios moderniosios priemonės, radijo, panaudojimas mūsų kariuomenei ir visuomenei informuoti, šviesti, auklėti, — per tuos vie-

nuolika metų turėjo milžiniškos reikšmės.

Teatras ir muzika. Jau buvo susidariusi kaip ir tradicija, kad Kauno įgulos kareiviams per jų karinės tarnybos laiką būdavo surengiami specialūs 2-3 Valstybės Teatro spektakliai. Kai kuriais metais tokie spektakliai būdavo surengiami ir provincijos įgulų vyrams Kauno valstybiniam ir Šaulių teatruose. Viso to pasėkoje pagausėjo ir scenos bei muzikos būrelių įvairiose kariuomenės dalyse. Atitinkamų scenos veikalų trūkumui pašalinti suorganizuotas konkursas davė: S. Lauciaus "Signalą", Žilio "Neprašytus svečius", J. Dovydaičio "Geležinį trejetą".

Praturtėjo ir lietuviškosios muzikos veikalų repertuaras, ypač gražiais savaisiais kariniais maršais. Kariuomenės suorganizuoto konkurso keliu juos sukūrė mūsų žymieji muzikalkompozitoriai.

Kino-teatras. Kareiviams taip pat būdavo užsakomi specialūs spektakliai privačiuose kinuose, kur būdavo progos pamatyti visą eilę geriausių užsienio filmų, karinių, kultūrinių apžvalgų. Visos kar. dalys matė ir savąją kultūrinę apžvalginę filmą "Lietuva". Neviena kariuomenės dalis turėjo įsirengusios nuosavus kino aparatus, geras sales.

Visame šiame visų sričių kultūriniame darbe daug energijos, atsidėjimo ir kūrybos yra idėję daugybė mūsų kariuomenės darbuotojų - pionierių, pradedant kar. vadovybe ir baigiant pačiais kareiviais. Visas šis darbas turėjo didžiulės reikšmės visam kraštui, iš kurio jaunimas į kariuomenę ateidavo, o po tarnybos — vėl į jį grįždavo. Tuo būdu mūsų kariuomenė buvo ne vien krašto apsaugos organizacija, bet ir svarbi visuomenės auklėtoja, kultūrintoja. Šioje tautos mokykloje vyrai užgerūdindavo savo kūną, praturtindavo savo dvasią. Nepriklausomos Lietuvos kariuomenė buvo pavyzdinga lietuviškoji vyriškumo mokykla.

(Bus daugiau)

SVEIKINIMAI ŠVENČIŲ PROGA

VISIEMS A. L. RAMOVĖS S-GOS SKYRIAMS

Amerikos Lietuvių Ramovės Sąjungos Laikinoji Centro Valdyba Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga sveikina visų S-gos Skyrių valdybas ir narius, linkėdama sveikatos ir ištvermės naujose gyvenimo sąlygose, o svarbiausia — linki turėti tvirtą įsitikinimą, kad Tėvynės išlaisvinimo vanda vis artėja...

Šia proga RAMOVĖS Laik. Centro Valdyba kviečia ramovėnus visomis išgalėmis remti KARĮ, jį skaityti, platinti ir jame bendradarbiauti, nes KARYS yra mūsų mintiese skleidėjas ir ryšininkas.

P. PLECHAVIČIUS,

Centro Valdybos Pirmininkas

V. MIEŽELIS

Sekretorius

Chicago, Ill.,

1951 m. gruodžio 22 d.

Ponui kpt. Sim. Urbonui,

Malonus Pone Urbonai,

PLB Krašto Valdybos vardu sveikinu Jus su šv. Kalėdomis ir Naujaisiais 1952 metais.

Norėčiau taip pat pasinaudoti šia proga pareikšti Jums nuoširdžiausių mūsų padėką už Tamstos redaguojamo žurnalo jautrų reagavimą į Vokietijos lietuvių reikalus ir už didelę moralinę paramą, kuri mums tuo būdu yra teikiama.

Su nuoširdžiais linkėjimais

Jūsų

PR. ZUNDE

Bad Salzufflen, Vokietija,

1951 m. gruodžio 19 d.

GERB. KARIO REDAKCIJAI IR ADMINISTRACIJAI,

šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų proga, Lietuvių Vasario 16 Gimnazija sveikina savo Rėmėją-Talkininką ir būdama dėkinga už suteiktą paramą — siunčia geriausių linkėjimus ateičiai.

Diepholz - Vokietija,

1951. XII. 25.

Gimnazijos Direktorius

Sveikiname KARĮ atgaivinimo metinių proga.

Dėkojame už tai, kad nuoširdžiu žodžiu palaikote tą dvasią, kuri buvo ir bus reikalinga lietuviui kovoje už mūsų kilniausią tikslą — už savo tautos gyvybę ir laisvę.

Drąsos ir ištvermės!

RAMOVĖ

Rochesterio Skyrius

MIELI KARIAI,

Pradedant kritiškuosius 1952 metus, Lietuvių Karių Kartoteka sveikina visus pasaulyje esančius Lietuvos karius. Linkime ištvermės, pasiryžimo, drąsos ir laimės visuose Jūsų žygiuose.

Šiandien, kai mūsų sesės ir broliai Lietuvoje perėjo į pasirošimą lemiamai valandai, Jūs, stovėdami garbingos ir galingos JAV kariuomenės eilėse, sustiprinate jų viltis sulaukti atsiskaitymo valandos ir laisvės Tėvų Žemėje.

Tegul KARYS ir Lietuvių Karių Kartoteka visus lietuvių karius, nežūrint kuriame pasaulio kampe jie bebūtų, sujungia į vieną šeimą, kur kiekvieno nelaimės ir garbingi žygiai būna visiems žinomi.

Ištieskite tvirtai vieni kitiems rankas, kad pasijustumėte, jog esame ne vieni!

Chicago,

1952 m. sausio 1 d.

LIETUVIŲ KARIŲ KARTOTEKA,

2124 W. 23 Pl., Chicago 8, Illinois, USA

Kpt. S. URBONUI, KARIO VYR. REDAKTORIUI

Mielas Pone Kapitone,

Amerikos Lietuvių RAMOVĖS Sąjungos Laikinoji Centro Valdyba Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga sveikina KARIO Vyr. Redaktorių ir visą redakcijos štabą, linkėdama geriausios kloties darbe bei asmeniškios laimės ir pasisekimo.

P. PLECHAVIČIUS

Centro Valdybos Pirmininkas

Chicago, Ill.

1951 m. gruodžio 22 d.

V. MIEŽELIS

Sekretorius

...Aktualu ★ Nauja ★ Gyvenimiška...

Brig. gen. Vl. Nagius Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus sodelyje Naujųjų Metų naktį, Nepriklausomaj Lietuvoje

DIDVYRIŠKOS ŠIRDYS, BRAŠKANČIOS KOJOS IR MŪSŲ AUKOS...

"Kas neturite kur ir su kuo sutikti Naujųjų Metų, kviečiami atvykti į Karo Muziejų, kur N. Metus sutinkant, bus griežiamas Lietuvos Himnas, Laisvės Varpas skambins laimingajai Lietuvos ateičiai ir Vilniaus atvadavimui, o dangų nušvies tūkstančiai ugnį..."

Ak, daugelis anuomet turėjome su kuo ir kur sutikti Naujuosius Metus. O vis dėlto šimtai ir tūkstančiai kauliškų, išgirdę šiuos mūsų Tautos šventovės vadovo žodžius, susirinkdavome. Susirinkdavome aną paslaptinę naktį prie Nežinomojo Kareivio Kapo, Muziejaus Varpų bokšto papėdėje.

Gal tūkstantą kartą žiemos nakties tamsoje išvydavome čia ir gyvuosius Laisvės Kovų paminklus — rūsčias mūsų karo invalidų gretas... Jų didvyriškos širdys, girgždančios kojų ar rankų protezės ir Laisvės Varpo dūžiai — giliai persmelkdavo mūsų sąžinę...

Richardas Valzonis su Gene Tunney ir kpt. P. Labanasku "Voice of America" lietuviškojoje transliacijoje, pasikalbėjimo metu

JONAS LUKAS

Dabar... anie paminklai barbarų išniekinti, tauta kalama prie kryžiaus, o gyvuosius laisvės kovūnus — invalidus žiaurus likimas gainioja nė nesvajotose pasvietėse. Pats mūsų šventovės didysis vaidila, amžiaus ir vargų laužiamas, vis dažniau ilsisi lignonio lovoje.

O vis dėlto mes visi ir dabar "tebesišildome prie ugnelės, kurią čia atsinešėme drauge su Gimtosios Žemės smilčių žiupsneliu, su Laisvės Varpo gaudėsiu savo širdyse, su neutilstančia amžinųjų lietuvių tautos kareivių daina. Ir tai todėl — amžiais bus laisva Lietuva..."

Mes čia savo tarpe turime ir dalį laisvės paminklų iš mielojo Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus sodelio. Tai tie patys gyvieji Nepriklausomybės Kovų paminklai...

* * *

Karo Muziejaus viršilos Broniaus Tvarkūno butelis Philadelpijoje kuklus, tvarkingas. Jis pats, tik ką grįžęs iš sunkaus fizinio darbo, sėdi palinkęs prie stalo, įtemptai vartydamas Sąjungos reikalų popierius. O tie popieriaus lakštai šlama benamių invalidų tylaus skundo, neiš-

Virš. Bronius Tvarkūnas, Karo Inv. S-gos Pirmininkas

brendamc vargo ar net nujaučiamos mirties aimanomis. Štai, vienas jų primygtinai klausia, kam reikės perduoti krauju užsitarnautą Vyčio Kryžių ir kitus Nepriklausomos Lietuvos garbės ženklus, nes jis ilgiau negyvensias, kaip kokius dar vienerius metus... Niekur negaunąs darbo, neturįs iš ko gyventi. O prieš

K A R Y S

MŪSŲ SARGYBOS VAKARŲ EUROPOJE

Iš Lapkričio 23-sios minėjimo iškilnių Vokietijoje, pas mūsų kuopų vyrus. Žemiau: Sargybų pamaina išskirstyme.

kulų suvarstytas kūnas kasdien nyksta...

Bronius kažkodėl jaudinasi, lyg jelektrintas. Ir jo sušaudyta ranka nervingai užrašo ant ano laiško: pasiųsti 25 dolerius. Ak, koks džiaugsmas, kai turi ką pasiųsti! Ir ne tik tam vienam. Kasos knyga tą naktį rodo arti pusantro tūkstančio. Viešpatie, kiek daug, palyginus prieš metus! Ak, kiek maža, kai mėgini pažvelgti skubios paramos reikalingiausių vyrų kančias ir vargą... O jeigu taip 25.000 sveikųjų bent po pusę dolerio į metus...

— Aš skiriu \$100! — kažkur kažkam parašė vienas senųjų mūsų ateivių — Ant. Žiemys, buvęs dar caro gvardijcs vyras. — Pasak J. Cicėno, jiems būtina! reikia nupirkti kokią farmą.

RIČARDAS VALZONIS — PAVYZDINGIAUSIAS AMERIKOS BERNIUKAS

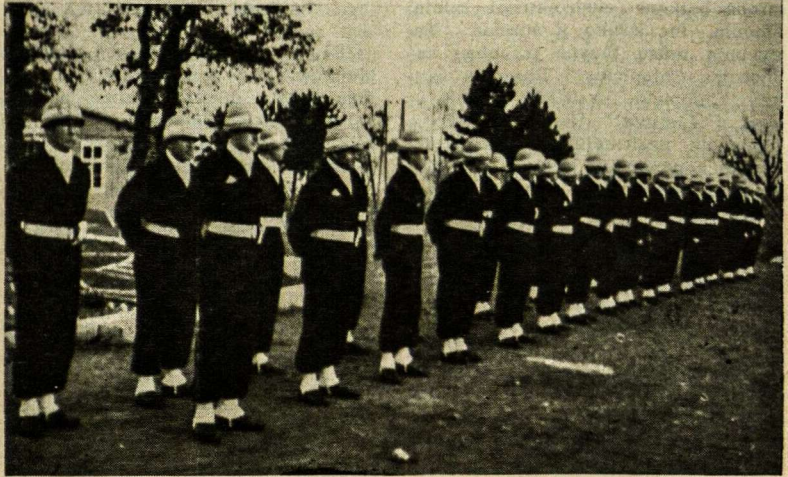
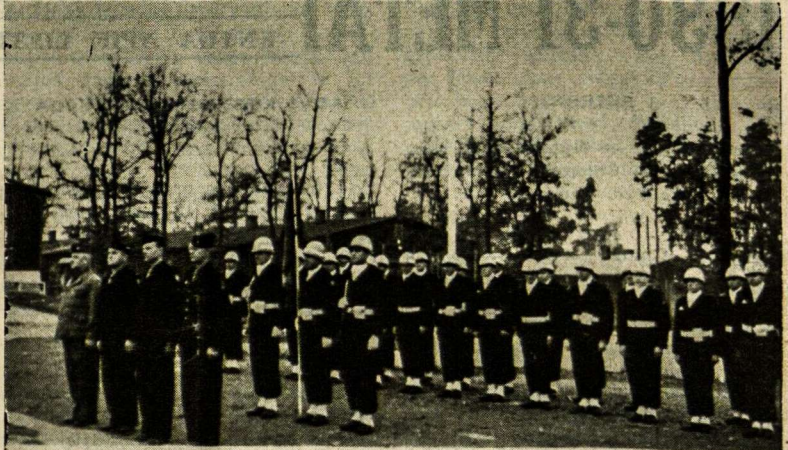
Šių metų sausio mėn. JAV buvo renkamas pavyzdgingiausias Amerikos berniukas, kaip paskatinimo pavyzdys šios šalies vaikams, kad jie būtų darbštūs, pareigingi, gerbią savo kraštą. Iš 350.000 berniukų (iš 350 miestų) buvo išrinktas Ričardas Valzonis, jau praėjusiais metais laimėjęs Boy of America vardą ir stipendiją į Wilbraham Academy, Massachussets valstijoje.

Sausio 9—12 dienomis R. Valzonis buvo Didžiojo New Yorke svečias. Jį čia priėmė ir jam garbės ženklus įteikė New Yorke burmistras Impeliteri, o taip pat pasaulinis bokso čempionas Gene Tunney ir plaukiojimo čempionas Buster Crabbe.

Milijonai amerikiečių R. Valzonį matė televizijoje ir girdėjo kalbant per radiją. Pasikalbėjime su "Amerikos Balso" atstovu kpt. P. Labanausku (kuris buvo perduotas į mūsų tėvynę) keturiolikametis berniukas Ričardas Valzonis išreiškė viltį pamatyti Lietuvą, kai tik ji bus laisva, o Lietuvos vaikučiams pasiuntė nuoširdų "Iki pasimatymc..."

Buvusis pasaulinis bokso čempionas Gene Tunney, kaip buvęs JAV laivyno vyr. sporto instruktorius, sakėsi lankęsis Lietuvoje 1931 m. ir šia proga gražiai atsiliepė apie lietuvius ir mūsų didįjį boksininką Juozą Šarkį.

Ričardo pavyzdys tepaskatina vi-

DOMISI NEŽINOMOJO KAREIVIO KAPO TRADICIJA

Praėjusiais metais FESTIVAL INFORMATION SERVICE, New Yorke, kreipėsi į Lietuvos Įgaliotą Ministerį Washingtone P. Žadeikį, prašydama medžiagos į visą eilę klausimų, liečiančių Lietuvos Nežinomojo Kareivio Kapo istoriją-tradiciją.

Talkininkaujant gen. Nagiui ir kt. kariams bei kultūrininkams, prašomą medžiaga buvo parengta

Atsakymai į klausimus, ar informacija bendra prasme, apėmė:

— Kur Nežinomojo Kareivio Kapas yra,

— paminklo aprašymas ir kt. smulkmenos,

— kaip ir kieno buvo parinktas kape palaidotasis,

— kur buvo padaryta atranka,

— sus mūsų jaunuosius būti darbščiais, dorais, sąžiningais vaikais, mylėti savo tėvynę ir garsinti jos brangų vardą.

— kape pašventinimo data, — apeigų aprašymas, — ar yra nuclatinė garbės sargyba,

— ar kapas buvo sužalotas II-jo Pas. karo metu,

— ar apeigos atliekamos reguliariai ir kada.

Gavus šią medžiagą, FESTIVAL INFORMATION SERVICE vardu, mr. Robert Meyer, Jr., mūsų atstovybei Washingtone atsiuntė šį malonų padėkos laišką:

Gerbiamas Pone, Nuoširdžiai dėkoju Jums už puikų ir kruopštų atsakymą į mano klausimą apie Lietuvos Nežinomojo Kareivio Kapą.

Aš esu giliai dėkingas už šią medžiagą, kuria aš sėkmingai pasinaudoju tinkamiausiu būdu, iškeliančiu šio paminklo svarbumą.

Jums nuoširdus
ROBERT MEYR, Jr.

1830-31 METAI

LIETUVOS ULONŲ MAJORAS HORDYNSKIS IR JO

KNYGA APIE LIETUVOS — LENKIJOS SUKILIMĄ

3 SKIRSNIS

Pirmoji diena. — Nubloškimas rusų iš Varšuvos. — Chlopickio išrinkimas Vyr. Vadu

(49 psl.) ... Apie vienuoliktą val. generolas Chlopickis su ovacijomis buvo žmonių nulydėtas į finansų ministerio viešbutį... Profesorius Lelevelis ta proga prabilo: ... Broli, imk savo protėvių ir pirmtakų, Čarneckio, Dombrovskio ir Kosciuškos kardą! Garbingai vadovauk tautai, kuri tavimi pasitiki!"

Šias apeigas baigus, Chlopickis pasirodė balkone susirinkusiai miniai žmonių. Šie sutiko jį šūkiškai: "Tegyvuojas mūsų tėvynė ir mūsų vaduotojas Chlopickis!" Daugelis šaukė: "Chlopicki, pasitiekėk mumis ir vesk į Lietuvą!" Generolas dėkojo jiems už pasitikėjimą, žadėjo niekad jo nepanaudoti piktam ir prisiekė ligi paskutiniųjų ginti Lenkijos laisvę.

Dabar patrijotai pradėjo rinkti laikinosios vyriausybės narius. Buvo išrinkti: kunigaikštis Adomas Čartoryskis, Radvila, Niemcevičius ir Lelevelis. Kng. A. Čartoryskis gimė 1770 m. birželio 14 d. Jis yra Rusijos palatino kunigaikščio Kazimiero Čartoryskio ir grafo Jurgio Flemingo, vyriausio Lietuvos išdininko ir Pomeranijos palatino dukters Elžbietos vyriausiasis sūnus. Čartoryškių šeima yra kilusi iš Gedimino, kuris Lietuvoje viešpatavo tryliktoje amžiuje, ir kurio ainis Jogaila ilgai ir garbingai viešpatavo Lenkijoje... Kunigaikštis Mykolas Radvila gimė Lietuvoje, savo šeimos dvare Niesvyžiuje. Jis yra Poznanės hercogijos generolo gubernatoriaus kng. Antano Radvilos brolėnas ir Prūsijos karaliaus svainis. Šis kunigaikštis Napoleono laikais vadovavo brigadai ir pasižymėjo Dancigo apsupime. Rusams užėjus, jis pasitraukė iš tarnybos, ir privačiai gyveno Varšuvoje. Jis buvo ramaus būdo žmogus ir nuoširdus patrijotas, bet nežymių karinių gabumų.

(53 psl.) Naujosios vyriausybės pirmas žingsnis buvo — pasiuntinių siuntimas pas didįjį kunigaikštį... Didysis kunigaikštis (Konstantinas, KRJ) reikalavo kiek laiko apsvaryti ir pagaliau raštu davė pasiuntiniams šį atsakymą:

1) didysis kunigaikštis pareiškia, kad jis niekad neketino pulti Varšuvą. Jeigu jis rastų reikalo taip da-

ADV. KOSTAS R. JURGĖLA

ryti, tai valdžios organams savo samanyną praneš 48 val. prieš puolimą;

2) didysis kunigaikštis pareiškia, kad jis nepasituntė jokių įsakymų rusų jėgoms Lietuvoje peržengti karalijos sienas.

6 SKIRSNIS

PASTABOS APIE BUVUSIO DIKTATORIAUS POLITIKĄ

(87 psl.) Diktatūra darė nepalančiausias įtakos mūsų reikalams. Galima sakyti, diktatūra buvo pirmoji mūsų nelaimė. Veikęs priešingai revoliucijos dvasiai, diktatorius neišnaudojo tos pakilusios nuotaikos, kuria revoliucija prasidėjo ir kuri būtų galėjusi nulemti ateitį. Bet jis ne tikai neišnaudojo pakilusios nuotaikos ir jos neugdė, bet dargi ėmėsi priemonių jai nuslopinti...

Kita gen. Chlopickio klaida buvo ta, kad jis nesiryžo tuojau pulti, persikelti per Būgą ir įžengti į brolišką provincijas, prijungtas prie Rusijos. Rusų kariuomenė, ypač Lietuvoje, nebuvo tokioje būklėje, kad galėtų priešintis tautinių mūsų jėgų veržimuisi. Rusų kareiviai nebuvo sutelkti kareivinėse, išskiriant didelius miestus, kaip kada kitose Europos valstybėse, bet buvo mažais daliniais pakrikdyti gyventi plačiame krašte; taip, kad kai kada vienas pulkas galėjo būti iškrikdytas plote, kuris apima nuo 80 ligi 100 kašmų, ir maždaug nuo 10 ligi 30 kareivių kiekviename kaime. Faktiškai, vienos kuopos kareiviams gal tekdavo žygiuoti dažnai nuo 6 ligi 12 mylių, kol pasieks kapitono būstinę. Tai visą šių jėgų sutelkimą darė laiko ir kliūčių problema. Ir vieną pulką paskui kitą buvo galima užpulti ir visą jų armiją sunaikinti paėliui dalimis ir dargi be didelio kraujo praliejimo. Be to, rusų Lietuvos korpą iš dalies sudarė mūsų broliai, suimti toje provincijoje, ir iš dalies vadovaujami toje provincijoje gimusių karininkų. Žinoma, jie būtų prisidėję prie mūsų, ir revoliucija būtų žaibo greitumu išplitusi ligi Dauguvos ir Dniepro krantų; ir po to ne vien keturi milijonai, bet šešiolika milijonų lenkų būtų susijungę vienam siekiniui. Vė-

liau tai visa buvo neįmanoma. Rusija pradėjo nujausti tokios dalykų būklės pavojingumą, ir visi pulkai, kurių eilėse buvo lenkų, liko ištraukti į krašto gilumą, o 300 lenkų karininkų rusų tarnyboje buvo nukelti vadovauti daliniams pulkuose, kurie stovėjo Kaukazo srityje, Azijoje.

Tų žygių vengimą diktatorius teisingo tuo, kad, girdi, kaimyniniai kabinetai pasmerktų tokį elgesį, kaip svetimos teritorijos peržengimą. Sunku įtikėti, kad jis tikrai jautė, jog taip būtų įvykę. Ir faktiškai revoliucija buvo lygiai pateisinama Vilniuje, Kijeve ir Smolenske, kaip ir Varšuvoje...

(170 psl.) Koks atlyginimas laukia rusų kareivio? 25 metų tarnyba rimbo baimėje. Toje tarnyboje kareivis dažniausiai ir numiršta; arba jei lieka gyvas, tai jis būna per daug suvargęs, kad galėtų po to užsidirbti pragyvenimui. Rusų kareivis, be bendrosios tarnybos vargų, yra dar priverstas tarnauti savo viršininkams, kurie, užuot atlyginę už patarnavimą, dar laisviau jį niekina. Visas rusų kareivio atlyginimas yra skatikas dienas; ir netgi iš šios mažytės algos jo viršininkai išmelžia pelno. To pasėkoje jo skurdas yra kraštutinis, ir jis būtų beviltiškoje būklėje, jeigu jo vargų neatjaustų ūkininkai, kurių žemėje jis apgyvendinamas. Koks kitoks atlyginimas teikiamas šiems vargšams vyrams, kurie tuo būdu yra vedami savo gyvybę aukoti savivalei despoto, kuris (tuo tarpu, kai žaizdotas kareivis dejuoja savo kančiose) laiką leidžia parbangoje, smaguriavime ir gal būtų pašiepia nusiminimą vyrų, kurie yra jo smaguriavimo įrankiai? Koks kitas atlyginimas už tai visa? Gal būtų šiam kareiviui duodamas varinis medalis, kurį jis gauna kaipo kampanijos išgyvenimo ženklą, jeigu jo vadas yra gerai nusiteikęs ir, apeidamas eiles, galėjo jį pasveikinti titulu "staryk" arba "senas kareivi". Palygink tai su lenkų kario atlyginimu, jam sugrįžus iš kampanijos. Jo tautiečiai jį sutikdavo su šilčiausiu džiaugsmo pareiškimu. Motinos keldavo aukštyn savo vaikus ir rodė jį jį, kaip į vieną iš tėvynės gynėjų. Joks rūpestis apie ateitį jo nevargino, nes jo tėvynė gausiai rūpinosi juo. Jis galėjo laisvai pasilikti tarnyboje arba eiti užimti tautinės vyriausybės jam skirtą sklypą.

Apvaizda ligi šiol teikėsi palaiminti mūsų ginklo pasisekimus kiekvienoje vietoje. Šių pasisekimų drąsina, tauta pradėjo just šviesiausių vilčių ateičiai. Jų pasitikėjimas ir džiaugsmas buvo neapsakomas, gavus žinią, kad mūsų broliai Lietuvoje ir Žemaičių krašte sukilo laužyti despotizmo jungą ir pradėjo revoliuciją.

Tikrąjį šios didžios žinios patvirtinimą į karaliją atnešė vienas Vilniaus universiteto studentas. Šis drąsus jaunikaitis priklausė patriotiniam klubui, kuris ten slaptai susikūrė. Tas klubas ir pasiuntė jį Varšuvon, kad nuneštų teisingą pranešimą apie vykstantį sukilimą. Šis jaunas lietuvis Šimanskis pėsčias nuėjo 280 mylių per 8 dienas. Jis keliavo purvniausiu elgetos apdaru, netgi be batų, per girias, raistus ir upelius, kad išvengtų kelio užstojimo. Balandžio 4 d. jis atvyko į vyriausiojo vado stovyklą Jendžejeve, kur buvo dideliu džiaugsmu sutiktas. Jis tuojau buvo pasiūstas į Varšuvą, kad praneštų visuomenei džiugią žinią.

Taigi, galų gale, laisvės balsas pasigirdo Baltijos krantuose ir Dauguvos bei Nemuno pašlaitėse. Drauge pasigirdo balsas ir apie uniiją su senovine Lenkija. Narsūs to milžiniško krašto gyventojai, gaivinami prisirišimo prie mūsų, laikė save esant vienos didžiosios šeimos dalimi. Po pirmųjų kruvinių kautynių, jie negalėjo susilaikyti nuo įsivėlimo į kovą ir į veikimą, petys į petį su mumis, mūsų bendrajai Lenkijai.

Ketvirtąją dieną po lapkričio 29-sios Vilniaus lietuvių žinojo, kad Varšuva davė ženklą naujam lenkų sukilimui. Jie tuojau pasiuntė atstovus pas diktatorių Chlopickį, jam pranešdami, kad visa Lietuva, ir ypač lietuviškasis korpas, 60,000 vyrų stiprumo, buvo pasirengusi pereiti į lenkų pusę. Betgi toji neišaiškinamoji ir apgailėtinoji diktatūra atmetė šį pasiūlymą, tokį didelį ir tokį dosnų. Tačiau lietuvių nenusimindami laukė patogesnio momento; ir vos tik tai diktatūra buvo panaikinta, tautinė vyriausybė (Joachimo Lelevelio apgalvoto rūpestingumo dėka) pati oficialiai kreipėsi į Lietuvių Komitetą. Buvo nuspręsta sukilti sutartu laiku, kuris po ilgo laikotarpio atėjo.

Ne man įmanoma teisingai pavaizduoti skaitytojui tą tironiškumą ir persekiojimus, kuriuos turėjo pakelti su Rusija sujungtos lenkiškos provincijos. Jei karalią buvo spaudžiama, tai ji visuomet turėjo bent krislę konstitucinės teisės, bet provincijose vienintelė teisė buvo abso-
liutinė jėga. Tos provincijos (turtin-

gos resursais ir, jeigu jos būtų apsaugotos laisvųjų įstatymų, jos būtų, kaip kad seniau buvo, Europos aruodais) visur turėjo vargo žymių, atiduotos rusų administracijos ir jos agentų išnaudojimams, kurie spaudė iš jų viską ligi paskutiniojo lašo, sau pralobti. Teisingumas nebuvo žinomas. Kartais gubernatoriai arba spravnikai, šlykščiausio elgesio žmonės, keitė įstatymus savo nuožiūra, ir tos nuožiūros neklausyti — reikė žaisti su pavojum būti išsiųstam į Sibirą...

Sukilimas Lietuvoje: — Lietuvių nuotaika revoliucijai sušvitus. — Diktatorius atmeta jų bendradarbiavimo pasiūlymus. — Lietuvos būklė rusų valdžioje. — Rusų vyriausybės sumanymas išnaikinti visą lenkišką tautinį jausmą. — Patriotų skerdynės Ašmenoje. — Sukilėliai užima daugelį miestų ir išvaiko igulas. — Vilniaus "šturmas" ir kalinių paleidimas. — Sudaromi keli sukilėlių korpai. — Jų laimėjimai ir likimas.

Visos tos provincijos buvo apsemtos rusų kariuomene, kuri buvo apgyvendinta kiekviename kaime; ir tie kareiviai, gaudami tiktai po skaitiką dieną, ko visai nepakako gyvenimui, apkrovė gyventojus prievole juos išlaikyti. Tačiau didžiausio kentėjimo priežastis Lietuvoje buvo ta, kad, tikslu išvengti betkokios simpatijos tarp kareivių ir valstiečių ir betkokio tautinio jausmo lietuviuose kareiviuose, daugumas naujokų buvo išsiunčiami tarnauti barbariškuose Azijos pasieniuose, tuo tarpu, kai jų vieton buvo siunčiami rusai, kurie neturėjo jokio palankumo gyventojams.

Ne taip buvo Aleksandrui valdant, — tą tvarką pakeitė Nikolajus. Negalima atvaizduoti, kiek buvo skausmo ir vargo. Daugelis šeimynų buvo priverstos atsakyti sau reikalingo maisto, kad patenkintų pas juos apgyvendinto kareivio tirono reikalavimus. Valstiečiai tose provincijose buvo laikomi žvėrių vietoje. Neleista jokios civilizacijos, jokios šviesos spindulėlio, jokios mokyklos. Toji vargingoji rasė buvo laikoma tokioje išsigimimo būklėje, kad civilizacijos elementai atrodė juose žuvelę, ir jų atgavimo galimumas atrodė beveik beviltiškas.

Vienas iš didžiausių blogumų buvo sistemingos pastangos sunaikinti betkokią tautinę simpatiją Lenkijai. Iš

tiesų, rusai savo priespaudą stūmė tiek toli, kad buvo siekiama netgi pakeisti krašto tikybą ir įvedinti graikišką schizmą. Bet Apvaizda per šiuos visus persekiojimus išgelbėjo tuos žmones nuo savo tautinių jausmų praradimo. Priešingai, jie įrodė, kad nei laikas, nei persekiojimai niekad nesunaikins to prisirišimo, bet dargi jį sustiprins. Neseniai įvykę sukilimai Lietuvoje ir Žemaičių krašte, kurie taip ilgai buvo rusų valdžioje, ir kurių gyventojai skubėjo kelti savo ginklus, mūsų revoliucijos ženklą davus, teikia pakankamą to prisirišimo įrodymą. Kas verta ypatingai pažymėti, Lietuvoje valstiečiai ir kunigai, padedami akademijų jaunikačių, pirmieji pradėjo sukilimą ir buvo karčiausi bendrojo siekimo gynėjai. Toji karžygių tauta pradėjo revoliuciją be jokių municijų ir be jokių ginklų, išskiriant ūkininkavimo padargus. Daugumoje atvejų ginkluoti vien buožėmis, jie viską pametė, kad susijungtų mūsų talkai ir beveik du mėnesius narsiai ir sėkmingai kovojo prieš rusų korpus, ligi atvyko Gelgaudo ir Chlapovskio korpas, kuris, užuot jiems pagelbėjus, savo generolų klaidomis paaukojo lietuvius, kaip ir patys save, ir davė pradžią mūsų siekimų pralaimėjimui (mano pabraukta, — KRJ).

Lietuvos ir Žemaičių sukilimas sparčiai paplito po visus tų provincijų apskričius. Ašmenos ir Trakų apskričiuose padarytą pradžią pagreitino šios aplinkybės.

Kovo pabaigoje daug patriotų slaptai susirinko Ašmenoje, pasitarti įvairiais sukilimo reikalais ir savo slaptus posėdžius vedė vietos bažnyčioje. Taip jiems beposėdžiaujant, mieste pasigirdo garsus šauksmas. Kazokų pulkas atvyko į miestą, ir didelė jo dalis apsiautė bažnyčią. Durs buvo išverstos, o kazakai įsiveržė vidun ir kardais sukapojo vargšus žmones, tarp šių pašventintų sienų... Puolimą iškentė, kad ir sužeisti, buvo sumėtyti į vežimus ir gabenami į Vilnių. Tačiau tas barbarams nepavyko. Keli vyrai paspruko iš kruvinių jų rankų, nubėgo į priemiesčius, surinko kelis šimtus valstiečių, ir dar tąpat naktį Ašmena buvo patriotų užpulta didžiausiu įtūžimu. Keli šimtai kazokų buvo išskersti. Kiti pasileido bėgti, ir vargšai kaliniai liko išvaduoti.

Nuo tos valandos sukilimo ugnis paplito po Vilniaus, Vilkmergės, Raseinių ir Šiaulių apskričius. Kelių savaičių laikotarpyje buvo užpulti daugiau kaip dvylika miestų, o rusų igulos išvytos ir išblaškytos. Svarbiausieji tų miestų buvo šie: Jurbar-

LIETUVOS VIETINĖ RINKTINĖ 1944 M.

Parinkti pulkų vadus mums sunkumų nesudarė. Vietinė Rinktinė buvo užtenkamai karininkų, kurie nesvyruodami iki pasiaukojimo pildytų savo pareigas, jei tai būtų reikalinga. Vienas jų buvo plk. ltn. Šepetys, kuris savo charakterį jau buvo parodęs, vykdamas su batalionu į Trakus. Antanas — plk. T. Vidugiris, tuometinis mūsų Panevėžio apskrities komendantas. Jis kurį laiką buvo Panevėžio apskrities viršininku ir įrodė, kad jo lietuviškumo vokiečiams palaužti nepavyko. Už tai iš tų pareigų ir buvo atleistas.

Generolas iššaukė plk. Vidugirį į štabą, davė jam reikalingus nurodymus, ir šis tuojau išvyko į Svyrius ir perėmė visus rytinėje Vilniaus krašto dalyje stovinčius mūsų batalionus. (Jau sėdint su juo Salas-

PLK. O. URBONAS

pilio koncentracijos stovykloje, papasakojo man Vidugiris, kaip jis įvykdė generolo instrukcijas; pirmas jo įsakymas batalionų vadams buvo: gaudant kiekvieną jo įsakymą — tikrinti jo parašą. Jei įsakymas pasirašytas: "plk. Vidugiris" — viskas tvarkoje, ir įsakymas vykdytinas, gi parašas: "plk. Tomas Vidugiris" — reiškia, kad pulko vadas yra priverstas tą įsakymą duoti, bet bataliono vadas jį vykdyti neprivalo, o turi veikti pagal aplinkybes. Tad ir tokių priemonių mes turėjome griebtis, kad apsigintume nuo vokiečių provokacijų).

Vokiečiai vėl mus spaudžia dėl mobilizacijos. Jų grumtynės su gen. Plechavičium tebeina visu aštrumu. Projektai

keičia projektus, sumanymai — sumanymus. Posėdžiai vyksta tai pas Hinze, tai pas mus štabe, tai generalkomisariate. Vokiečiai griežtai reikalauja: duokit žmones! Mes atsikalbinėjame, kad esamomis sąlygomis mes tų žmonių duoti negalime.

Jau po generolo kelionės pas šiaurės fronto vadą mes susaukėm štabe pasitarimą visų mūsų vyresniųjų karininkų ir generolų. Mielai visi atsiliepė į mūsų pakvietimą, gyvai susidomėjo esama pas mus medžiaga, bet, kaip ir buvo tikėtasi, visi vienbalsiai pasisakė, kad esamomis aplinkybėmis mobilizacija pasisiekimo neturės.

Vokiečių pagrindinis argumentas — Vietinė Rinktinė. Už teisę ją turėti Lietuva privalo paskelbti mobilizaciją ir duoti frontui tiek ir tiek tūkstančių vyrų. Mobilizacijos pagrindas

kas, Šiauliai, Kėdainiai, Vilksmergė, Kaunas, Trakai, Švenčionys ir Baisogala. Trumpu laiku daugiau tūkstančių rusų krito nuo lietuvių smūgių, o kitas tūkstantis paimta į nelaisvę. Lietuviai apsirūpino jų ginklais. Taip pat buvo pagrobta apie šimtas arklių ir kelios patrankos.

Kruviniausios kautynės — buvo Vilniaus puolimas balandžio 4 dienos naktį. Du šimtai lietuvių puolė šį miestą ir kovojo prieš 4,000 rusų pėstininkų (beveik du pulkai), prieš šešis raitininkų eskadronus ir dvylika patrankų. Išties naktį lietuviai atkakliai vykdė savo puolimą. Jie paėmė iš rusų parako ir ginklų sandėlius. Tačiau didžiausias laimėjimas buvo — išvadavimas apie šimto patriotiškų studentų ir stambių ūkininkų, kurie ten buvo kalinami daug metų.

Kėdainių ir širvintų kautynės taip pat buvo atkaklios, ir drąsiųjų lietuvių narsumas ten buvo taip pat ryškiai parodytas. Pvz., Kėdainiuose dvidešimt narsių akademijos jaunuolių gynė Nevėžio tiltą prieš du raitininkų eskadronus, o tuo tarpu antroje tilto pusėje keli šimtai tų narsių jaunuolių puolė miestą ir išvaikė įgulą, kurią sudarė trys rusų gusarų eskadronai. Žodžiu, arti 2,000 lietuvių, menkiausiai ginkluotų, pradėjo kovą ir nubloškė įgulas iš aštunių ar dešimties tūkstančių regulia-

rios rusų kariuomenės, skleisdami nerimą po visą milžinišką plotą, tarp Dauguvos ir Nemuno. Jų skaičius netrukus padidėjo. Jie apsiginklavo iš rusų atimtais ginklais. Paskiau jų jėgos buvo padalintos į kelis nedidelius partizanų korpusus, kuriems pavesti šie uždaviniai. Pirmasis korpusas, B. vadovaujamas ir sudarytas maždaug iš 1,500 pėstininkų ir 100 raitininkų, turėjo sekti plotą Rusijos pasienyje, tarp Jurbarko prie Nemuno upės ir net ligi Kuršo sienos. Šis korpusas turėjo trukdyti maisto ir pašaro gabenimą iš rusų teritorijos ir laikyti susisiekimą tarp Baltijos uostų — Liepojos ir Palangos — kad būtų laikomi ryšiai su užsienių laivais, kurie galėtų atplaukti su municija ir kitokia pagalba. Antrąjį korpusą sudarė apie 2,000 pėstininkų. Vadovaujamas P. ir Z., šis korpusas turėjo veikti tarp Utenos ir Daugėliškio. Ten korpusas galėjo naudotis stipriomis pozicijomis, kurias krašto gamta siūlė tarp savo ežerų ir girių. Šis korpusas turėjo sekti didįjį kelią, kuris eina per tą kraštą iš Petrapilio į Varšuvą, ir netikėtai pulti visus rusų dalinius, kurie galėtų vykti tuo keliu, pakeičiant jį Lenkiją.

Ryšyje su šiuo korpusu, prieš Vilniaus įgulą veikti pavesta trečiajam korpusui, M. vadovaujamam, kurį sudarė maždaug 2,000 pėstininkų

ir 100 raitininkų. Ketvirtoji, maža dalis, B. vadovaujama, maždaug iš 800 vyrų, veikė Gardino apskrityje ir užėmė Bieloviežo girios dalį.

Be šių, dar buvo 400 raitininkų dalis, V. vadovaujama. Ši dalis nuolat judėjo, laikė atvirus ryšius tarp kitų korpusų ir veikė pagal progines aplinkybes. Ypatingas jos uždavinys buvo dažnai staiga pulti prieš artileriją, kuri dažnai vyko neapsaugota. Ši raitininkų dalis, su pirma minėtu B. vadovaujamu korpusu, taip staigiai ir atkakliai puldavo generolo Šyrmano vadovaujamą rusų korpusą, kad rusai buvo priversti saugumo ieškoti Prūsų teritorijoje, Klaipėdoje. Prūsai juos priėmė ir paskiau leido jiems grįžti su savo ginklais ir municija. Tai buvo nebe pirmas ir paskutinis pavyzdys prūsų teikiamos mūsų priešui pagalbos.

Lietuvių ir žemaičių sukilimai, kurie taip sėkmingai prasidėjo ir žadėjo praplisti ligi Dniepro ir Juodųjų jūrų krantų, tegalėjo grasinti didžiausiu pavojum rusų jėgoms, kuriuos įžygiavo į karaliją. Ir kaip tik nuo šio momento priešio būklė pasidarė kritiška. Jų pozicijos pavojus dar labiau padidėjo po mūsų laimėjimo balandžio 9 dienos Iganų kautynėse. (229 psl.).

(Bus daugiau)

— „menkniekis“: generalkomisariatas tuoj paskelbs atitinkamus lietuviškus įstatymus, ir jais pasirėmęs generolas gali šaukti vyrus. Bet tas menkniekis pasirodė jau ne tokiu menu dalyku. Surinko generalkomisariatas mūsų karo juristus ir pavadė jiems suredaguoti atitinkamus lietuviškus įstatymus, kad jie tuoj galėtų būti panaudoti pagrindu mobilizacijai skelbti. Ir gavo atsakymą: mobilizacija skelbiama vien Lietuvos laisvei ir jos nepriklausomybei ginti. Vokiečiams nepriimtina. Suko vokiečiai tuos įstatymus ir į vieną pusę, ir į kitą pusę, — visvien be tų žodžių išėina viskas, bet tik ne Lietuvos įstatymas. Taip ir pasiliko.

Mobilizacijos paskelbimas be atitinkamų lietuviškų įstatymų — naujas vokiečių reikalavimas. Bet kas gi išėina? Pagal vieną vokiečių potvarkį — veikia tik tie mūsų įstatymai, kurie yra vokiečių patvirtinti, pagal kitą — kurie nepriestaruja esamai tvarkai. O įstatymas ginti Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę? Vokiečių jis nėra patvirtintas ir, atrodo, „šiek tiek“ prieštarauja esamai tvarkai. Bet jau per toli buvo nueita, kad sustotų dėl kokių ten „formalumą“. Mobilizacija skelbtina, pasirėmus Lietuvos įstatymais, o kokie tie įstatymai — lai sprendžia tas, kuris bus šaukiamas...

Ir tuometinio VLIKo nuomone, tai esanti geriausia išeitis: mobilizacija skelbiama privataus asmens, jokių autoritetingesnių organų neparemta; mobilizacija aiškiai pasisekimo neturės, nes nieks nestos, dėl to bent bus išlošta laiko. Tuo tarpu įvykiai rutuliojasi tokiu greičiu, kad, palyginti, trumpas laikas gali įnešti staigių ir netikėtų pakeitimų.

Štabe prasideda mobilizacijos parengiamieji darbai. III skyriaus viršininkas pradeda rengti mobilizacinį tvarkaraštį ir mobilizacijai vykdyti taisykles. Surašomos kūromos visokių taisyklių, sudaromos šaukimo komisijos ir šaukimo planai.

Didžiausios eilės skaitmenų iliustruoja šaukimo eigą pagal gimimo metus ir gyvenamas vietas. Sudaromi apskaičiavimai vyrų, šaukiamųjų kiekvienos šaukimo komisijos ir t.t. Šio skyriaus v-kas žino, ko jis nori ir kokio tikslo siekia. Jokių nurodymų ar instrukcijų jam nereikalinga, o ir pavojinga apie tokius dalykus viešai kalbėti. Vieną kartą davęs jam klausimą, per kiek laiko jis mano pabaigti šaukimą, ir gavęs atsakymą, kad maždaug per porą metų... — įsitikinau, kad šis darbas yra tinkamose rankose. Po to drąsiai, beveik netikrindamas, pasirašydavau visa, ką tik III sk. v-kas man įteikdavo. Su generolu šiuo klausimu net nekalbėjau. Mes, atrodo, per gerai suprasdavom vienas antrą.

Artinasi mobilizacijos paskelbimo diena, o ir mūsų suvokiečiais žaidimo galas. Buvo aišku, kad mobilizacija neduos jokių rezultatų, tačiau kaltė tenka vokiečiams. Reikalinga kalbėti, rašyti, rėkti, nuolat priminti jiems mūsų pagrindinį susitarimą ir buvusiais Rygos nutarimais, drauge nurodant nuolatinį tų susitarimų laužymą iš jų pusės. Pagrindą taip elgtis — mes turėjome. Jau aname posėdy Vilniuje Jeckeln pareikalavo generolo atsišaukimo teksto mobilizacijai skelbti. Aš buvau pasiruošęs ir turėjau su savim generolo paskubomis parašytą jo pagrindinių minčių santrauką. Paduodu. Jeckeln skaito, trauko pečiais, vėl toliau skaito. „Tai negalimas dalykas!“, sako jis ir dar kartą skaito. Pagaliau pradeda mane pulti, mėgina įrodyti savo nusistatymo teisingumą. Paneigia viską. Mes gi — privalome duoti žmones, ir tuo mūsų uždavinys esąs baigtas. Juo toliau, juo aštresnis darosi pasikalbėjimo tonas. Galų gale nutraukia posėdį ir skelbia vienos valandos pertrauką. Savo kalba Jeckeln man davė aiškiai suprasti, jog visos aplinkybės tiek jau yra pasikeitusios, kad apie jokių susitarimus nė są ko ir kalbėti. Pertraukai pa-

sibaigus, paduoda jis man parašytą popieriaus lapą: „Štai gen. Plechavičiaus kalba. Perduosit jam ir pasakysit, jog aš noriu, kad jis šį atsišaukimą paskelbtų kaip savą“. Nieko nepadarysi — paėmiau ir įsikišau portfelin.

Generolas, išklauses mano pranešimo, nuvyko į generalkomisariatą ir pareiškė, jog jis nesutiks, kad jam, lyg kokiam vaikui, pakištų kas „špargalką“, kad jis savo gyvenime nėra naudojęs panašiu patarnavimu. Taigi, tokiomis aplinkybėmis, kada laužomi visi duotieji pažadai, kada nesilaikoma susitarimų, jis nuo mobilizacijos paskelbimo atsisakęs. Atsisveikino ir išėjo.

Štabe tarėmės, kas daryti. Vietinę Rinktinę demobilizuoti taip greit nepasiseks, be to, ir vokiečiai neleis. Perduoti ją į kitas rankas — irgi negalima, nes aiškiai jau buvo žinoma, kas yra pretendentas Vietinės Rinktinės vado vietai. Generolas skambina telefonu, ateina jo iškvieisti žmonės. Jis pats — iš štabo išvažiuoja, tai vėl grįžta, jo telefonas skamba be perstogės. Visa eilė žmonių nori su juo pasimatyti.

Po kurio laiko padėtis paaškinėjo. Pakvietęs mane į savo kabinetą, generolas maždaug suformulavo savo pasitarimų išvadas su mūsų visuomenės atstovais: santykių su vokiečiais joku būdu nenutraukti. Mums gi reikia spręsti, kaip išeiti iš susidariusios būklės. Vietinės Rinktinės niekam neperduoti — vadinasi, galvoti apie nusistatymą netenka. Taip pat numatoma, kad Rinktinė gali būti likviduota smurto keliu. Tokios likvidacijos metu bus ir aukų, jos neišvengiamos, tačiau tos aukos aiškiai visiems parodys, kad su vokiečiais mums nepakeliui, o tai yra svarbu, nes, atsižvelgiant į vis artėjantį bolševikų pavojų, atsiranda vis daugiau žmonių, kurie mano, kad nuo raudonųjų bus galima apsiginti vokiečių pagalba. Tad mobilizaciją galima visiškai drąsiai skelbti,

MŪSŲ ŽUVUSIEJI IR MIRUSIEJI

MAJORAS JURGIS BRUSOKAS

Nepriklausomybės kovų metu baigęs Lietuvos Karo Mokyklą ir pakeltas į jaun. leitenanto laipsnį, J. Brusokas buvo paskirtas į 5 pėst D. L. K. Kęstučio pulką. Dalyvavo kautynėse prieš lenkus ir už pasižymėjimus Suvalkijos fronte buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Visą laiką tarnavo kariuomenėje. Rusams 1940 m. okupavus Lietuvą, panaikinus mūsų kariuomenę ir iš jos likučių sudarius 29 šaulių teritorinį korpa, mjr. Brusokas buvo paliktas korpe.

1941 m. prasidėjus sovietų-vokiečių karui, mjr. Brusokui nepavyko atsipalaiduoti. Rusai jį drauge su kitais lietuviais kariais išsivarė į Rusiją ir privertė kariauti prieš vokiečius. Neilgai jis kovojo sovietų pusėje. Pateko į vokiečių nelaisvę, o šie vėl įjungė jį į savo kariuomenę ir panaudojo kovoms prieš raudonuosius.

Vienų žiemos kautynių metu, žygiuojant per gilius pusnynus, bolševikų partizanai puolė mjr. Brusoko dalinį. Plikame lauke nebuvo jokios priedangos. Daliniui teko paskubomis sugulti į sniegą ir atsisaudyti. Tų kautynių metu mjr. Brusokas žuvo (Baltgudijos žemėje).

Majoras Jurgis Brusokas buvo ne tik karys, bet ir poetas. Eilėraščius rašinėti pradėjo dar moksleiviu būdamas. Nemaža rašinėjo ir tarnau-

damas kariuomenėje. Taip pat yra parašęs ir šį tą iš beletristinių bei publicistinių dalykėlių. Dažniausiai pasirašinėdavo slapyvardžiu Jurgis Daina. Bendradarbiavo KARYJE ir kitoje karinėje spaudoje, taip pat ir kai kuriuose civiliniuose laikraščiuose bei žurnaluose.

NEPRIKL. KOVŲ DALYVIAI!

Šiais metais Lapkričio 23-jai KARYS ryžtasi išleisti nors trumpą Lietuvos kariuomenės kūrimosi ir Nepriklausomybės kovų apžvalgą. Visi gyvieji šios veiklos ir anų istorinių momentų dalyviai maloniai prašomi rinkti medžiagą, nurodyti jos šaltinius, rašyti savo atsiminimus ar bent atsiliepti mūsų redakcijai.

Lietuviškųjų dalių organizavimas ir veikla Rusijoje, sunkus paskirų karių kelias atgal į tėvynę, veikla Vilniuje, Kaune ir kituose Lietuvos miestuose, Nepriklausomybės Karo eiga ir svarbiausios kautynės su visais ano meto Lietuvos priešais — sudaro griaučius šiam veikalui parengti. Esamos medžiagos (knygų, žurnalų, laikraščių iškarpa) telkimas pradėtinas jau šiandien. Stokime visi talkon! Medžiaga ir lėšomis paremkime KARIO leidyklą. Medžiagą siųsti iki š. m. liepos 1 d. KARIO redakcijai.

JONAS DUNAITIS, gimęs 1900. I. 14. Čekiškėje, Kauno aps. Savanoriu į Lietuvos kariuomenę stojo 1919 m. Mirė tremtyje (gyvendamas Tolko lietuvių stovykloje) 1946. VII. 30. ir palaidotas Šlesvigo miesto kapinėse, Vokietijoje.

JUOZAS ALIŠAUSKAS, savanoris kūrėjas, staiga mirė 1947. IV. 6. tremtyje (gyvendamas Šlesvigo pabaltiečių stovykloje) ir palaidotas Šlesvigo miesto kapinėse, Vokietijoje.

ANDRIUS KAŽUKAUSKAS. Tarnavęs savanoriu ir dalyvavęs Klaipėdos krašto sukilime. Buvo ir aktyvus šaulys. Tarnaudamas Susisiekimo Ministerijoje matė, kad ten yra nemaža nelietuviško elemento, kurių akys nukreiptos į Maskvą. Savanorių kūrėjų suvažiavimuose nuolat tai keldavo aikštėn, ragindamas savanorius į tai reaguoti.

1940 m. Maskvai Lietuvą okupavus, Kažukauskas slaptai dingo. Kai 1941 m. karui prasidėjus rusai iš Lietuvos išbėgo ir teko užtikti jų raštus, mačiau kai kurias ištraukas iš bolševikų karinių teismų sprendimų. Tarp kitų Kaune nuteistųjų lietuvių, radau ir Andrių Kažukauską, bolševikų nuteistą mirtimi — sušaudyti.

St. Širvys

nes jos nepasisekimas yra užtikrintas.

Išklausęs generolą, atvirai pasakyti, šiek tiek susimąčiau. Apie Vietinės Rinktinės likvidaciją smurto keliu — ne tik galvojom, bet štabe apie tai ir kalbėjom. Bet tik savųjų tarpe. Dabar ši mintis atėjo iš šalies, ir išpūdis buvo žymiai stipresnis. Katastrofa, likvidacija, aukos... Kaip lengvai tie žodžiai ištariami, bet ne taip jau lengvai išgyvenami. Bet kelio atgal nėra, reikalinga eiti toliau.

Galvoti apie tai, kaip vėl atnaujinsime derybas su vokiečiais, neteko. Dar mūsų su generolu pasitarimo metu į štabą atvyko pirmasis vokiečių parlamentaras — generalkomisarariato politinio skyriaus viršininkas von Staden. Po kiek lai-

ko ir antrasis — von Fritse. Ir vėl prasideda "dainelė" iš pradžių...

Hinze paima atgal Jeckeln parašytą prakalbos tekstą ir pareiškia, kad tai buvęs nesusipratimas, kad nieks nemano varžyti generolo, kad jis turįs pilną laisvę parašyti savo kalbą, kaip jis randas reikalinga ir t.t. Perredaguoja generolas savo pirmąją kalbos tekstą ir įteikia Hinze. Po kiek laiko — vėl visos kalbos iš pradžių: ir tas netinka, ir to dėti esą negalima. Aštriausią pasipriešinimą sutinka generolo pareiškimas, kad jo duotieji pažadai lieka galioje, kad sudaroma lietuviška vadovybė ir pan. Hinze čia kalba su mumis, čia su Ryga, bet perkalbėti Jeckelną jam nepasiseka. Šis griežtai drau-

džia tuos žodžius dėti į generolo kalbą. Tada generolas jau oficialiai raportu jam praneša, kad, atsižvelgdamas į tai, atsižvelgdamas į visą eilę konkrečiai išvardintų faktų, jis atsiskaito imti sau atsakomybę už vyrų šaukimo pasisėkimą ir reikalauja raštu patvirtinti šio raporto gavimą. Be to, reikalauja, kad Hinze raštu jam patvirtintų, jog tie draudimai vykdomi tiesioginiu Jeckeln įsakymu. Hinze sutinka ir atsiučia štabo generolo raporto gavimo pakvitavimą ir mūsų reikalaujamą raštą.

Pagaliau nustatoma mobilizacijos paskelbimo diena. Tai buvo gegužės pirmomis dienomis. Ta diena artinasi.

(Bus daugiau)

STALINAS IR MŪSŲ DIPLOMATAI

Paskutiniais metais, kaip žinia, Stalinas dalyvauja tik pačių svarbiųjų klausimų sprendime. Šiaip jis, savo sveikatą ir laiką taupydamas, eilinius darbus palieka vykdyti savo gausiems pavadotojams.

Suprantama, kad Stalinas tuo metu, kai nusprendė Lietuvą pavergti, visus su šiuo juodu darbu surištus veiksmus pasiėmė sau.

Arti pažįstą Staliną žmonės sako, kad jis esąs baisiai griežtas, šiurkštus ir akiplėšiškas savo santykiuose su jam priklausančiais žmonėmis. Jo liguistas noras vaidinti didį žmogų blaiviam stebėtojiui atrodąs juokingas, nes tokių pat gruzinų — nutukusių, kresnos figūros, virš vidutinio ūgio, žymiai išaugusių pilvu, raukšlėtų veidu, su aiškiais raupe žymėmis, — galima sutikti šimtais kiekvienoje Kaukazo prekyvietėje, Tbilise, Batume, ar, pagaliau, Soči, kur bent keletą mėnesių Stalinas į metus praleidžia besirūpindamas, kaip galima ilgiau pratęsti savo senyvą amžių.

*

Taigi, Lietuvos diplomatams teko turėti reikalą su pačiu Stalinu, kai jis nusprendė Lietuvą paglemžti. Stalinas su jais buvo nepaprastai žiaurus, akiplėšiškas. Jau nekalbant apie iš seno nusistovėjusius diplomatinis papročius, Stalino elgsena buvo neįmanoma net paprasčiausioje nors kiek išauklėtų žmonių draugijoje.

Šią aplinkybę galima suprasti tik tada, kai žinai, jog jis yra dvasinis ir fizinis ligonis. Maža to, kad jis turi širdies išsiplėtimą, vis stiprėjančią reumatą ir vidurių sutrikimus, bet svarbiausia — jis turi ir bendrą nervų pairimą. Stalinas, pavyzdžiui, negali pakęsti net smilčių čiuzėjimo; būdamas vasarnamyje, jis vaikščiojamas tik tose vietose, kur auga žolė, kur yra storas samanų sluogsnis. Aplink jį esą žmonės yra verčiami vilkėti tokiais rūbais, kurie nešnara, o apavas turįs būti toks, kad žingsniai nebūtų girdimi...

Šitoks rytietiško tipo satrapas, pripratęs, kad jo visi klausytų, negalįs pakęsti bet kokių prieštaravimų. Taigi, šis liguistas, senstąs, tos senatvės baimėje begyvenąs padaras anuomet prie derybų stalo atsisėdo su su mūsų diplomatais, kai jie buvo staiga iškviesti į Maskvą, kad pasirašytų mums žinomas sutartis.

Aplamai Stalinas visą derybų metą buvęs nekantrus, stačiokiškas ir grubus. Mūsų diplomatai tuomet neišpasakytai kentė moraliskai, būdami priversti išlaikyti ramius veidus

ir tikėdamiesi savo kantrumu ir toje baisioje būklėje, kuri neišvengiamai prie Lietuvos artinos, nors ką dar laimėti ar bent kiek sušvelninti tą šurpią padėtį.

Taigi jie dėjo visas pastangas, mėgino panaudoti visus galimumus. Teisė, loginės išvados, sąžinės balsas, tai tos neveiksmingos priemonės, kuricimis mūsų diplomatai galėjo pasinaudoti Stalino akiplėšiškumo aki-vaizdoje.

Stalinas tuo tarpu, nors ir neslėpdamas nekantrumo, dar kiek klausėsi mūsų atstovų ginamųjų kalbų. Jis, aišku, matė lietuvių diplomatų sielos gelmių siekiantį susijaudinimą, bet kai jam pagaliau nusibodo vaidinti diplomatinės derybas, jis ramiai iškošė pro ūsus:

— Vy sliškom mnogo dokazyvajte... (Jūs perdaug įrodinėjate!...).

Vadinasi, daugiau nebebuvo ko kalbėti...

Pats Stalinas puikiai žino, kad jo viešas parodomasis garbinimas nėra nieko vertas. Jis gyvena nuolatinėje baimėje. Jis bijo ne tiek sovietinės valdžios priešų, kiek... saviškių, komunistų partijos narių. Stalinas pasakiniu metu gauna daugybę dovanų. Bet nė vienc daikto jis nepamato, kol jo visokeriopai neištiria specialus NKVD skyrius, nes bijoma, kad tie daiktai gali būti užnuodyti, arba turėti paslėptus sprogstamus mechanizmus.

Diktatorius negali matyti ir ginkluotų žmonių. Jis perpyksta, pamatęs ginkluotą nors ir savo paties sargybinių. Todėl jo sargyba yra taip tvarkinga, kad ginkluoti žmonės jam akyse nepasirodytų. Stalino sargyba susidedanti iš trijų žiedų. Pirmojo, artimiausio, žiedo sargybiniai neturi ginklų. Diktatoriui, pavyzdžiui, išėjus važiuoti automobiliu, tie sargybiniai apsupti jį iš visų pusių, tuo būdu savo kūnais dengdami nuo įsivaizduojamų atentato rengėjų. Antrasis žiedas, kurs nuc pirmojo esti už kokio šimto metrų, jau turi revolverius. Tačiau jie saugo tik aplinką, kad niekas, kas neturi specialaus leidimo, neprasisverkbtų prie Stalino. Ir tik trečiasis žiedas, kurs eina už pusės kilometro, jau smarkiai ginkluotas. Be to, visi sovietų gyventojai puikiai žino, kad už Stalino mirtį būtų baus kerštas. Turėtų, esą, žūti, nemažiau penkių milijonų žmonių. Tai kalėjimų, koncentracijų stovyklų kančiniai ir vadinamoje sovietinėje "laisvėje" esą "užstatai"...

*

Mažai kam žinoma, kad Stalinas

pats save laiko jau tikru savo tautos išdaviku. Savotiško įdomumo sudaro jo paties pasisakymas vienam mūsų diplomatų.

Po baisios atminties mūsų jau minėtų derybų Kremliuje, kai jau buvo išplėstas Lietuvos atstovų parašas po Stalino padiktuota "sutartimi", Kremliaus valdovai, matyt, neįjaukiau jautėsi, atlikę šį baurų darbą. Norėdami sušvelninti agresijos akto įspūdį, jie surengė balių. Visi, neišskiriant ir Stalino, buvo tą vakarą malonūs su Lietuvos atstovais, žodžiais net šį tą pažadėdami ir visaip stengdamiesi užmaskuoti savo tikroius tikslus.

Taigi, tą vakarą vienas mūsų diplomatų prisėdo prie Stalino ir pradėjo su juo dar kartą kalbėti, stengdamasis paveikti jo jausmus. Mūsų diplomatas ir šiuosyk priminė, kaip visais amžiais lietuvių tauta troško laisvės, dėl jos kovojo, kaip Lietuvos žmonės nesigailėjo savo gyvybę aukoti dėl savo tėvynės. Jis kalbėjo, kad nepriklausomoje Lietuvoje išaugusi karta, nepažindama svetimo jungo, siaubingai pergyvens laisvės netekimą.

Stalinas šį kartą kantriai klausėsi lietuvių diplomato nuoširdžių žodžių. Mūsų diplomatijos pareigūnas, nepastebėdamas Stalino nekantrumo ženklų, įsidrąsino ir ištarė savo paskutinį "argumentą":

— Juk, jūs pats, Staline, esate nedidelės tautos sūnus ir galite suprasti kitos negausios tautos kančias, netekus laisvės...

Stalinas patylėjo, o paskui lėtai ir šaltai atsakė:

— Taip, aš esu gruzinas, bet jau surusėjęs gruzinas...

Šitas posakis labai būdingas Stalinui. Ir nors Stalinas tai ištarė šaltai ir abejingai, bet, matyt, jis buvo kiek paveiktas mūsų diplomato nuoširdžių žodžių. Stalinas juk nekasdien tokius prisipažinimus daro...

P. Trud.

KARYJE

— viskas ir visiems įdomu: kariams ir nekariams, seniesiems ateiviams ir naujakuriams, senimui ir jaunimui, vyrams ir moterims!

PRIETILTYJE

VLADAS RAMOJUS

Sustojo švino sienos prieš viltis į rytą,
Tik dūžtančio plotelio dulkės šalmsus gula,
Tik Baltijos banga, iš tolių išsvajotų atsiritus,
Rauda prarauda nepasiekiamos motulės...

1944 m. spalio-lapkričio mėn. Vokietiją pasiekę žemaičių pulkų likučiai, karo audrų nublokšti į Latviją ir iš ten laimingai prasilaužę, o taip pat kitokiais būdais Vokietijoje atsiradę lietuviai, gausių vokiečių karo žandarmerijos postų Rytprūsioose buvo sugaudyti ir pasiūsti į surinkimo punktą Sonnenborn'o miestelį, netoli Elbingo. Čia paskubomis iš lietuvių buvo sudaryta iki dešimties vadinamųjų statybos kuopų. Jos, gavusios vokiečius viršininkus, kastuvus, kirkas bei kitus darbo įnagius, tuojau buvo išblaškytos po vokiškus batalionus ir išsiųstos į rytines Rytprūsijų sritis ar Lenkijos dirbti prie naujai statomos įtvirtinimų linijos rytų Vokietijai nuo bolševikų ginti.

1945 m. sausio mėn. 15 d. iš anapus Vyslos prasidėjus didžiulei bolševikų ofenzyvai į Rytprūsius, ne vienai tų kuopų buvo lemta Rytprūsioose atkirstoms likti ir žūti. Nežinia kur tų vyrų kūnai sau amžinąjį prieglobstį rado... Jų tremties keliai netoli tenuėjo... Mūsoji kuopa, taipgi Sonnenborne suformuota ir iš ten į Lenkiją išsiųsta, buvo laimingesnė. Laiku nusikračiusi vokiečių viršininkais, aplinkiniais keliais laimingai išspruko iš Rytprūsijų katilo, kuris užsidarė sausio mėn. pabaigoje, bolševikams paėmus Elbingo miestą ir pasiekus Baltijos jūrą.

1945 m. vasario pirmomis dienomis jau buvome Danzige, tame mieste, dėl kurio prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, mus, buvusios laisvos ir neutralios tautos sūnus, išblcškęs baisingais tremties keliais.

120-tis lietuvių, atsidadę Danzigo mieste, pasijutome labai nejaukiai. Didelis kariuomenės judėjimas, daugybė naujai pristatytų ir dar tebeostatomų barikadų gatvėse ir kažkur nuo Elbingo atplaukį kautyinių garsai kėlė nerimą ir nepasitikėjimą ateitimi. O ypač bijojomės, kad nebūtų iššifruotas mūsų atspalaidavimas iš Rytprūsijų, kur buvome skir-

ti likti... Paskirai išsibarsčius, atrodė, dar buvo galimas judėjimas ir tolyn į vakarus. Tačiau stoka pinigų, civilių drabužių ir ypač bendros orientacijos — neleido tai įvykdyti. Daugumoje buvome Lietuvos žaliųjų sodžių berneliai, dar nepratę po svetimus kraštus skraidyti, iš klaidžių miestų kelius susirasti... Beliko likti ir laukti tai, ką atneš ateities dienos.

14 parų nejudėdami, išbuvome cigarečių fabriko patalpose, tarp daugelio kitų tautybių žmonių, ir klausėmės, kaip užu miesto dunda karo pabūklai, kaip erdvėje siaučia bolševikų lėktuvai. Galop vieną dieną atėjo žinios, kad bolševikai pietuose giliai prasiveržė į užnugarį, paėmė Stolpo miestą Pommeranijoje, pasiekė Baltijos jūrą ir padarė didžiulį katilą, kuriame Danzigas, o drauge ir mes... — Gal tai gandas? — guodėmės, skęsdami praeities prisiminimuose, vieninteliame šviesos ir malonių šaltinyje. — Tai ne gandas, bet baisi realybė, — patvirtino lietuvis kunigas, po kelių dienų atskridęs į Danzigą ieškoti čia karo atblokštų lietuvių, kad jucs paguostų ir dvasiškai sustiprintų.

Braidome purvo ir vandens grioviuose

Tik diena praslinkus (po šv. Mišių ir kartu po didžiosios tautinės religinės šventės, kurių metu vienos Danzigo katalikų bažnyčios grindys gal pirmą kartą buvo aplaistytos lietuvių ašaromis), prisistatė specialiai mums priskirtas "politrukas" — SS viršila ir, berods, tą patį vakarą Danzige gelež. stotyje susodino mus į prekinis vagonus. Naktį traukinys pajudėjo į vakarus. Tai buvo Vasario 16-toji, pirmoji Lietuvos nepriklausomybės šventė, esant tremtyje.

Toli į vakarus traukinys jau nebe galėjo bėgti, nes bėgiai kažkur atsimušė į švino sieną... Už 30 km. nuo Danzigo, Neustadto mieste, gulnčiam Danzigo koridoriuje, mus išlaipino. Pelkėtus, košubų apgyven-

dintus, pajūrio laukus turėjome apkašais išraižyti. Ir taip ligi kovo mėn. vidurio, braidydami po purvą ir vandenį, kasėme, kasėme... Tik vakarai, pietūs ir rytai kasdieną vis stipriau užė, dundėjo, o naktimis dangumi nusitiesusios pašvaistės darėsi vis ryškesnės, raudonesnės. Šiaurėj buvo ramu, nes ten ošė mėlyni Baltijos vandenys.

Galop frontas iš vakarų pusės visai priartėjo. Vieną rytą į mūsų gyvenvietę, Newau kaimą, ėmė kristi artilerijos sviediniai, o anapus kaimą supančių šilelių stipriai sutratėjo lengvieji pėstininkų ginklai. Kaip tik tuo metu tūnojavau sukritęs savo guolyje. Ar nuo peršlapimo, ar nuo daugelio naktų, dar besitraukiant per Rytprūsius sniege išgulėtų, sėdynėje man išaugo obuolio didumo votis... Kad ir kažkaip sukauptęs jėgas ir kantrybę — paeiti negalėjau. Draugai, neturėdami nei menkiausios susisiekimo priemonės, paskubomis ruošėsi pėsčiomis trauktis atgalios į rytus. Artilerijos ugnis tolydžio darėsi stipresnė ir taiklesnė. Kaimas užsidedė. Ir... mano mintys apie savizudybę — darėsi vis konkretnės. Bet, štai, kuprinėmis ir darbo įnagiais apsikarstę bendros nedalios draugai ima mane ir pasivadudami neša visą 20-ties kilometrų kelią iki Gottenhafeno (Gdynės). Stebint draugų meilę ir pasiaukojimą, mano skruostus vilgo šiltos ašaros. Lėktuvai visą laiką puola pilną kariuomenės ir civilių žmonių Gottenhafeno-Neustadto plentą. Aplenkiamas Rammelio aerodromas, kur prieš kiek laiko buvo patalpintas lietuvių dalinys, o vėliau jis išvežtas į Pillau katilą Rytprūsioose, lekia į padangas... Ir tame mirties šešėlyje žygoja lietuvių vora. Tik ne į tėvynę, ne į laisvas, plačias erdves anais geraisiais laikais, bet į pradedančio virti katilo širdį...

Kovotojai supasi medžiuose

Sustojome Gottenhafeno mieste. Čia visi keliai pasibaigia. Erdvus, naujais pastatais pasipuošęs, prie Baltijos jūros prisiliejęs uostamiestis teikia malonų vaizdą. Miestą supančiuose šlaituose matyti bundančioji pavasario gyvybė. Bet viduje... nyku ir juoda, čia tik kariuomenė, artilerijos ugniavietės, barikados. Darbo daliniai teberuošia naujus įtvirtinimus. Prie jų netrukus prijungia ir mus.

Gottenhafeno ir Danzigo miestai — vienas didžiulis prietilts. Čia uždarytos vokiečių armijos liekanos, kovojusios Rytprūsioose, vakarų Prūsioose ir dalyje Pomeranijos. Kad prietilti

MARGIEJI LAIŠKELIAI KARIUI

LIETUVAITĖ IŠ ALZYRO

Gerb. Kapitone,

... Dideliu malonumu skaitau kiekvieną Jūsų žurnalo numerį. Kiek daug artimų, brangių atsiminimų jis man sukelia. Esu kapitono duktė, tad, dar Lietuvoje būdama, dažnai skaitydavau KARI, kuris buvo mano tėvelio mėgiamiausias laikraštis. Man dar mažą tada labiausiai sudomindavo KARIO humoras — Kuprinės Pabiros. Tad ir dabar labai apsidžiaugiau, pamačiusi gerai pažįstamą senąjį KARI ir pastebėjusi jame tų pačių Pabirų skyrių.

Mane labai paveikė nr. 10—11 tapę VI. Ramojaus atsiminimai "Mūšos kautynės" — vieno partizanų dalinio žuvinimas. Iš rašinio sprendžiu, kad tai įvyko Biržų apskrityje. Aš gi esu biržietė. Biržuose gimiau ir augau. Biržuose ir jų apylinkėje praleidau savo vaikystę, o ir jaunystės dalį. Gerai pažįstu Pasvalį ir Pabiržę. Nekartą teko būti ir Saločiuose. Nekartą mane glamonėjo ir Nemunėlio vandenys. Taigi, visos tos vietos surištos su brangiais man atsiminimais, kurių nepamiršiu visą gyvenimą.

iš paskutiniųjų bus stengiamasi kuoliausiai išlaikyti — rodo visi ženklai. Begyvenant antrąją dieną Gotenhafene, frontas pasiekia miestą supančius šlaitus, kur stipriai įsitvirtinuosios vokiečių jėgos. Kovos vyksta čia pat prie Grabau priemiesčio, kur mūsų laikinoji gyvenvietė, kur aš sergąs guliu ir iš kur mūsų vyrai kas rytą žygiuoja miestan dirbti.

Paskutinį rytą jiems išeinant, liepė pasiimti turimus daiktus, nes galį jau nebegrįžti. Aš likau vienas niūriam kazemate ir tamsių minčių piauamas kankinausi visą dieną. Pro išbyrėjusius nuo trenksmų langus sroveno šiltas vėjas, lyg pavasario sveikinimą, atnešdamas parako kvapus ir stiprius sunkių bei lengvųjų ginklų garsus. Kiekvieną valandą tie sveikinimai buvo vis stipresni, vis aštresni. Ir... Pavakary staiga trūko mano votis. Akys prašvito, ir nuaita smarkiai pasitaisė. O ir vyrai iš miesto sugrįžo.

(Bus daugiau)

Skaitydama minimus VI. Ramojaus atsiminimus, aš nusikėliau mintimis į savo gimtinės kraštus. Ir anie vaizdai vienas po kito slenka mano akyse... Dar, rodos, tik vakar buvau visai vaikas. Tik dabar jaučiu, kaip buvo miela gyventi laisvoj Tėvynėje. Tad noriu VI. Ramojui, asmeniškai pergyvenusiam tą skaudžią partizaninę kovą, pasakyti, kad nei aš, nei kiti lietuviai, tų mielų atsiminimų ir tų baisių kovos valandų — niekad nepamiršime. Visa tai bus giliai įrašyta į mūsų širdis... Kiek jau žuvo Tėvynės sūnų dėl jos laisvės ir kiek dar žus, tačiau jie nenušimins ir nesudrebės!

Mielam KARIUI linkiu žengti savo keliu pirmyn. Tegul jis viso pasaulio lietuviams primena jų didžiausią pareigą — mūsų Tėvynę Lietuvą!

Danutė Puzinaitė

Oran-Algerie,
North Africa.

VIENIŠAS KARO INVALIDAS

Gerb. KARIO Redakcija

Labai nuoširdžiai dėkoju Jums už man reguliariai siuntinėjamą žurnalą. Praėjusią savaitę mane aplankė KARIO nr. 12. KARYS yra mano didžiausias draugas ir stipriausia paguoda mano invalidiško gyvenimo dienose tremtyje, Vokietijoje. KARYS yra mano labiausiai mėgiamas ir laukiamas, kol jis atkeliauja per Atlantą. Kiekvienas žurnalo numeris yra turiningas, įdomus ir malonus akiai. Tad malonėkite priimti mano nuoširdžiausią padėką.

Jūs ten gyvendami ir dirbdami gal neįvertinate to jausmo, ką reiškia, šiandien čia gyvenant, gauti laisvą spausdintą žodį iš tolimosios Amerikos, kuris nuolatos kalba į tave, į tavo pilkojo tremties gyvenimo dienas...

Mes, čia Vokietijoje pasilikusieji, labai laukiame ir trokštame pas mus apsilankant spausdinto žodžio. Tuo tarpu kai jūs ten, Amerikoje, laikraščių ir knygų turite pakankamai, tai pas mus jaučiamas didžiausias spaudos badas. Visoje vakarų Vokietijoje pasilikęs vienintelis lietuviškas laikraštis TREMTIS negali mūsų pa-

tenkinti, nes jam darbo ir išsilaiymo sąlygos yra labai sunkios.

Tad dar kartą sakau, kad aš labai džiaugiuosi ir dėkoju už man siuntinėjamą žurnalą. Baigdamas siunčiu geriausius linkėjimus Jūsų Redakcijai ir Administracijai. KARIUI linkiu augti, klestėti ir kuopliausiai keliauti pas visame pasaulyje gyvenančius lietuvius, pas karius ir nekarius. O didžiausias mano linkėjimas, kad per šiuos 1952 m. KARYS iš mėnesinio žurnalo pavirstų bent dvisavaitiniu, jeigu jau ne savaitiniu, kaip kad buvo Nepriklausomoje Lietuvoje.

Pr. Bagdanavičius,
II-jo Pas. karo invalidas

Wilhelmsburg-Ulm/Donau,
Baraks-1, Room 1,
U. S. Zone, Germany.

NEPR. LIETUVOS KARIUOMENĖS ATSAARGOS VIRŠILA

Sveikas, Mielas KARY,

Praėjusiais metais, 33-ji kartą minėdami Lapkričio 23-sios sukaktį, drauge apžvelgėme ir vienerių metų darbo barą, kurį išvarė užjūryje leidžiamas mūsų KARYS.

Tačiau šis didžiulis darbas, ši giliai išisaknijusi mūsų tradicija — nėra vienerių metų darbo vaisius. KARYS gimė Lietuvos Nepriklausomybės kovų sukuryje, jis lankė laisvės kovų dalyvius apkasuose, jis jų neapleido ir II-jo Pas. karo ugnyje, nuostabiai žygiuodamas per bombų griaunamus Europos didmiesčius, per visų frontų bunkerius, prievartos darbininkų barakus...

Pagaliau — atėjo "talka"... Tačiau, kol mūsų tėviškę mindo kruvinasis bolševiko batas, kol ten niekina mūsų namus ir žmones, kol tremiamųjų lietuvių traukiniai rieda į šiaurę, kol kalėjimai perpildyti suimtaisiais, o mirties stovyklos pasmerktaisiais lėtai mirčiai, — mūsų karių sielose taikos nėra ir nebus! Anksčiau ar vėliau išmuš ir baisioji atsiškaiymo valanda!

Siųsdamas nuoširdžiausius linkėjimus KARIUI, linkiu šiais sprendžiamaisiais metais po visą pasaulį išblaškytus Lietuvos laisvės kovotojus sujungti po viena vėliava ir surinkti iš viso žemės rutulio mūsų žuvusiųjų karių ir partizanų atminimo likučius į vieną urną. Kai grįšime į Tėvynę — Karo Muziejaus sodelyje, prie smilkstancio aukuro, vėl išgirsime tyliąją ir graudžią "Marija, Marija"...

Ats. virš. K. Zukauskas

Weland, Ont.,
CANADA

JONAS NOREIKA

(Tęsinys iš per. m. 14 nr.)

Staiga Trinkūnas krūptelėjo. Pripratęs būti nuolatiniam pavojuje, jis, kad ir buvo užsisvajęs, eidamas neužmiršo atsargumo. Krūptelėjo jis nuo įtartino sušlamėjimo. Dar nežinojo, kas tai būtų: gal tik vėjo sukurio susuktos beržo šakos sušlamėjo, gal juodas nakties paukštis pralėkė viršum galvos, jis nežinojo, bet tuojau stabtelėjo ir išiklausė. Buvo tylu ir girdėjo, kaip debesų šešėliai bėga per kalnus ir išdegintas sodybas. Jau Trinkūnas buvo bemanąs, kad apsiriko, kai vėl kažin kas lyg ir sušlamėjo. Ne, tai buvo ne šlamėjimas, bet užtaisomo šautuvo trakstelėjimas. Trinkūno akys sužabavo, baisi mintis švystelėjo jo galvoje. Kas nors pamatė jį ir tūkosi šauti. Nespėjo toji mintis prabėgti, o jis jau gulėjo kietai prisispaudęs prie žemės. Vėl klausėsi. Nieko. Ėmė atidžiau dairytis aplink. Jam atrodė, kad apie šią vietą turi būti Šabūno sodyba.

— Įleiskit! Atidarykit! — Išgirdo Trinkūnas iš vakarų pusės įsakantį balsą. Tas balsas jam buvo pažįstamas. Iš karto neatsiminė, bet kai antrą kartą išgirdo, pažino.

— Orlovas! Gyvate! Na, vyruti, ši kartą pakliuvai! — Sugriežė dantimis Trinkūnas, ir bausis kerštas prieš šį išvirkusį rusą apėmė jį.

Supratęs, kad į Šabūno sodybą įsisuko Orlovas, Trinkūnas taip pat tuojau susivokė, kad jis greičiausiai ne vienas. Todėl nutarė veikti, kiek galima, atsargiau. Dalį savo amunicijos ir milinę jis nuėmė, kad būtų lengviau. Pasiliko penkiais šoviniais užtaisytą šautuvą, ant jo uždėjo durtuvą, ir prie diržo užsikabino dvi granatas.

— Įleisk, po velnių, jei nenori, kad sudegtumei! — Pagrasino kitas, ne Orlovo balsas. Ir ši balsą Trinkūnas pažino. Tai Strojevičius. Jis irgi tarnavo vienoje kuopoje.

Šabūnas drebėjo, kaip ant aukšto laivo stiebo užkeltas žmogus, kuriam tėra tik du galimūmai: arba šokti į siuntančios jūros bangas, arba laukti, kol tave, bestovintį stiebo viršūnėje, nušaus. Lauksi — sudegins, atidarysi — svilins padus, nupiaus ausis, nukapos pirštus ir, apiplėšę, pakars visus. Šalia tėvo, visa išblyškusi, viemarškinė, basa, stovėjo Miliutė. Už ją jaunesnis brolis Vincas skubėjo rengtis, bet nežinojo, ką jis, apsirėgęs, darys. Pati Šabūnienė, irgi viemarškinė, buvo taip išsigandusi, kad be tikslo puldinėdama iš vieno trobos kampo į kitą, nieko daugiau nesumojo, kaip isteriškai šaukti:

— Jėzus, Marija, kas dabar bus? Jėzus, Marija! Jėzus!...

Troboje buvo tamsu. Motina lakstė klykdama; Vincas baigė rengtis, o tėvas su dukterimi drebėdami spaudėsi vienas prie kito, kad neišgriūtų.

Orlovas ir jo sėbrai beldėsi į prieangio duris. Kelius kartus pagrasinę padegti, jei tuojau nebus įleisti, tą savo grasinimą būtų gal tuojau ir įvykdę, jei jiems nebūtų rūpėję pinigai ir jei jų vado Orlovo širdyje nebūtų šėlusios žvėriškos aistros į jauną lietuvaite.

— Įeisim pro langą! — Nusprendė Orlovas, nesulaukdamas atidarant durų. Staiga pokštelėjo išplėsiama langinės štanga, langinės atsidarė; šautuvo buožė trenkė į lango rėmus, ir žvangėdamos stiklo šukės pabiro į aslą. Elektros lemputės akis apšvietė kambarį, ir velniškas juokas palydėjo jos spindulius.

— Ką, manėte neįsime... — Rusiškai keikėsi plėšikai.

Visos kliūtys buvo pašalintos, ir keturios širdys pajuto jas praryti išsižiojusių vilkų nasrus. Motina staiga apalpo ir krito viduryje aslos. Tėvas sėdėjo ant lovos krašto, nesistengdamas pajudėti. Miliutė, abi rankas sukryžjavusi ant krūtinės, susigūžė ir ilgi gelsvi plaukai pridengė jos mirštamai išbalusį veidą. Vincas išitraukė į kampaną po pastale, ir elektros spindulys jo neužkliudė. Prie kojos jis pajuto šalto plieno ašmenį, kirvi, pamestą pasuolėje, ir instinktyviai suspaudė jo medinį kotą.

Orlovas pro langą įlipo į trobos vidų. Nė žingsnio nesitraukdamas nuo lango, jis švaistėsi elektros lempute po kambarį, atidžiai apžvelgdamas kiekvieną kampaną. Vincas, kiek galėdamas, spaudėsi prie sienos pasuolyje, bet Orlovas jį pastebėjo ir keikdamasis nustūmė prie tėvo. Įsitikinęs, kad daugiau nieko nėra, plėšikų vadas įsmeigė savo žvilgsnį į apnuogintus Miliutės pečius, į jos nuogas iki kelių kojas, ir jo krūtinė ėmė kaisti, šnervės plėstis, protas temti nuo aistros liepsnų. Vienoje rankoje laikydamas elektros lemputę ir spigindamas į iš baimės apstulbusią mergaitę, o kitoje spausdamas šautuvą, jis artinosi prie jos...

Tą akimirksnį kieme pasigirdo bausis trenksmas. Tai Trinkūno puolamoji granata sprogo, sužeisdama Latkiną ir Strojevičių, pasilikusius lauke.

Orlovas užgesino šviesą ir staigiu šuoliu atitraukė prie sienos. Silpna mėnulio šviesa krito pro atdarą langą, prie kurio jis prisišliejo, norėdamas įžiūrėti, kas dedasi lauke. Šlubuodami Strojevičius ir Latkinas bėgo į priešingas puses. Niekas jų nesivijo, tik staiga ore vėl sušvilpė granata ir, vos spėjus tarkštelėti ant kiemo tiltelio, per kurį tą akimirka bėgo Strojevičius, sprogo. Mirštančiojo aiktelėjimas susiliejo su granatos trenksmu ir šiurpulingai nuskambėjo nakties glūdumoj.

Latkinas bėgo kiemo gilumon, tikėdamasis tarp trobesių pasislėpti. Jis nežinojo iš kur ir kas

taip staiga juos užpuolė. O gudrus Trinkūnas, lyg numanydamas, ką užpuolikai darys, gyvatės ty-lumu prišliaužęs prie šulinio, vieną ir kitą grana-tą paleido, nepasirodydamas ir net nė vieno žodžio nepratardamas. Prie šulinio iš trobos pu-sės augęs krūmas puikiai paslėpė jį. Latkinas bėgo tiesiai prie to krūmo. Trinkūno rankose su-spausto šautuvo vamzdis, kaip pražūtinga akis, lydėjo jo žingsnui ir, kai jis prisiartino vos per keletą žingsnių, spiovė ugnimi. Sunkus ruso ka-reivio kūnas krito prie šulinio rentinio. Jis krito tyliai sudejavęs, tartum nedrįsdamas garsiai su-šukti, kad neišgirstų pakaukazėje gyvenanti mo-tina ir mylimoji, kurioms žadėjo iš karo parneš-ti didelį grobį.

Orlovas pasijuto patekęs į spąstus. Vienas draugas krito viename kiemo gale, o kitas kita-me. Vadinas, kiemas gali būti apsuptas. Bet koks velnias galėjo čia atsirasti pačiame vidurnakty-je, Orlovas nesuprato.

— Orlovas švietė elektros lempute.

— Trinkūnas?! — Staiga nušvito Orlovo gal-voje mintis, prisiminus įvykį tarp jo, mergaitės ir Trinkūno. — Bet juk jį turėjo areštuoti. O gal pagėbo? Gal paleido? Kas gi kitas, jei ne jis? Užsimanė pamatyti mergiotę... — Kaip adatos siuvo Orlovo galvoje mintys, ir jis pradėjo nu-jausti, kad užpuolikas turi būti Trinkūnas. Nuo tos minties Orlovui darėsi kiek lengviau, nes Trinkūnas, greičiausiai, buvo vienas. Prisiminė Orlovas, kad iš Trinkūno rankos paleidžiamos granatos lekia trisdešimt sieksnių ir visada krin-ta netoli tikslo.

— Jis ten prie šulinio. Prie ano krūmo. — Nusprendė Orlovas, ir pikta šypsena iškreipė jo lūpas, nes jis atspėjo sląstų paslaptį. Dabar jis žinojo su kuo tenka susidurti, tad greitai svarstė būdus, kaip veikti toliau.

Viskas vyko labai greitai. Du sprogimai se-kė vienas po kito ir tuojau pat juos palydėjo šūvis. Nuo tų trenksmų apalpusi, motina pramer-

kė akis ir ėmė šaukti. Milė išdrįso apsidairyti ir pamačiusi, kad į ją slinkęs bailsus plėšikas pats staiga išsigando ir atšoko prie sienos, tyliai smu-ko į kambarėlį, o Vincas paskui ją. Tėvas, nebe-suvokdamas kas darosi, palindo po lova. Ir kai Orlovo elektros lemputė vėl sužibo troboje, jis pamatė tik vieną seną moteriškę, išsidraikiusiais plaukais ir šaukiančią. Toji tuštuma, tas staigus pradingimas kitų trijų čia buvusių, Orlovą mirš-tamai įkando. Jis pasijuto, lyg stiklo šukę pra-rijęs. Šaltas prakaitas išpylė jo kaktą. Jam atro-dė, kad dabar iš kiekvieno kampo gali jį netikė-tai pulti. Ir tik beliko vienintelė išeitis — bėgti. Šokti pro langą ir, kiek kojos iškerta, sprukti į gatvės pusę, kad tik nesusidurtų su Trinkūnu. Kaip kiekvienam plėšikui, taip ir Orlovui, min-tis apie mirtį varė jį iš proto.

Trinkūnas veikė šaltai, kaip plieninis. Visi jo nervai buvo įtempti, kaip stygos, ir nė viena smulkmena neprabėgo jo nepastebėta. Jis supra-to, kad Orlovas, greičiausiai, pasiliko vienas vi-duje, nes jis tik du tokius ištikimus draugus ir teturėjo. Abu jie jau buvo likviduoti; jei dar kur nors būtų buvęs trečias, tai ir tas jau būtų pabėgęs. Reikėjo koku nors būdu užkirsti kelią pabėgti tam vyriausiam plėšikui Orlovui.

Nuo šulinio, kur klūpėjo pasislėpęs Trinkū-nas, iki lango, pro kurį vidun įšoko Orlovas, bu-vo apie keturiasdešimt metrų. Visas tas tarpas buvo atviras ir, jei Trinkūnas būtų mėginęs šį tarpą perbėgti, pro langą jį galėtų lengvai nu-dėti. Todėl jis kantriai laukė sekundė po sekun-dės, ar lange nepasirodys Orlovas, bemėginęs pasprukti. Trinkūno kūnas buvo įsitempęs ir pa-sviręs į priešakį, kaip besirengiančio bėgti bėgi-ko. Jo šautuvas vėl buvo užtaisytas, o plieninis durtuvas uždėtas.

Orlovas vieną kitą kartą atsargiai kyštelėjo galvą iš lango, norėdamas įsitikinti, ar čia pat palangėje netyko jo užpuolikas. Jo rankos dre-bėjo, širdis daužėsi iš baimės, ir vien tik piktas žiaurumas neapleido jo.

— Bėgti! — Galutinai nusprendė jis, ir stai-giu šuoliu šoko pro langą į kiemą. Tuo pačiu momentu Trinkūnas pašoko iš vietos ir, kiek ga-lėdamas, pasileido į pro langą lėndančiojo pusę.

Orlovo šuolis buvo vikrus ir gerai pavykęs. Kai jis atsidūrė ant žemės ir užtaisyta šautuvą žaibiškai nukreipė į tą pusę, iš kur sklido dun-dantieji žingsniai, Trinkūnas bebuvo vos per de-šimtį ar penkiolika žingsnių nuo jo. Du šūviai nuaidėjo, kaip žaibo trenksmas, susiliedami krū-von. Abu jie šovė vienas į kitą. Trinkūnas be-bėgdamas, o Orlovas tūpčiomis. Ir abu šūviai prazvimbė, kaip paklydusios bitės. Nė vienas jų nepataikė. O antrą kartą šauti jau nebebuvo lai-ko: jų durtuvai susirėmė ir prasidėjo atkakli ko-va.

(Bus daugiau)

Šautuvas ir geras laikraštis — du tikriausieji kario draugai.

MEDINIS BĒGIMAS IŠ DANIJOS

...Duris atdarē jauna, aukšta, graži mergina. Ji buvo išsigandusi. Zigmas jai kalbėjo daniškai, o ji — net užsimerkė. Ji buvo visa nubalusi, tačiau šypsojosi, kai rankos mostu juos pakvietė įeiti į kambarį.

XIV SKYRIUS

Mažas jaukus kambarys apstatytas naujoviškais baldais. Paprastos sienos buvo smėlio spalvos. Šalia langų, skoningose medinėse dėžėlose, augo kambarinės gėlės. Viduje buvo ramu. Čia dvelkė moteriškos rankos ir skonio pajautimas. Petras tikrai nežinojo, kaip elgtis šiame, po kelerių metų pirmą kartą atsiradus, gražiame kambaryje. Jis jautė, kad šiai maloniai merginai jie čia atnešė purvo ir pavojų, ir tai jam labai nepatiko.

Zigmas gi taip skubėjo, kad net pamiršo juos supažindinti su savo seseria. Jis visa jai trumpai paaiškino savąją danų kalbą, išpėjo dar kartą atvykėlius, kad jokių būdu neišeitų iš šio buto, ir pats išėjo, palikęs belaisvius su mergina, bailiai stovinėja kitoje stalo pusėje.

Ji buvo liekna ir graži, o jos išplėstos akys aiškiai spindėjo baimė. Petru tai buvo nauja baimės rūšis, ir tai jį vargino.

Jonas prabilo pirmasis:

— Gerai, kad jūs mus pasilikote. — Jo žodžiai lyg ir šlubavo.

Mergina kažką atsakė daniškai.

— Ji nekalba angliškai, — pastebėjo Petras savo nelaimės draugui Jonui.

Merginos akys tebešvietė baimė, ir jie negalėjo jai padėti. Petras nežinojo, ar ji labiau bijojo jų pačių, ar to pavojaus, kurį jie savo atėjimu čia atnešė. Buvo nemaloni padėtis. Ką gi jie galėjo daryti?

Kambario kertėje ant stalo stovėjo radijo priimtuvas. Petras nurodė jį ir paklausė:

— Anglija?

Mergina linktelėjo galvą. Staiga išspintos ji išsiėmė patefoną, uždėjo šokio plokštelę. Tada ji priėjo prie radijo imtuvo ir silpnai, vos girdimai, atsuko Angliją. Atrodė, kad taip buvo elgiama visuomet, kai norima pasiklausti draudžiamųjų "priešo" pranešimų. Dabar Petras ir Jonas prikišo savo ausis prie garsikalbio (tuo tarpu mergina patefonu grojo įvairius šokius). Tai buvo BBC pranešėjo ramus, žinias skaitęs bal-

ERIC WILLIAMS

sas. Ir Anglija šiems vyrams atrodė taip arti. Ji tikrai buvo arti.

Kai žinių skaitymo laikas baigėsi, mergina užsilviko palatą ir užsidėjo skrybėlaitę. Savo laikrodžiu ji jiems parodė, kad išeinanti valandai laiko.

Palikę vienu du, jie nusiprausė ir nusiskuto. Tada juodu sumigo sėdėdami foteliuose, sustatytuose abipus elektrinio šildytuvo.

Vakare ji juos pažadino, pateikdama iš obuolių lapų virtos arbatos. Ji taip pat atsinešė daniškai-anglišką žodyną. Ji paprašė juos nusiauti batus, kad jų žingsniai nebūtų girdimi apatiniam aukšte. Ji grojo radijo sugaunamą muziką, kad užslopintų jų kalbą. Ji grojo nenutrūkstamai, ir jie pradėdavo nervintis, jeigu muzika nutildavo.

Ji visą laiką buvo pagauta baimės. Ar kai apačioje atsidarydavo durys, ar kai ji užgirdavo žingsnius gatvėje, ji įtemptai laukdavo. Lengviau atsikvėpdavo tik tada, kai šie žingsniai nutoldavo.

Petru tai buvo visai nauja, nepažįstama baimė. Uždarytieji belaisvių stovykloje — vokiečių nebijojo. Juos galėjo nušauti, bandant pabėgti, bet tai buvo jau riziko dalykas. Kai jis bėgo iš Vokietijos, jis taip irgi nebijojo. Tai buvo daugiau iš susijaudinimo kylanti baimė. Čia gi buvo šalta, visur įsiskverbianti gestapo baimė, išdavių baimė, baimė piliečių, esančių karinėse valdžios žinioje. Mergaitės baimėje buvo galima jausti kankinimus, botago smūgius ir visą koncentracijos stovyklos baisingą grėsmę. Tai buvo baimė, kad tave išves į nežinomybę, baisiam savo vaizduotėje sukurtam likimui. Ši baimė Petru atrodė lyg užkrečianti liga, ir jis norėjo kuo greičiausiai palikti šį butą.

Ateinančią naktį jie miegojo ten pat. Tik sekantį rytą grįžo Zigmas. Viena jo ranka buvo sutvarstyta.

— Kaip pasisekė? — paklausė Jonas.

— Neblogai, — atsakė Zigmas. — Mes išlaisvinome Olsen. Taip pat užmušėme keletą vokiečių.

— Kas yra jūsų rankai?

— Tai kulkos žaizda. Buvo smarkus užpuolimas. Na, o dabar keliausime. Šią naktį jūs turite išnykti. Dabar mes eisime pas Petersen.

— Kaip gi mes vyksime? — paklausė Petras.

— Mes nuvyksime į tą patį laivą. Jis atplaukė praėjusią naktį. Dabar aš jus vėl į ten nuvesiu. Jis plauks Švedijos pakraščiais, grįždamas atgal į Vokietiją. Mes taip sutvarkėme, kad jūs būtumėt nuleisti nuo laivo netoli kranto. Jūs gausite įgulos narių dokumentus. Tuo pačiu keliu buvo išvežtas belaisvis, save vadinęs Rowe. Jis iš Dancigo plaukė švedų laivu.

— Senoji lapė! Jis nuveikė ir mudu. — Petras atsisuko į Joną.

— Mums reiktia tuoj pat eiti, — ragino Zigmas.

Jie visi atsistojo.

— Padėkok savo sesutei mūsų vardu, — pasakė Petras. — Pasakyk jai, kad ji labai drąsi.

Zigmas kalbėjo su seseria.

— Ji dėkoja jums, — jis vertė jos kalbą, — ir nori prisipažinti, kad ji nesanti drąsuolė. Jai buvo malonu pagelbėti tiems, kurie kovoja už mūsų krašto išlaisvinimą. Tačiau ji bijojo visą laiką...

— Pasakyk, kad ne tik ji viena jaučia baimę, — kalbėjo Petras. — Ir mudu buvome ne mažiau dėl jos išsigandę, čia būdami.

Zigmas perdavė belaisvių žodžius, o ji tik šypsojosi, jiems netikėdama. Ji atsiveikindama ištiesė jiems savo ranką, o paskui stebėjo einančius laiptais žemyn, ligi jie uždarė išorines duris.

Jie nuėjo pasitikti Petersen. Zigmas juos vedė žemyn, į uosto ir sandėlių pusę. Jie praėjo medinius žvejų laivelius, gulinčius tarp augštų sandėlių šešėlių. Beeidami, jie išgirdo prislopintą sprogdimo garsą, aidintį šiaurinėje miesto pusėj.

— Ar judu girdite? — paklausė Zigmas.

— Taip. Ką tai reiškia?

— Sabotažas...

— Iš kur jūs žinote?

— Tai buvo elektros jėgainė. Mes nutarėme ją šiandien išsprogdinti.

Petras ir Jonas žingsniau tylėdami. Tai buvo nepaprasta, didinga. Ir jie sunkiai galėjo tam tikėti.

Kai jie iš tolo pamatė Petersen, tai ir jo nepriėję suprato, kad jis buvo girtas. Jis ėjo šliitiniuodamas šali-gatviu. Jį prilaikė viena moteris. Ir kai tik jis juos pastebėjo, jis pradėjo garsiai šaukti:

— Ei, profesoriau! Ei, Petrai!

Jis artėjo prie vyrų, angliškai šaukdamas ir mojuodamas abiem rankom.

— O, Dieve... — sielojosi Petras. — Zigmaj, ar tu negali jį nuraminti?

— Aš su juo pakalbėsiu, — pasakė Zigmąs.

Juodu sulėtino žingsnius, sekdami Zigmą, o šis nuskubėjo priekin. Jie matė, kai Zigmąs užėjo priekin Petersen ir su juo kalbėjosi. O taip pat, kai Petersen apkabino Zigmą. Jie visi trys svyruodami ėjo gatve, stengdamiesi, kad Petersen nešauktų.

— Ei, Petrai! — jis šaukė. — Profesoriau, eik čia! — Jis juokėsi ir glebėsčiauo Zigmą.

— Pasišalinkime iš šio pragaro, — ragino Jonas.

— Geriau, su juo pasikalbėkime, — ramino Petras.

Petersen ir vėl pradėjo šaukti:

— Ei, profesoriau! Profesoriau! Eikš, susipažink su mano žmona! Mes išgersime, tada aš jus nusivesiu į savo laivą. Aš jau sutvarkysiu tuos prakeiktus balvonus...

— Dieve! — šnabzdėjo Jonas. — Tai baisu...

Petras nuskubėjo priekin ir pradėjo kalbėti su Petersen:

— Dėl dangaus meilės, nurimk, nes smogsiu!

— Už ką?

— Rėkaudamas angliškai, tu turi būti visai pamišęs!

Petersen apsikabino Petro kaklą.

— Negi tu muši senąjį Petersen? — Jis vis kalbėjo angliškai. — Tu gi nesmogsį seniui Petersen, kuris išgelbėjo tave iš Vokietijos... — Jis

dabar jaudinosi iš girtumo. — Gi taip niekas nesielia su geradariu. Ei, profesoriau? — Jis atsisuko į Joną. — Klausyk, nėra gera taip atsidėkoti draugui...

— Bet, tu nelabasis, jeigu dar šauksi, tai uždarysiu tavo sėbtuvę... — kartojo Petras.

— Eikš, išgersime... — nenusileido Petersen. — Eiva, visi ir išgersime. Čia mano žmona. — Jis paglostė ją per smakrą savo didele, purvina ranka ir pamocjo Jonui. — Puiki, aa? Aš turiu daug pinigų. Eiva, ten visi išgersim...

Petersen, prilaikomas savo žmonos ir Zigmo, ėjo gatve.

— Tai yra baisu! — kalbėjo Jonas.

— Verčiau mudu juos sekime, — raminosi Petras. — Reikia manyti, kad jie greit nuves mus į laivą.

— Juo greičiau mes ten pateksime, tuo aš būsiu saugesnis. Aš negalėčiau sau dovanoti, kad dėl šito Petersen girtumo mus vokiečiai sugautų.

Juodu sekė anų trijų draugiją, ir kai Petersen pasuko į vieną kavinę, tai ir juodu nuėjo paskui. Jie visi susėdo už ilgo stalo, visai privačiam, kavinės gale buvusiam kambaryje.

“Jeigu tik jeitų vokiečių kareiviai, ir Petersen pradėtų kalbėti angliškai, aš jį tuoj nukirsiu”, samprotavo Petras. Jis savo mintyje net išmatavo atstumą į Petersen ir nusprendė, į kurią vietą smogti.

Dabar Petersen meilinosi su savo žmona vokiškai. Atrodė, kad ji tuo labai džiaugėsi. Ji buvo apsvilkusi balta palaidinuke, pro kurią aiškiai

K A R Y S

ERIC WILLIAMS THE WOODEN HORSE

Atsiliepiamai apie mūsų
leidžiamą knygą

*

“Autoriaus asmeniškąs patyrimas ir sunkūs išgyvenimai karo belaisvių stovykloje, Vokietijoje, nulėmė tai, kad knygoje MEDINIS ARKLYS pabėgimas iš belaisvių stovyklos yra aprašytas neturinčiu sau pavyzdžio vaizdinumu. Tikslūs apskaičiavimai, šaltumas ir drąsa lydėjo visą šį pabėgimo darbą ir žygį. Tuo metu, kai trys britabelaisviai neįsivaizduojamu sunkumu kasasi tunelį, čia pat esant vokiečių sargybiniams, sekant šnipams, šunims ir akinančiai šviečiant prožektoriams, — mes visą laiką esame slegiami nepakečiamos nežinomybės jausmo...”

N. Y. HERALD TRIBUNE

*

“Tai viena nuostabiausių modernių laikų nuotykių apysakų”.

LONDON TIMES

*

“Tai pirmą kartą istorija apie žmogaus pasiryžimą ir dvasiinę galią”.

Field Marshall
BERNARD MONTGOMERY

mātėsi jos krūtys. Ji dar buvo užsimetusi paltuką ir avėjo aukštais vyriškais batais. Atrodė, kad ji labai rūpinosi Petersen.

Padavėja atnešė alaus, ir Petersen tuoj apleido savo žmoną, čiupdamas putojančią stiklinę.

— Kurią valandą mes eisime į laivą? — paklausė Petras.

— Kai tik sutems, — atsakė Zigmąs. — Apie šeštą valandą vakaro.

— Ką gi ligi tol mes darysime su Petersen?

— Dabar jis jau saugiose rankose.

Petersen dabar visus pamiršo ir, sėdėdamas gale stalo, buvo užsiėmęs su savo žmona. Su ta pačia aistra jis rodė savo meilę jai, kaip ir gėri-

“SUDIEV, KVIETKELI!”

A. MERKELIS

mui. Kiti į jį visai nekreipė dėmesio, džiaugdamiesi, kad jis buvo ramus.

Popietinėmis valandomis Zigmas nuėjo į uostą, kad sutvarkytų jų “tolimesnės kelionės” reikalus. Po kurio laiko jis grįžo, patyręs blogų žinių.

— Vokiečiai yra uoste, — jis pasakė. — Jie ėmėsi ypatingų apsaugos priemonių, ryšium su Olsen išlaisvinimu. Man buvo pasakyta išvesti jus iš Kopenhagos. Mes turėsime pasiimti mažą laivelį iš vieno kaimo, keletas mylių už miesto.

— Ką gi mes darysime su Petersen? — paklausė Petras. Petersen ir jo žmona miegojo.

— Palikim jį. Jis kelia per daug triukšmo. Eiva.

Jie paliko kavinę ir nuėjo į miestą. Iš čia Zigmas nusipirko tramvajaus bilietus, ir jie tyliai važiavo, stebėdami Danijos vietovaidį, kuris slėpėsi tamsos priedangoje.

— Vieta, į kurią mums reikia patekti, yra ant salos, — paaiškino jiems Zigmas. — Į salą galima patekti tik per tiltą. Ant tilto gali būti sargybinis. Aš negalėsiu daug pagelbėti dėl mano sužeistos rankos. Judviem reiks susidoroti su sargybinium.

Petras pažiūrėjo į Joną. Per visą savo pabėgimo laiką juodu išvengė grubios prievartos. Kiekvienas į laisvę ištrūkęs belaisvis tik tuomet griebiasi jėgos, jeigu to reikalauja jo gyvybiniai interesai, ir jeigu laisvė jau čia pat. Grįžimas į laisvę yra vertesnis už priešų gyvybę.

— Ar yra visiškai tikra, kad mes, kai pasieksime salą, pabėgsime? — paklausė Petras.

— Jokios abejonės, — patvirtino Zigmas.

— Ar mums būtina vykti į salą? — teiravosi Jonas. — Ar nebūtų galima nučiupti laivelį kur nors kitoje vietoje?

— Tai neįmanoma. Sargybinis turi būti nuramintas. Kitaip jis sukels pavojų. Tada mus sulaukytų pakrančių patruliniai laivai. Tad yra vienintelis kelias, kuriuo mes galime pasinaudoti.

Petras žiūrėjo į Joną:

— Kaip tu esi pasiruošęs veiksams.

— Aš esu praėjęs senąjį kautynių mokymą, — pasakė Jonas. — Mudu susitvarkysime. Eidami pasirinksi keletą svarių akmenų.

— Man geriau patiktų smėlio maišas.

— Mudu prisipildysime smėlio savo kojines, — nusprendė Jonas.

Mažoje pakelės stotelėje jie paliko tramvajų. Jų tikslas buvo — tiltas. Pakeliui jie prisipildė trejetą

Pulgis Andriušis SUDIEV, KVIETKELI! Apysaka, Adelaide, 1951, 181 psl. “Australijos Lietuvis” leidyklos leidinys Nr. 1. Tiražas 2,000.

Daug lietuvių, įvairių priežasčių verčiami, paliko savo tėvynę ir svetur, daugiausia JAV, ieškojo duonos, laisvės ar laimės. Daugumas išvykstančių tikėjosi, kad svetur ne amžinai liks: užsidirbs pinigų ir grįš į tėvynę. Sunkios pirmosios emigranto gyvenimo dienos ir tėvynės ilgesys kuone kiekvieną mintimis grąžina į gimtinę, kuri, toli nuo jos esančiam ir negalinčiam jos pasiekti, atrodo prarastuoju rojumi. Tačiau laikas gydo žaizdas, ramdo tėvynės ilgesį ir padeda žmogui susigyventi su nauja ir neįprasta aplinka. Tad daugeliui jaunystės pažadas — prasi-gyvenus grįžti į tėvynę — taip ir lieka neįgyvendintu pažadu. Betgi esama ir tokių, kuriems svetimaj padangėj, ir turto susikrovus, sunku gyventi, ir jie veržiasi į tėvynę.

Svečion padangėn likimo nublokšto lietuvių butis mūsų grožinėj literatūroj kol kas mažai tevaizduota. Šiuo metu ši tema aktualesnė negu bet kada, ir todėl Pulgio Andriušio apysaką SUDIEV, KVIETKELI! su dideliu susidomėjimu imame į rankas ir jos neišleidžiame tol, kol ją visą perskaitome, draug su autorium klaidžiodami po gimtojo krašto lau-

kojinių žyvio iš supiltų šalia plento stovėjusių atsargų.

Visai nekalbėdami, jie ėjo keliu. Petras ir vėl išgyveno tą patį, prieš tikras kautynes ateinantį, jausmą: šiek tiek baimės ir nežinios. Šios nakties uždavinys buvo jam visai naujas. Jis nežinojo, kaip jį pavyks atlikti.

— Štai jis! — pratarė Zigmas.

Jis sustojo, lyg negyvas, ant plento ir laikė už rankos Petrą. Prieš save jie galėjo išvelgti medžių prošvaistes ir griežtą tilto liniją.

— Mes šliaušime išilgai paplėntės griovio, — šnibždėjo Petras.

— Tuo metu, kai judu susitvarkysite su sargybinium, aš nueisiu prie laivų, — pranešė jiems Zigmas. — Kai jūs jį užmušite, pereikite tiltą, o aš jūsų jau lauksiu pasirėngęs. Jūs matysite laivelius iš dešinės kelio pusės. Kiti sargybiniai yra salos antrajame gale, toliau už laivelių. O dabar — ramiai pirmyn.

kus ir pievas, svečiose šalyse ilgėdamiesi tėvynės.

SUDIEV, KVIETKELI! apysakoje vaizduojama graudi Petro Našliūno gyvenimo istorija. Petrukas, kampionko vaikas, ligi 17 metų pririštas prie bandos. Geresnės dalios ieškodamas, jis anksti išklysta į svečias šalis. Pirma į Peterburgą, o po to į Ameriką. Užsidirbęs dolerių skuba į Lietuvą, tikėdamas čia rasti savo ankstybos jaunystės nepamirštamą meilę — mėlynąją Tekliūtę Vėtrinaite.

Prieš išvažiuodamas į Ameriką, Petras parašė jai laišką, prašydamas jo palaukti keletą metų. Petro vienas Mamertas taip pat myli Tekliūtę ir dėl jos varžosi su Petru. Tad, veždamas iš pašto Petro laišką Tekliūtei, jo laiku neįteikia ir tatai jos likimą pakreipia kita linkme. Nebesitikėdama sulaukti Petruko, ji išteka už daug už ją senesnio, gyvenančio mieste, į kurį iš skurdžios kaimo buities ji visa savo siela veržiasi.

Grįžusiam iš Amerikos Petriui ši naujiena buvo skaudi, išsilgtoji gimtinei nebe miela, ir jis trečiusyk išvyksta svetur — šiuokart į Rusijos tolumą, į Sibirą. Čia dirba prie geležinkelio, veda savo krašto mergaitę Grasilūtę, susilaukia sūnaus ir didžiojo karo metu smarkiai turtėja. Tačiau bolševikų revoliucija jo gyvenimą sugriauna. Sugrįžęs iš tarnybinės kelionės randa žmoną ir sūnų,

Jie nusileido į griovį ir šliaužė tilto link, slopindami savo judesius švelniuose lapuose.

Pasiekę tiltą, jie sustojo. Griovyvys baigėsi prieš tiltą. Už jo tęsėsi nuoga, mėnulio šviesos nužerta plokštuma. Nebuvo jokios uždangos.

— Mes jokiū būdu neprieisime prie tilto nepastebėti, — šnibždėjo Petras.

Jonas priglaudė savo lūpas arčiau Petro ausies.

— Aš grįšiu kiek atgal grioviu, kad pritraukčiau sargybinio dėmesį. Aš stengsiuosi, kad jis atsisuktų nugarą į tave, o tu tada kirsk...

— Gerai...

Jonas vėl šliaužė atgal. Kai jis buvo tiek toli, kad sargybinis jo nematė, jis užlipo ant plento ir lėtai ėjo tilto link. Jis priartėjo tiek, kad sargybinis galėjo jį įžiūrėti, ir šlubuodamas ėjo viduriu kelio.

— Stok! Kas ten? — staiga pasigirdo grėsmingas vokiečio balsas...

PASAULIO LIETUVIŲ SPAUDA APIE MŪSŲ KARIUOMENĘ, KARIUS IR PARTIZANUS

(1951 m. periodikos straipsnių bibliografija)*

Prieš porą metų pasaulio lietuvių spaudoje tik retkarčiais kada rasdavome šia tema vieną kitą straipsnelį. Vėliau — dažnėjo. Pagaliau 1950 m. stojus savo senojo sargybon mūsų KARIUI — šie reikalai visiškai pasikeitė. Šiandien jau nuolatos, o ypač atitinkamomis progomis, apstu medžiagos šiais mums svarbiais klausimais.

Redakcija

tifu mirusius. Banke sukrautas kapitalas žlugo ir be artimųjų ir turto jis vėl grįžta į gimtinę, kur, kaip geležinkelietis, tuoj įsijungia į atstatomos nepriklausomos Lietuvos darbą. Įsikuria Panemunės fortuose ir daugiausia gyvena praeties atsiminimais.

Bolševikų revoliucijos metu ir Tekliūtę ištiko toks pat likimas, kaip ir Petrą. Bolševikai nužudė jos vyrą ir vaikus, ir suvargusi našlė iš Odesos sugrįžo į Lietuvą pas gimines. Sužinojęs tatai, Petras skuba pas ją ir atsiveža į Kauną. Skubiai Panemunėje susituokia ir pradeda trečiąją savo gyvenimo dalį — antrąją jaunystę, kurią nuo pirmosios skyrė daugiau dvidešimties metų laiko tarpas. Jis gražiai prasikuria. Pasistatydina Aukštuosiuose šančiuose net dvejuis namus. Susilaukia sūnaus. Gerokai įkopus į septintą dešimtį, miršta, skėsdamas jaunystės prisiminimuose.

Pulgis Andriušis savo apysakoje meistriškai vaizduoja Lietuvos kaimą, tikriau sakant, savo gimtuosius Gaidžius (čia jie pavadinti Viščiais) ir jo apylinkes. Kaimą jis vaizduoja epiškai, išryškindamas kūrybiškai visus jo būdinguosius bruožus. Juose apstu ir pulgiško jumo ir subtilaus aukštaitiško lyrizmo. Pulgis Andriušis šia savo apysaka į mūsų literatūrą įžengia kaip pats stipriausias Lietuvos kaimo buities vaizduotojas. Jo sukurtieji tipai ryškūs, stilius vaizdingas, kalba nepaprastai žodinga. Savo kalbos žodingumu ar tik Pulgis Andriušis nebus pralenkęs ir žemaitės su Vaižgantu. Daug žodžių ir palyginimų, mažiau pažįstanciam Lietuvos kaimą, bus sunkiai suprantami.

Tam, kas išsilgęs Lietuvos ir jos kaimo, Pulgio Andriušio apysaka SUDIEV, KVIETKELI; brangi dovana, ir jis ją skaitys ne vieną kartą.

A. D.: Laisvės nevertas, kas negina jos. Darbininkas (JAV), 59/5.

Anaras: Partizanai, tikrovė ir iliuzijos. Naujienos (JAV), 160/1, 4.

Bačiulis, S.: Kaip bolševikai nušovė kpt. Pilvelį. Draugas (JAV), 185/5.

Biržiška, Vaclovas: Pas generolą Mannerheimą prieš 34 metus. Keleivis (JAV), 12/4; 1831 metų sukilimas Lietuvoje. Keleivis (JAV), 54-47.

Brazdžionis, P.: Dirbkim, kovokime dėl Lietuvos. Draugas (JAV), 273/3, 5.

Budrys, Jonas: Apie Klaipėdos ir jos krašto gražinimą Lietuvai. Nepriklausoma Lietuva (Kanada), Nr. Nr. 6-8; Klaipėdos krašto ir miesto atvadavimas. Nepriklausoma Lietuva (Kanada), Nr. Nr. 2-3; Klaipėdos sukilimas. Naujienos Nr. Nr. 30-31.

Buturlovas, Algirdas: Pritrūkus šovinių, kariaujama akmenimis. Laiškas iš Korejos. Dirva (JAV), 47/4.

Girvilas-Matusevičius, K.: Juozas Balčiūnas-Švaistas (plk. ltn.) Naujienos (JAV), 94/5.

Grigaliūnas-Glovackis, Vincas, ats. gen.: Pirmuosius mūsų pulkus prisimenant. Draugas (JAV), 125/5; Pradžią kovų su bolševikais prisiminus. Kolumbijos Lietuvis (Kolumbija), 2/9-10; 1919 m. vasario 16 d. A. Panemunėje ir Kaune. Laikas (Argentina), 41/2; Žiupsnelis atsiminimų iš 1919 m. karo su bolševikais. Kolumbijos Lietuvis (Kolumbija) 3/46-48.

Grigaravičius, Stasys: Sukilimas Lietuvoje prieš 120 metų. Keleivis (JAV), Nr. Nr. 40-44.

J. Kareivis: Dar dėl lapkričio 23 dienos. Keleivis (JAV), 48/7.

Jakubėnas, Vladas: Pilietybės įstatymas ir tautiniai legionai. Naujienos (JAV), 108/4, 109/4.

Jaunas Kareivis: Lietuvos kariuomenė. Naujienos (JAV), 239/8.

Jonaitis, A., ats. mjr.: Lapkričio 23-ioji. Dirva (JAV), 47/8.

* Nors šiemet sukaks jau 12 metų, kai buvau paleistas iš kariuomenės atsargon, tačiau drausmė dar užsiliko. Tad ir KARIO redaktoriaus kvietimą-paraginimą, parašyti mūsų kariuomenę, karius ir partizanus liečiančių straipsnių bibliografiją, atlikau skubiai, be eilės. Gal būt dėl skubotumo atsiras trūkumų. Juos tikiuosi papildyti ateityje, kai KARYJE bus reguliariai dedama tokia pat bibliografija.

Aleksandras Ružancovas,
Liet. Bibliogr. Tanybos Vadovas
ir "Knygų Lentynos" Redaktorius

Kareivis-Savanoris: Dėl "Kariuomenės šventės". Keleivis (JAV), 47/7.

Kerpė, P.: Karininkija ir piliečių pareigos. Lapkričio 23 dienos proga. Keleivis (JAV), 47/4, 48/4.

Klajūnas, Jonas: Karinė žvalgyba. Naujienos (JAV), 113/4, 114/4.

Lanskoronskis, J., plk.: Lietuviškų dalinių steigimas. Draugas (JAV), 274/3.

Lietuvos kariuomenė. Eglutė (JAV), 9/257-259.

Linčius, K.: Istorinis paradas Vilniuje. Naujienos (JAV), 277/2.

M. L. S.: Faktai apie Klaipėdos atvadavimą. Naujienos (JAV), Nr. Nr. 129-135.

Misiulis, Vincas, dr.: Prisimenant a. a. savanorį-kūrėją, laisvės kovų invalidą Joną Karutį. Laisvoji Lietuva (Kanada), 5/10-16.

Mišauskas, R.: Mano pirmas šuo. Lis su parašytu. Draugas (JAV), 176/5; Parašutinininkai ypatingai paskirčiai. Draugas (JAV), 276/2; Šuo. Lis iš lėktuvo į jūrą. Parašutinininko nuotykių tarp plėšrių žuvų. Draugas (JAV), 293/3.

Mosėdiškis: Lapkričio 23-sios proga. Laisvoji Lietuva (Kanada) 20/1. Našlaitis, J.: Lietuvos partizanai. Aidai (JAV), 2/72-76.

P. J. buvęs karininkas: Kaip jūs drįstate? Keleivis (JAV), 50/7.

P. L.: Kariuomenės šventės minėjimo prasmė. Margutis (JAV), 11/5-7.

Paulauskas, Stepas: Lapkričio 23 diena. Nepriklausoma Lietuva (Kanada) 42/5.

Putvytė, Em.: Partizanų ir šaulių vadas Putvis. Draugas (JAV) 200, II d./6.

Rapšys, J. gen. št. plk.: Lietuvos karo aviacija kovoje dėl krašto laisvės. Draugas (JAV), 41/2.

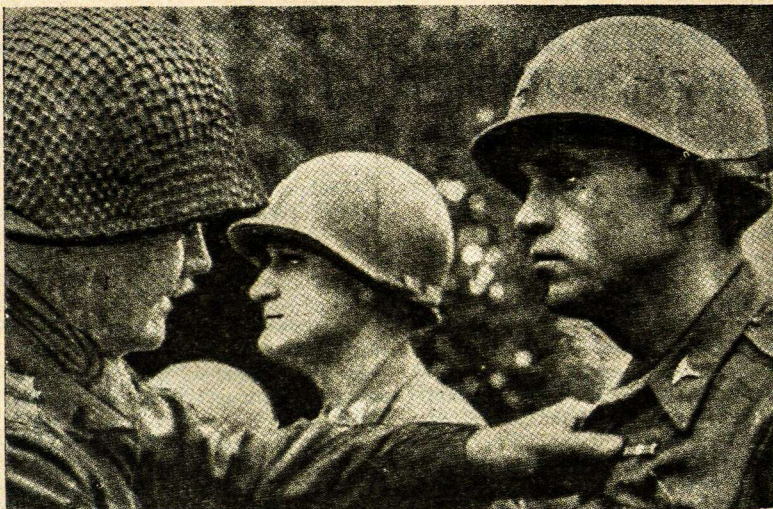
Rastenis, V.: Karys nepilietis. Dirva (JAV), 43/8.

Raštikis, Stasys, gen.: VYTAUTO DIDŽIOJO Karo Muziejus rusų ir vokiečių okupacijų metais. Dirva (JAV), Nr. Nr. 19-34.

Rauklaukis, K.: Suomų spauda apie generolą Plechavičių. Darbininkas (JAV), 24/2.

Rėklaitis, M., gen.: Maskvos pasiūšimas 1940 m. okupuoti Lietuvą (atsiminimų žiupsnelis). Margutis (JAV), 4/14-17; Trisdešimt treji metai. Naujienos (JAV), 276/5.

(Bus daugiau)

AMERIKOS LIETUVIAI II-JAM PASAULINIAM KARE

Čikagietis dr. Winskūnas pulko sanitarijos štabo viršininko dekoruojamas Vakarų fronte (Prancūzijoje). Pasižymėjo evakuodamas lauko ligoninę. Elizabeth Butėnas, laivyno korpo gailestingoji sesuo, pasirašo kaip 10.000-sis svečias klube, buvusiam 451 Madison Ave., New Yorke. Gen. ltn. Walter Beddel Smith įteikia pasižymėjimo raštą Sgt. William V. Kalnauskui, vykstančiam atostogų.

Aerodromas

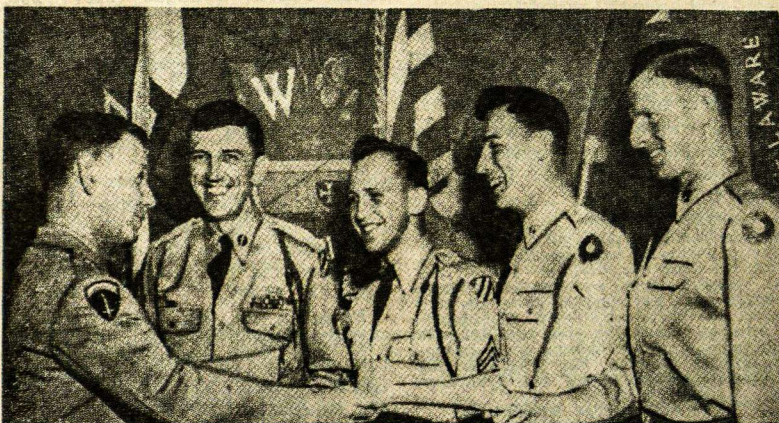
Pfc. V. BARTAŠIONAS

Į kariuomenę buvau pašauktas 1951 m. kovo mėn. Turėjau prisistatyti į Boston Army Base. Po priesaikos ir kitų formalumų, aš su kitais 66 vyrais (vienintelis lietuvis) buvome autobusais nuvežti į Fort Devens, Mass., stovyklą. Šioje stovykloje teko išbūti 10 dienų. Būnant Fort Devens stovykloje, turėjome atlikti bendro išsilavinimo egzaminus: matematikos, fizikos, geometrijos, mechanikos, elektromechanikos, signalizacijos ir kitus. Kadangi gana gerai išlaikiau tuos egzaminus, tai turėjau ir O. C. S. (kandidatų į karininkų mokyklą) egzaminus laikyti. Pastaruosius irgi neblogai išlaikiau. Be to, laikiau: rusų, vokiečių, ir lietuvių kalbų egzaminus. Aš vienintelis iš bostoniškių pakliuvau į 43-ją Pėstininkų Diviziją.

Būnant Camp Pickett, pirmiausia turėjome pagrindinį apmokymą, kuris tęsėsi 14 savaitių. Po to apmokymą pradėjome artilerijos apmokymą. Pirmosios apmokymo savaitės buvo nelengvos, ir teko daug prakaito išlieti, kol apsipratome su gyvenimo sąlygomis ir karine tvarka. Vėliau išvykome į A. P. Hill paligoną. Šioje vietovėje teko išbūti apie 5 savaites. Čia gyvenant barakus pakeitė palapinės. Gyvenimo sąlygos buvo nepergeriausios. Būnant paligone, mus daugiausia vargino uodai ir gyvatės.

Po keletos dienų, skiriamieji į Aviacijos Inžineriją, iš A. P. Hill paligono išvykome į Camp Pickett stovyklą, iš kur mūsų ešalcnai pajudėjo vakarų link.

Atvykus į paskirties vietą, iš karto teko truputį nusiminti dėl pačios stovyklos, kuri yra viduryje dykumos, ir kurią iš visų pusių supa kal-

ŠIANDIENOS VYRAI JAV ARMIJOS TARNYBOJE, EUROPOJE

Mūsų karių grupė su kpt. Cupp priekyje (iš kairės į dešinę): 1st Sgt. Bazėnas, Sfc. Grubliauskas, 2nd Lt. Bulika, 1st Lt. Vilkutaitis, 2nd Lt. Smielauskas ir kapelionas kun. Tautkus.

Grupė lietuvių sargybinių Vokietijoje (iš kairės į dešinę): Skerniškis, Sadlauskas, Sarcevičius, Plučas, Vilčinskas, Rukšėnas, Mikėnas, Deveikis, Viliumaitis.

per 48 val.

nai. Šie kalnai mus skiria nuo viso aplinkinio pasaulio.

Ligi 1951 m., tokio dalinio kaip aviacijos inžinerija nėra buvę. Tokiu būdu mes esame pirmieji tų dalinių kariai. Šių dalinių paskirtis yra: statyti, taisyti, apginti ir, reikalui esant, sunaikinti aerodromus. Mūsų dalinių vyrai yra tinkami betkokiam uždaviniui atlikti. Beveik visi vyrai turi atskiras inžinerijos specialybes, kaip: šoferių, traktoristų, stalių, žemkasių aptarnautojų, sunkiųjų mašinų, dyzelio ir kitokių mechanikų. Šias specialybes įsigijome lankydamiesi už stovyklos ribų esančiose mokyklose.

Visus savo apmokymus baigėme 1951 m. gruodžio mėn., po kurių turėjome egzaminus. Mano batalionas gavo uždavinį pastatyti sprausminiams naikintuvams aerodromą. Tą aerodromą pastatėme per 48 val. Dirbome kautynių sąlygomis. Kadangi labai gerai išlaikėme egzaminus, tai greitai laiku tikimės gauti nuolatinį paskyrimą aviacijos daliniuose. Fort Huachuca, Ariz.

Brooklynis Juozas Šeputis (viduryje) savo ginklo draugų tarpe.

K A R Y S

NEPAMIRŠKIME MŪSŲ LIGONIŲ IR INVALIDŲ VISAME LAISVAJAME PASAULYJE

Mūsų redakcija yra gavusi laišką iš Gauting'c, Vak. Vokietijoje, kurį čia ištiesai dedame:

„Visų Gauting'o sanatorijoje besigydančių lietuvių vardu giliausiai dėkoju už KARIO siuntinėjimą. Vieninteliai, kurie mūsų neužmiršo ir suprato sunkią mūsų būklę, tai mieli spaudos darbuotojai. Užsiprenumeruoti mes neišgalime, tačiau mes ir toliau labai prašytume mūsų neužmiršti.

Panaikinus visas Pietų Vokietijos buv. IRO globoj sanatorijas ir ligonius atkėlus į Gauting'o sanatoriją, kurių tarpe buvo ir mūsų tautiečių, lietuvių skaičius Gauting'e pasiekė 80. Tad vienas Jūsų žurnalo egz., kol pereina per tiek rankų, labai ilgai trunka ir susidėvi. Jei Tamstoms būtų įmanoma, labai prašytume siuntinėti po 3 egz. Vienas egz. bus skiriamas komplektui. Prašyčiau siūsti mano vardu, nes aš rūpinuos spaudos paskirstymu ir tvarkymu. Kada čia perskaito, siunčiu į Šveicarijos

sanatoriją, kur ten esantis p. Brazaitis išsiuntinėja kitiems šveicarijoj besigydančiams lietuviams.

Šventų Kalėdų ir Naujųjų Metų proga, prašau priimti mūsų nuoširdžiausią padėką, sveikinimus ir geresnės ateities linkėjimus. Kad ateinančiais metais visus mūsų tautiečius glaustų meilė savo kraštui ir jungtų vienybėn, kovai už tautos laisvę“.

J. VAIVADA

P. L. B. Gauting'o Apylinkės
Komiteto Pirmininkas

Redakcija: Pakartotinai kviečiame visus mūsų bičiulius duoti adresus mūsų tautiečių — ligonių ar invalidų — esančių visuose pasaulio kraštuose, o ypač pasilikusiųjų Vokietijoje. Žurnalas jiems bus mieliai siuntinėjamas. Tačiau, kad tai neapsunkintų labai kuklių mūsų išteklių, maloniai prašome visus jautriuosius KARIO skaitytojus ir rėmėjus nors ir mažiausia auka (kad ir dešimtimis centų ar pašto ženklais) paremti šį mažą fondą, tuo būdu dalyvaujant šioje kilnioje talkoje.

21

LIETUVIAI DIDŽIAJAM NEW YORKE

Šiame didžiausiame pasaulio mieste, su daugiau kaip aštuoniais milijonais gyventojų, dabartinis apytikris lietuvių skaičius siekia arti 40.000. Didžiausia jų dalis apsigyvenusi Brooklyne, kur šiuo metu spiečiasi visas centrinis veikimas.

Įvairiais etapais ir skaičiais šitame uosto mieste, praplaukę pro Laisvės Stovylą, iš savo vargo ar okupacijų ir priespaudos paliestosios tėvynės, Lietuvos vaikai čia susirado pastogę ir duoną. Jie čia kūrė šeimas, parapijas ir organizacijas savo sielos ir kultūros reikalams.

Jau beveik ištisas šimtmetis, kai New Yorke gyvena lietuviai, tačiau į didesnius, organizuotus vienetus, į pirmąsias savo draugijas jie pradeda burtis tik apie 1870 metus. Tada čia kaip tik buvo atplūdusi didžioji išeivijos banga iš Tėvynės, kur buvo prasidėję persekiojimai už dalyvavimą sukilime prieš rusus. Istoriniai New Yorko šaltiniai prieš 300 metų mini Kurcijaus pavardę, tardami, kad jis buvęs lietuvis mokytojas. Taigi, jei šis ir nebuvo pats pirmasis, tai tikrai vienas pirmųjų mūsų tautos atstovų tada, kai kūrėsi New Yorko miestas.

Dirbdami dažniausiai patį sunkųjį darbą, lietuviai, kaip ir kitos tautybės, per tą laiką prisidėjo prie šio miesto išaugimo. Būdami ištikimi savo naujajai tėvynei, jie mintimis ir darbais visuomet buvo su kovojančia, kenčiančia ir besidžiaugiančia Tėvyne Lietuva. Iš New Yorko uosto, kaip tekančia upe, plaukė jų pagalba Lietuvoje gyvenantiems giminėms ir pažįstamiems, besikuriančiai Lietuvos valstybei. Iš čia plieninio paukščio sparnais prieš 18 metų pakilo Darius ir Girėnas, kaip amerikiečių pasiaukojimo ir meilės jaunajai Lietuvai simbolis. Iš čia šimtai laivų vežė ir atgalios parveždavo tūks-

LIETUVOS GENERALINIS KONSULATAS

New Yorke oficialiai pradėjo veikti nuo 1923 m. birželio 1 d., kai Lietuvos vyriausybė Julij Bielskį paskyrė čia pirmuoju Lietuvos konsulariniu agentu. Tų pačių metų liepos 12 d. jis buvo provisionaliai pripažintas JAV State Departamento, o liepos 16 d. įstaiga pradeda veikti 38 Park Row patalpose, New Yorke.

Faktinai J. Bielskis Lietuvą New Yorke jau atstovavo nuo 1921 m., kaip jos įgaliotinis finansų reikalams, o vėliau Lietuvos pasiuntinybės Washingtone įpareigotas vizuoti pasus vykstantiesiems į Lietuvą.

1924 m. kovo mėn. J. Bielskis gauna Lietuvos Respublikos konsulo New Yorke, o 1926 m. Henrikas Rabinavičius — Generalinio Konsulo titulą.

Po E. Rabinavičiaus per 7 metus šiose pareigose buvo P. Žadeikis, vėliau laikinai jas ėjo P. Daužvardis, nuo J. Bielskio čia visą laiką buvęs vicekonsulu. 1936 m. rugsėjo mėn. gen. konsulu paskirtas J. Budrys, kuris ir dabar šias pareigas eina. Vicekonsulais yra V. Stašinskas ir A. Simutis. Dabartinis Konsulato adresas 41 W. 82 St., New York, N. Y. Šiose patalpose Konsulatas yra nuo 1940 m. spalio mėn. Telefonas, TR 7-4552.

VOICE OF AMERICA

Voice of America lietuvių skyrių suorganizavo ir transliacijas pradėjo 1951 m. vasario

tančius lietuvių, kurie ne tik iš New Yorko, bet ir visos Amerikos, čia savo jaunystę praleidę, jau suaugę ar pasenę, dar grįždavo pasižiūrėti gimtojo krašto.

Antrasis pas. karas, atbloškdamas į Amerikos žemyną apie 35,000 lietuvių, vien New Yorke įkūrė apie 3,000. Tai vis nenutraukiamas broliškos mei-

16 d. Skyriaus vedėjas yra K. Jurgėla, pirma buvęs Informacijos Biuro vedėjas. Jo pavaduotojas J. B. Laučka ir plk. K. Grinius. Kiti nuolatiniai bendradarbiai: inž. P. Labanauskas, L. Dambriūnas ir dr. V. A. Dambra.

FREE EUROPE

Laisvosios Europos Lietuvių skyrius pradėjo veikti 1951 m. birželio 1 d. Organizacijos tikslas — bendradarbiaujant su už geležinės uždangos esančių tautų atstovais Amerikoje, su Lietuvos pasiuntinybe Washingtone ir visais lietuviais, talkininkauti Centro Komitetui Lietuvos laisvinimo darbe. Skyriaus pirmininkas yra V. Sidzikauskas, sekr. dr. A. Trimakas, išd. K. Bielinis, nariai: adv. M. Tolišius, dr. Br. Nemickas, adv. Vyt. Vaitiekūnas, J. Audėnas ir Pr. Vainauskas.

N. Y. LIET. TARYBA

New Yorko Lietuvių Taryba sudaro New Yorke esančios katalikų, tautininkų, sandariečių, socialistų ir nepartinės organizacijos. Taryba pradėjo veikti 1942 m. šūkiu: "Amerikos pergale, laisvas pasaulis, Nepriklausoma Lietuva!" Kiekviena organizacija Taryboje turi po du atstovus. Tarybos valdybos pirmuoju pirmininku buvo kun. N. Pakalnis; prieš trejetą metų, renkant pirmininką, taikoma, kad juo būtų paeiliui keturių srovių atstovai. Šiomet pirmininkauja P. Mikalauskas, sandarietis.

lės ryšys, kuriuo senieji lietuviai čia juos atitraukė, sudarydami darbo ir buto garantijas. Senoji New Yorko lietuvių šeima pagausėjo ypač kultūros darbuotojais, kurie turės papildyti jau retėjančias senųjų veikėjų gretas.

Šiame skyriuje stengtasi pateikti bent stambesniusius newyorkiečių veiklos bruožus.

Lietuviškosios parapijos

Aušros Vartų Parapija, 32 Dominick St., New York City, įkurta 1905 m. gruodžio mėn. Pirmasis klebonas buvo Juozas Šeštokas. Pradžioje pamaldos buvo laikomos Švč. Trejybės (airių) parapijos rūsyje, o 1911 m. pastatyta bažnyčia. Vėliau nupirkta ir klebonija. Parapijoje yra darbuotojai šie kunigai: J. Keidošius iš Baltimorės, J. Kidyła, S. J., A. Paulėkas, ir keli airiai. Šiuo metu klebonauja kun. Jurgis Gurinskas, 1941 m. atvykęs iš Lietuvos, buvęs Kybartų gimnazijos kapelionas.

Parapija savo metu buvo labai gausi, vėliau sumažėjo, nes, augant New Yorko miestui, žemutinė jo dalis, kur dabar yra parapija, tapo grynai biznio centru. Daugelis gyvenamųjų namų buvo nugriauta ir jų vieton pastatyti dideli prekybos bei transporto kompanijų namai. Todėl daugelis lietuvių, kaip ir kitų gyventojų, buvo priversti išsikelti. Dabar šiai parapijai priklauso žymi dalis lietuvių, gyvenančių Bronx, anksčiau buvusių šiame rajone. Prie parapijos dabar prisidėjo ir dalis naujai atvykusiųjų, kurie yra apsigyvenę New Yorke.

Aprėiškimo Parapija, 259 No Fifth St., Brooklyne, anksčiau priklausė vokiečiams, kurie čia parapiją buvo įsikūrę jau 1865 m. 1914 m., vokiečiams jau beveik išsikrausčius į kitas miesto dalis, 1.000 lietuvių pasirašė raštą vyskupijai, prašydami leidimo steigti atskirą lietuvišką parapiją su sava mokykla. Tais pačiais metais parapija pavesta lietuviams, kuriems uždėta prievolė ir išmokėti nemažas parapijos skolas. Pirmasis klebonas buvo kun. N. Petkus. Šiuo metu klebonauja kun. N. Pakalnis. Prie parapijos veikia mokykla, kurioje dėsto seserys dominikonės. Parapija turi didelę gražią salę, kurioje vyksta įvairūs rengimai. Tai parapija, kurioje gausiausiai prisiglaudę naujai atvykę iš Europos lietuviai tremtiniai.

Angelių Karalienės Parapija, 213 S. Fourth St., Brooklyne, įkurta 1888 m. Pirmą veikė Šv. Jurgio vardu, 1894 m. pavadinta Švč. Panelės Marijos Angelių Karalienės vardu. Pirmasis klebonas buvo kun. M. Juodišius, o vėliau kun. V. Kriaučiūnas. Pirmosios pamaldos vyko rūsyje N. 10th St. ir Bedford Ave., vėliau 214 Grand St. ir 1899 m. iš tenai persikelta į dabartines patalpas.

Šiuo metu klebonauja kun. J. Aleksišūnas. Parapija turi porą salių, kuriose vyksta įvairūs rengimai ir susirinkimai.

Šv. Jurgio Parapija, 207 York St., Brooklyn, suorganizuota 1909 m. Iki 1914 m. pamaldos buvo laikomos kaimyninėje šv. Onos bažnyčioje. Dabartinė bažnyčia pradėta statyti 1914 m. ir pašventinta 1915 m. Pirmasis klebonas buvo kun. A. P. Kodis. Dabartinis — kun. A. Petrauskas. Parapija savo mokyklos neturi. Vaikus tikybos moko pranciškietės.

Viešpaties Jėzaus Atsimainymo Parapija, 64-14 56th Road, Maspeth, L. I., įsteigta 1908 m. kun. N. J. Petkaus. Dabar klebonauja prel. J. Balkūnas. Prie bažnyčios yra salė susirinkimams. Seserys pranciškietės turi misiją. Veikia katekizacijos ir liet. kalbos mokyklėlė.

Prie visų šių parapijų veikia bažnytinės organizacijos.

Kunigų Vienybė įsteigta 1909 m. geg. 5 d. pirmajame kunigų suvažiavime New Yorke Kunigų Sąjungos vardu. 1920 m. vardas pakeistas į Kunigų Vienybę. Jos pirmasis pirmininkas ir organizatorius buvo kun. A. Stasiukynas. Šiuo metu, pagal pernai rudenį New Yorke įvykusio seimo rinkimus, pirmininkas yra prel. J. Balkūnas, sekr. kun. V. Dabušis. Organizacija apjungia lietuvius kunigus Amerikoje pastoracijos darbo koordinavo tikslu. Organizacija steigė ir rėmė liet. spaudą ir kt. kultūrinę ir tautinę veiklą

lietuvių kolonijose. Gyvai ir materialiai rėmė Argentinos, Brazilijos ir Lietuvos par. bažnyčias.

Lietuvių Evangelikų parapija New Yorke įsikūrė 1951 m. pabaigoje ir apjungia po II Pas. karo čia atvykusius lietuvius. Prieš tai čia gyvenę lietuviai evangelikai naudojosi sveiktaičių parapijos patarnavimu. Naujai įkurtoji parapija vedama dr. Dagio ir savo pamaldas bei susirinkimus turi St. John parapijoje, Brooklyne, Maujer St.

BENDRASIS AMERIKOS LIETUVIŲ ŠALPOS FONDAS (BALF)

įkurtas 1944 m. pradžioje, apjungias visas Amerikos lietuvių organizacijas, teikiant pagalbą II Pas. karo pasekoje už Lietuvos ribų atsiradusiems lietuviams. Būdamas JAV Valstybės Departamento pripažinta užsienių šalpos organizacija, BALF savo veiklą vykdo, naudodamasis JAV vyriausybės, tarptautinių organizacijų parama ir Amerikos visuomenės, ypač lietuvių aukomis. Siuntė ir tebesiunčia paramą lietuviams Vokietijoje ir kt. Vakarų Europos kraštuose. Rūpinasi jų emigracijos reikalais, ypač daug padėjo sudarant darbo ir buto garantijas atvykti į JAV.

BALF veiklą koordinuoja 21 direktorius, o pirmininku yra kan. dr. J. B. Končius. Centro adresas: 105 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. Tel. EV 7-1422.

Didžiojo New Yorko Lietuvių Tremtinių Draugija įsikūrusi 1947 m., apjungia New Yorke ir jo apylinkėse įsikūrusius II pas. karo pasekoje atsiradusius lietuvius. Dabartinėje valdyboje yra: inž. A. Novickis—pirm., V. Alksninis — vicepirm., kun. V. Pikturna — sekr. A., Škėrys ir kan. Meškauskas — išdininkai ir A. Bendorius — narys.

Draugija dalyvauja New Yorko Lietuvių Taryboje, rūpinasi kultūrine veikla.

Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugija Brooklyne įsikūrė 1951 m. pabaigoje. Šiuo metu dar teveikia jos laikinė valdyba. Draugijos tikslas: aktyviai remti Mažosios Lietuvos lietuvių kovą dėl šio krašto išsilavinimo iš svetimųjų jungo ir jo įsijungimo į bendrą Lietuvos kūną.

*

Amerikos Lietuvių Sąjungos 1 skyrius įsteigtas 1949 m. liepos mėn. Pirm. J. Ginkus.

Labai veiklus skyrius. Ruošia kultūrinės pramogas ir įvairius minėjimus.

*

Amerikos Liet. Sąjungos 11 skyrius, įsteigtas 1949 m. rudenį. Pirm. V. Abraitis.

*

Tautininkų Klubas, tautinė kultūrinė organizacija, įkurta 1928 m. Jos kūrėjai yra J. O. Širvydas, J. Sagys, Pr. Narvydas, J. Andrius ir B. Gerulis. Savo patalpas turi 337 Union Avenue, Brooklyne.

*

Tautinių korporacijų sambūris pradėjęs veikti 1949 m. rudenį. Jame yra: Neo Lituania, Filia Lituania, Jaunoji Lietuva, Viltis, Ramovė (ats. karininkų studentų) korporacijoms priklausę studentai. Susiburta kultūriniam darbui ir bičiuliškiems santykiams palaikyti. Pirmininkauja J. Kiaunė. Per N. Lituanijos sukakties minėjimą pernai paminėta ir sambūrio dvejų metų veikla.

*

Lietuvių Katalikų Federacija apjungia visas katalikų veikiančias organizacijas ir koordinuoja jų veiklą. Valdybos pirm. St. Lukas.

*

Sandaros dvi kuopos šiuo metu veikia D. New Yorke. Tai I-oji kuopa, gausingiausia, pirm. inž. A. Novickis ir 30-oji, pirm. S. Vitaitis.

*

Lietuvių Darbininkų Draugija (LDD) čia turi savo 7 kuopą, vad. Glavesko ir Socialdemokratų S-gos 19 kuopa, vad. Buivydo.

Mokyklos ir jaunimas

Šeštadieninė lituanistikos mokykla įsikūrė 1950 m. kovo 4 d. Šiais mokslo metais pavadinta Maironio vardo mokykla. Dirba Apreiškimo parapijos mokyklos patalpose. Mokinių pradžioje buvo 100, dabar 200. Mokytojavo 5, dabar 12 mokytojų. Pradžioje vadovavo dr. A. Šerkšnas, vėliau Pr. Naujokaitis, dabar A. Bendorius. Pamos vyksta šeštadieniais nuo 9 iki 1 val. popiet. Viso yra šešios klasės ir apima mokinius nuo vaikų darželio, pradinės mokyklos iki gimnazijos programos kurso.

Šiais metais veikia ir vaikų darželis, vedamas J. Gerdvilienės. Mokinių tėvų komitetas rūpinasi mokyklos ūkiniais reikalais.

LITUANISTIKOS INSTITUTAS

1951 m. gruodžio pradžioje pradėjęs savo darbą. Veikia kaip Čikagoje esančiojo Lietuvių Profesorių Draugijos įkurtojo Lituanistikos Instituto padalinys. Jo klausytojais pradžioje įsirašė 25 asmenys iš D. New Yorke, bet ateityje jais galės būti ir bet kurioje pasaulio šalyje gyvenantieji lietuviai, nes paskaitos bus siuntinėjamos raštu.

Dr. Vl. Viliamas yra Instituto Valdybos pirmininkas. Prie Instituto organizuojama biblioteka. Institutą organizavo A. Bendoriaus vadovaujama komisija.

Ateitininkai

Šiuo metu New Yorke yra visos Amerikos lietuvių ateitinininkų centras. Centro Sendraugių valdybos pirmininkas J. B. Laučka. New Yorke sendraugių pirmininkas — dr. Br. Radzivas, studentų ateitinininkų — J. Rygelis ir moksleivių — P. Botyrius.

Visos organizacijos savo veikloje naudojasi Apreiškimo parapijos ir Angelų Karalienės parapijos salių patalpomis. Ruošiama atskira ramovė Angelų Karalienės par. patalpose.

Anksčiau katalikiškasis jaunimas ateitinininkų organizacijoje veikė bendrai, o pagal 1951 m. rugsėjo mėn. Rochesterio ateitinininkų suvažiavimo nutarimą, tolimesnis veikimas nukreiptas per tris paskiras sąjungas: sendraugių, studentų ir moksleivių.

Skautai

1949 m. rudenį pradėjo kurtis atskiros skiltys ir draugovės, kurios 1950 m. sausio mėn. susiorganizavo į tuntą. Tuntą šiuo metu sudaro: "Birutės" skaučių draugovė, dabartinė draugininkė A. Dubauskaitė; Vyr. skaučių skiltis, skiltininkė Ž. Mickeliūnaitė; skautų vyčių draugovė, draugininkas sktn. A. Samušis; Skautų draugovė "Šarūnas", vyr. skiltininkas A. Zelenkevičius; jaun. skaučių draugovė, draugininkė J. Šaltenytė.

Tunto vadovybėje yra: tuntininkė vyr. sktn. E. Putvytė, tuntininkės pavaduotojas psktn. L. Noreika. Dvasios vadas yra kun. J. Pakalniškis.

Sueigos vyksta Apreiškimo parapijos ir Angelų Karalienės parapijos salėse. Skautai yra suruošę visą eilę minėjimų, laužų, iškilų. Talkininkauja BALFui ir kt. lietuviškoms organizacijoms.

"Šviesa"

Lietuvių Kultūrinis Sambūris "Šviesa", įsikūręs prieš penkerius metus Vokietijoje, Tiubingene, apjungia jaunimą, besirūpinantį kultūros ugdymu, lietuviškumo puoselėjimu ir, pirmoje eilėje, talkininkavimu kovoje už tautos laisvę. Pradžioje rūpinosi tik studentais, bet vėliau atsisakyta grynai akademinų rėmų. Dabar nariais gali būti asmenys ir neturį akademinų kvalifikacijų.

Savo skyrius turi plačiai po visą pasaulį. New Yorke yra centro valdyba, kurios pirmininkas yra dr. J. Petkevičius. New Yorke skyriaus pirmininkas yra J. Kiznis.

Vyčiai, jaunimo organizacija, įkurta 1913 m. Bostone, savo veiklą išplėtė po visą Ameriką. New Yorke vyčių kuopos veikia prie parapijų, visos sudarydamos kartu New Yorke ir New Jersey apskritį. Jos valdybos pirmininkas yra J. Boley-Bolevičius. Centro valdybos pirm. A. Wesey-Vasiliaskas, Great Neck, N. Y.

MOTERŲ DRAUGIJOS

Moterų Vienybė viena seniausių moterų organizacijų, pernai minėjo 15 metų sukaktį. Organizacijos tikslas — kultūrinė veikla ir lietuviškojo tautinio darbo rėmimas. Ruošia tradicinius N. Metų sutikimus ir Pavasario Balius. Savo veiklai aptarti renkasi du kartus per mėnesį. Pernai suruošė Vincės Jonuškaitės 25 metų dainos sukakties koncertą Carnegie Rec. Hall. Pirm. O. Valaitienė.

Pabaltijo Moterų Taryba savo centrą New Yorke įkūrė 1949 m. Nuo to laiko įsikūrė ir veikia Lietuvių Atstovybė, kurios pirm. yra adv. B. Novickienė ir narės L. Dirkienė ir S. Narkeliūnaitė. Atstovės yra Vokietijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Kanadoje, Australijoje ir didesniosiose lietuvių kolonijose. Tikslas: remti Lietuvos laisvinimo darbą. Priklauso Generalinei Moterų Klubų Federacijai, apjungiančiai 11 milijonų moterų Amerikoje ir pasaulyje.

Common Cause moterų organizacijoje, kuri rūpinasi už geležinės uždangos esančių tautų laisvinimo reikalais, lietuves atstovauja Vincė Jonuškaitė, B. Darlys ir M. Kižytė.

Moterų Sąjunga, atskiromis kuopomis veikianti prie parapijų, sudaro bendrą apskritį su New Jersey. Pirm. A. Liudvinaitytė. Pilnas Sąjungos vardas: Amerikos Lietuvių Romos Katalikių Moterų Sąjunga.

PAŠALPOS DRAUGIJOS

Susivienijimas Liet. Amerikoje (Lithuanian Alliance of

America), SLA, 307 W. 30th St., New York, N. Y. pernai minėjo savo 65 m. veiklos sukaktį. Tai pati didžiausia lietuvių brolybės organizacija. Susivienijimo kuopos veikia JAV ir Kanadoje. Apsidrausti galima nuo \$100.000 iki \$5,000.00. Ligoje pašalpa mokama \$9.00 ir \$12.00. SLA dabar apjungia per 15,000 lietuvių.

Svento Jurgio Lietuvių Draugystė įkurta 1893 m. Brooklyne. Savišalpos tikslais apjungia vyrus auklėti broliškai meilei, draugiškumui, teikti savitarpinei paramai draugijos nariams ir jų šeimoms. Prieš keliolika metų narių skaičius siekė iki 1,500, šiuo metu turima 560. Susirinkimai vyksta Am. Liet. Piliečių Klube, 280 Union Ave.

Amerikos Lietuvių Piliečių Klubas, 280 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y., įsteigtas 1907 m. Demokratinė pašalpinė vyrų organizacija. Nuo 1931 m. įsikūręs nuosavoje patalpose. Yra salė, tinkama draugijų susirinkimams, vestuvėms ir kitiems pokyliams. Valdybos pirmininkas — K. Kreivėnas, Klubo reikalų vedėjas — J. Zakarauskas. Tel. EV 4-9672.

Liet. Rymo Kat. Susivienijimas, pašalpinė organizacija, jos skyriai veikia prie visų parapijų.

KARIŲ ORGANIZACIJOS

Amerikos Lietuvių Legiono Dariaus ir Girėno Postas Nr. 1 veikia nuo 1937 m., apjungdamas Amerikos ir Lietuvos buvusius karius ir karinių organizacijų narius. 1949 m. posto eiles papildė naujai atvykusieji lietuviai tremtiniai. Postui vadovauja P. Mikalauskas.

Amerikos Legiono Lietuvių Postas, įsikūręs 1949 m. Jame dalyvauja JAV kariuomenės karo veteranai lietuvių kilmės. Posto vadas A. Nassau, pavaduotojas V. Bukšnaitis, raštinės vedėjas D. Klinga.

„Ramovės“ Brooklyno skyrius įsikūręs 1949 m. Apjungia

Lietuvos kariuomenės karius. Šiomet skyriui vadovauja gen. št. plk. Iz. Kraunaitis, kpt. V. Žukas, lttn. Z. Raulinaitis, lttn. V. Vilkutaitis ir lttn. L. Bileris.

SPAUDA

„Aidai“, pasaulio lietuvių mokslo, literatūros bei meno ir visuomeninio gyvenimo žurnalas. Red. A. Vaičiulaitis. Adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

„Ateitis“, Lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas, vyr. red. P. Jurkus. Adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

„Darbininkas“, Amerikos lietuvių laikraštis, išeina dukart per savaitę. 1951 m. sujungtas su Brooklyno „Amerika“, Pittsburgo „Lietuvių Žiniomis“ ir Bostono „Darbininku“. Vyr. red. S. Sužiedėlis. Adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

„Karys“, Pasaulio lietuvių karių mėnesinis žurnalas, įsteigtas 1919 m. Lietuvoje, atgaivintas Amerikoje 1950 m. Vyr. red. kpt. S. Urbonas. Adresas: 156 Steamboat Rd., Great Neck, N. Y.

„Tėvynė“, savaitraštis, Susivienijimo Lietuvių Amerikoje organas. Red. Leo M. Vasil. Adresas: 307 W. 30th St., New York 1, N. Y.

„Vienybė“, tautinės minties savaitraštis, pernai minėjęs 65 m. sukaktį. Leidėjas-red. J. Tysliava. Adresas: 412 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

Liet. Informacijų Biuras, ALT Centro Tarybos žinioje, New Yorke pradėjo veikti 1944 m. pradžioje. Vedėju iki 1951 m. rudenio buvo K. Jurgėla. Po jo, paskirta M. Kižytė, čia dirbusi nuo pat įkūrimo. Perėmęs iš Liet. Tautinės Tarybos informacinių biuletenių apie Lietuvą leidimą anglų kalba, juos ir toliau tebeleidžia. Adresas: 233 Broadway, Tel. BE 3-1398.

LEIDYKLOS

"Gabijs", 340 Union Avenue, Brooklyn. Tel. EV 8-6163. Įsikūrusi Vokietijoje 1947 m. rugsėjo mėn. Švabų Gmiunde. Amerikoje atsikūrė 1949 m. rudenį. Vokietijoje išleista 40,000 egz. bendro tiražo įvairių leidinių. Amerikoje — 13,250 egz. knygų.

Prie leidyklos veikia Knygos Bičiulių Klubas. Atskirai leidžiamos knygos jaunimui. Ap rūpina liet. spauda viso pasaulio lietuvius. Skaitytojų informacijai periodiškai leidžia knygų katalogus. Norėdama apjungti visų sričių liet. rašytojus, leidžia žurnalą "Gabijs", kurį redaguoja St. Zobarskas. Žurnalas išeina 4 kartus per metus. "Gabijs" — Liet. Spaudos Centro vedėjas J. Sodaitis.

"Vaga", Vokietijoje išleidusi vokiečių kalba lietuvių rašytojų noveles, pernai atsikūrė Brooklyne. Čia jau išleido du pirmuosius savo leidinius, jų tarpe Vyt. Augustino vaizdų knygą "Tėvynė Lietuva".

"Patria" — J. Lenktaičio Vilniuje, o vėliau Vokietijoje veikusi knygų leidykla, šiuo metu įsikūrusi New Yorko pašonėje, Stamforde, Conn. Leidžia knygas ir turi savo nuosavą spaustuvę su moderniomis mašinomis.

"Pašvaistė", B. Jacikevičiaus lietuviškų gaidų leidykla. Įkurta 1948 m. Vokietijoje, Giunzburge b. Ulme, Amerikoje veikia nuo 1949 m. Iš viso išleista apie 20 įvairių gaidų, pavienių ir rinkinių. Brooklyne turi įsigijusi modernius ingraviravimo įrankius. Be savo darbo, atlieka užsakymus ir kitiems. Adresas: 563 Hemlock St., Brooklyn 8, N. Y. Taip pat atstovauja Vokietijoje "Tremties" laikraščio išleistas lietuviškas knygas.

Ks. Strumskio liet. gaidų leidykla įsteigta 1917 m. Pirmieji leidiniai: St. Šimkaus "Kur bakažė samanota" ir kt. jo dainos, J. Žilevičiaus, A. Naujalio, A.

RAŠYTOJAI — ŽURNALISTAI

Tik nedidelė dalis šios rūšies kultūrininkų dirba savo tiesioginį darbą arba yra susiradę pragyvenimą giminingose profesijose.

Iš moterų Didžiajame New Yorke ar jo apylinkėse gyvena: Nelė Mazalaitė, Kotryna Grigaitytė ir Audronė-Balčiūnienė. Išskyrus J. Tysliavą, kuris čia gyvena jau keliolika metų, visi kiti naujai atvykę iš tremties: St. Zobarskas, J. Petrėnas, L. Žitkevičius, A. Rimydis, A. Vaičiulaitis, A. Škėma, A. Landsbergis, J. ir A. Mekai (dabar Alfonsas išvykęs į JAV kariuomenę), V. Lėtas, V. Bražėnas, P. Jurkus, A. Gražiūnas,

T. Andriekus, O. F. M., P. Gaubys, V. Jonikas.

Žurnalistai yra susibūrę į Liet. Žurn. Sąjungos New Yorko skyrių. Be jų, kurie jau suminėti rašytojų eilėse, dar šie žurnalistai čia gyvena: A. Merkelis, S. Sužiedėlis, S. Urbonas, Pr. Naujokaitis, Vyt. Arūnas, S. Narkeliūnaitė, A. Salčius, Br. Kulys, J. Sodaitis, A. Sodaitis, D. Penikas, St. Butkus, dr. Br. Nemickas, Vyt. Augustinas, Vyt. Maželis, Valakas. Iš vietinių, čia jau seniau įsikūrusių, pažymėtina uoli liet. spaudos bendradarbi Pranė Lapienė, V. Tysliavienė, P. Juknys, K. Paulauskas, J. Steponaitis, L. Vasil, V. Jankauskas.

Vanagaičio ir vėliausiai išleistos K. V. Banaičio, St. Gailevičiaus ir kt. Tai pati seniausia liet. gaidų leidykla Brooklyne, lietuvių muzikiniame gyvenime suvaidinusi svarbų vaidmenį.

SPAUSTUVĖS

Tėvų Pranciškonų spaustuvėje, esančioje prie jų vienuolyno, 680 Bushwick Ave., Brooklyne 21, N. Y., šiuo metu spausdinama didžiuma spaudos. Jų pačių leidiniai: *Darbininkas*, *Aidai* ir *Šv. Pranciškaus Varpelis*. Savo leidinius čia spausdina *Gabijs*, *Vaga*, čia išeina *Karys*, *Ateitis* ir kt. Spaustuvė turi nuosavas modernias spausdinimo mašinas ir atlieka įvairius užsakymus Didžiojo New Yorko ir tolimų apylinkių lietuvių organizacijoms ir įstaigoms.

Nuosavas raidžių rinkimo mašinas-linotipus turi savaitraščiai: *Vienybė* ir *Tėvynė*, bet tik savo reikalams, jokių užsakymų iš šalies nepriima.

Lietuvių Scenos Darbuotojų Sąjunga apjungia įvairių sričių menininkus, vietinius ir naujakurius, įsikūrusi 1949 m. Valdybos pirmininkas A. Vasiliaskas.

MENININKAI

DAINININKAI

Amerikiečiai lietuviai: Polyna Stoška, buv. Metropolitan Operos solistė; Anna Kaskas, buv. Metropolitan Operos solistė; Suzana Griškaitė, Fl. Korsakaitė, Lionė Mathews, Violeta Cypas, Violeta Tamkiūtė, Marijona Kižytė, A. Ramoškaitė (vėliau nuėjusi bendradarbiauti su raudonaisiais), Barbara Darlys: Iš vyrų: Pr. Stankūnas, anksčiau dainavęs, šiuo metu turįs savo dainavimo studiją New Yorke; Al. Vasiliaskas; Algirdas Brazis, Metropolitan Operos solistas, Čikagietis, pradėjęs dainuoti ten 1951 m. rudenį.

Lietuvos operos solistai ir iš Lietuvos dainininkai: Vl. Grigaitienė, V. Jonuškaitė, J. Vencevičaitė, A. Kutkus, Vl. Ivanauskas, Fel. Pupėnaitė-Vasiliauskiene, R. Mainelytė.

M. Nainytė-Dobužinskienė, Br. Jacikevičienė, M. Strumskienė, K. Kriaučiūnas, A. Skarulytė, Kiburiūtė, O. Kairytė-Ginkienė ir kt.

MUZIKAI, PIANISTAI,
CHORVEDŽIAI

Juozas Žilevičius, nuo 1929 m. gyvenęs New Yorko kaimy-

DAINA IR MUZIKA

CHORAI

Operetės Choras, seniausias choras Brooklyne. Apie 20 metų chorą vedė Ks. Strumskis. Buvo suruošta apie 50 spektaklių, įvairių operėčių, jų tarpe buvo pastatytos visos M. Petrausko ir St. Šimkaus parašytosios. Vėliau choro vedėjas buvo Bukšnaitis, Tamkiūtė, V. K. Banaitis. Nuo 1951 m. vasario 16 d. diriguoja Mykolas Liuberskis. Chore yra apie 50 narių, daugiausia lietuviai naujakuriai.

Yra mišrus, vyrų ir moterų choras. Dalyvauja visuose didesniuose vietos parengimuose, ruošia savo koncertus ir koncertuoja kitose kolonijose.

Povilo Sako Apreiškimo parapijos choras, jo vedamas nuo 1947 m., šalia religinių, atlieka ir pasaulinio turinio dalykus. Kasmet rengia tradicinius bažnytinės ir pasaulinės muzikos koncertus. Koncertuoja ir kitų kolonijų lietuviams.

Antanas Visminas veda Viešpaties Atsimainymo par. chorą.

Jonas Brundza dirba su Šv. Jurgio par. choru nuo 1923 m.

Prano Dulkės vedamas Angelų Karalienės par. choras gyvuoja nuo 1928 m. Kasmet ruo-

šiami koncertai su vaidinimais. Choras turi pasaulinį ir bažnytinį repertuarą. Dalyvauja lietuvių didesniuose parengimuose. Anksčiau koncertuodavo ir amerikiečių publikai moterų rudens parodose, per radiją ir kt.

KITI MENINIAI VIENETAI:

V. Tamkiūtės - Pranckienės Harmonijos ansamblis jau keliolika metų koncertuoja newyorkiečiams per radiją ir parengimuose.

Alg. Kačanausko vedamas vyrų balsų kvartetas, įsikūręs 1951 m. pabaigoje. Dainuoja koncertuose ir per radiją.

ORKESTRAI:

Ad. Jezavito radijo orkestras gyvuoja 20 metų. Groja įvairiuose lietuvių parengimuose ir per radiją. Adresas: Ad. Jezavitas, 495 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

Joe Thomas-Tamašausko orkestras groja šokių muziką.

Neseniai susiorganizavę yra Macelio ir Kačanausko džiazo orkestrai, kurie groja mažesniuose newyorkiečių subuviuose. Nuo seniau čia muzikinį vienetą sudaręs P. Vedegys su J. Bekeriu, groja per radiją ir koncertuose.

nystėje — Elizabethė ir aktyvai veikiąs New Yorko muzikiniame gyvenime; K. V. Banaitis, Julius Štarka, Sofija Levickienė, Aleksas Mrozinskis, Vytautas Bacevičius, Julija Rajauskaitė, Alg. Kačanauskas, T. Sidlauskas, Jonas Žukas, Ald. Kepalaitė, Myk. Liuberskis, Ksaveras Strumskis, Povilas Sakas, Antanas Visminas, Jonas Brundza, Pranas Dulkė.

DRAMOS AKTORIAI

Ant. Škėma, K. Vasiliauskas, Tosca Daubaraitė, A. Dauguvietytė, Vit. Žukauskas, Vyt. Kidolis. Jaunųjų prieauglis ruošiamas A. Škėmos įkurtoje ir dabar V. Žukausko vedamoje Brooklyno Vaidintojų Trupėje.

DAILININKAI

J. Subačius, amerikietis lietuvis, Viačeslovas Dobužinskis, Vladimiras Dobužinskis, V. K. Jonynas, Vyt. Kašuba, Košubienė, Č. Janušas, P. Osmolskis, Pr. Lapė, B. Vilkutaitytė-Gedvilienė, V. Adamkevičius.

Vitkus, Arbitblatas, Petraitis, Paškevičius, Dokolskaitė-Paškevičienė, Ingelevičienė, Peldavičiūtė-Montvidienė, Ir. Dovydovaitė, broliai Mažeikos (komercinio meno) ir kt.

Šokėjai: A. Čiurlytė, A. Liepinas, St. Modzeliauskas, A. Šlepetytė.

RADIJO PROGRAMOS

Juozo Ginkaus radijo valanda gyvuoja per 20 metų. Buvo pradėta sporto žiniomis, o dabar išplėsta ir transliuoja įvairius visuomenės pranešimus, naujienas, muziką ir lietuvių pramonininkų skelbimus. Šiuo metu transliuojama iš WWRL, 1600 kc šeštadieniais nuo 2-3 val. J. Ginkus vedėjas, Ad. Jezavitas tvarko muziką, J. Valakas — pranešimų vedėjas.

Jokūbo Stuko vadovaujama radijo valanda pereitais metais minėjo 10 metų savo veiklos sukaktį. Vadinama "Lietuvos Atsiminimų" radijo valanda yra remiama "Rūtos" meno ansamblio. Transliuojama šeštadie-

niais 4:45-5:30 val. iš WEVD radijos toties, 1330 kc, 5000 W.

Petro Lisausko radijo programa, porą metų transliavusi taip vadinamą Biznierių Programą iš WBVD radijo stoties, 1951 metų gruodžio paskutinėmis dienomis sustabdė savo veiklą. Ateityje žada jungtis prie J. Stuko programos, praplečiant ją iki valandos laiko.

Salės, kuriose daugiausia vyksta minėjimai ar rengimai: *Liet. Piliečių Klubas*, 280 Union Ave., Brooklyne, Alliance Hall, 195 Grand St., Brooklyne; Apreiškimo par. salė — šalia bažnyčios, 259 N. 5th St., Angelų Karalienės par. salės, šalia bažnyčios, 213 S. 4th St., kiek mažesnė, bet susirinkimams ir pobūviams tinkama —

Povilanskienės salė, 158 Grand St.; Grand Paradise (naujai atremontuotos dvi salės), 230 Grand St.; Šv. Stanislovo par. salė, Greenpointe; Labor Lyceum, Lost Battalion Hall ir kt.

New Yorke: Webster Hall, 119 E. 11th St., kur įvyksta metiniai Vienybės savaitraščio koncertai ir New Yorko Lietuvių Tarybos bei kt. organizacijų ruošiami parengimai ir Vasario 16 minėjimai; organizacijų seimai daugiausia vyksta viešbučių New Yorker, Statler, McAlpin ir kt. salėse. Paskutiniai metais visa eilė koncertų įvyko ir Carnegie Hall, kur taip pat buvo jungtinis New Yorko lietuvių ir estų suruoštasis birželio trėmimų liūdrosios sukakties minėjimas.

SPORTININKAI

Lietuvių Atletų Klubas, įkurtas 1903 m. 168 Marcy Avenue, Brooklyn, N. Y. Šiuo metu veikia krepšinio ir stalo teniso komandos. Sporto vadovas A. Vakselis.

Šachmatininkų sekcija prie Atletų Klubas susiorganizavo 1950 m. pradžioje. Būriasi profesionalai ir mėgėjai. Labai veiklūs. Valdybos pirm. Ed. Staknys, sekr. J. Vilpišauskas. Neseniai iš Bostono į Brooklyną atsikėlė gyventi šachmatų meisteris K. Škėma.

Lietuvių Sporto Klubas įsikūrė 1950 m. pavasarį. Veikia futbolo komanda. Dalis žaidėjų yra ir Atl. Klubas nariai. Treneris yra K. Brazauskas, valdybos pirm. P. Katinas, sekr. J. Atkočius. Pasitarimams renkasi Vyt. Belecko ir Grunskio svetainėse.

PROFES. SAMBŪRIAI

Lietuvių Inžinierių ir Architektų Draugija įsteigta 1949 m. Jos rūpesčiu sušauktas suvažiavimas New Yorke 1951 m. ir įsteigta Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjunga. Dabar New Yorke vietoje buvusios Draugijos veikia tos sąjungos skyrius. Adresas: Am. Liet. Inž. ir Arch. S-gos skyriaus Valdyba, c/o J. G. Sagevich, 95-09 Woodhaven Court, Ozone Park 16, N. Y. Telefonas, VI 9-5035.

New Yorke veikia ir Sąjungos Centro Valdyba. Adresas: ALIAS Centro Valdyba, c/o K. Krulikas, 563 Hemlock St., Brooklyn 8, N. Y.

New Yorke lietuviai mokytojai 1950 m. kovo 10 d. susibūrė į savo profesinę organizaciją — Lietuvių Mokytojų Sąjungą. Joje yra per 70 narių. Valdybos pirm. Br. Kulys, sekr. A. Dimavičius, nariai, J. Kiaunė, M. Ulėnienė ir A. Jankauskaitė.

Lietuviai siuvėjai turi savo atskirą lokala bendroje amerikiečių unijoje. Liet. siuvėjų 54 vyriškų drabužių siuvyklų lo-

kalas įkurtas 1901 m. lapkričio mėn. Pernai iškilmingai paminėta 50 metų veiklos sukaktis. Nuo pat įsikūrimo iki šių dienų remia pinigais visus lietuviškus reikalus labiau, negu kiti lietuviški vienetai. Lokalo delegatas yra Vyt. Ubara.

Siuvėjų kontraktorių Sąjunga oficialiai įkurta 1901 m. Praktiškai su savo dirbtuvėmis gyvuoja nuo 1913 m. Jų dirbtuvėse pragyvenimą užsidirba apie 2000 asmenų. Sąjungos pirmininkas P. Atkočaitis.

GYDYTOJAI

Lietuvių Med. Gydytojų Darugija įsikūrusi 1951 m. Jos nariai yra visi tremtiniai med. gydytojai. Draugijos Valdybos pirm. prof. V. Kanauka, vicepirm. dr. V. Tercijonas ir dr. Paprockas.

Dantų gydytojai tremtiniai sudaro atskirą Draugiją. Pirm. dr. Letukienė.

Dr. Aldona Šliupaitė, 179 So. 2nd St., Brooklyn, N. Y. Tel. EV 7-7110.

Valandos: 1-2 ir 6-8 kasdien ir susitarus. Šventadieniais nedirbama.

Dr. Janina Snieška, dantų gydytoja, 408 Jay St., Room 306, kampas Fulton St. (miesto centre). Ofiso tel. UL 8-8789. Namų tel. TAYlor 7-8231. Valandos: 9-12 ryte ir 2-7 vakare ir susitarus. Ketvirtadieniais visą dieną ir šeštadieniais popiet uždaryta.

Dr. Vaclovas Paprockas, 1357 Bushwick Ave. Ofiso tel. GL 5-3094. Namų tel. GL 3-4445. Važiuoti Jamaica Line iki Chauncey St. Valandos: 12:30-2 ir susitarus. Sekmadieniais uždaryta.

Dr. Juozas Paulonis, 1357 Bushwick Ave. Ofiso tel. GL 5-3094.

Peter Gustaitis, Jr. M. D., 87-20 85th St., Woodhaven, L. I., N. Y. Valandos: 2-3 popiet, 6-8 vakare. Ketvirtadieniais ir šeštadieniais tik susitarus. Tel. VIRginia 9-6125.

Dr. Bladas K. Vencius, dantų gydytojas, 499 Grand St. Tel.

ofiso STagg 2-0706 ir namų Jamaica 6-3834. Valandos 9-12 ryte, 2-9 vakare. Penktadieniais uždaryta.

Dr. A. Petrika, dantų gydytojas, 221 So. 4th St., Telefonas EV 7-6868. Valandos 9-12 ryte ir 1-8 vakare. Penktadieniais uždaryta.

Dr. John Waluk, 161 N. 6th St., Brooklyn, N. Y. Tel. EV 8-9229. Valandos: 8-10 ryte ir 1-2 popiet, 6-8 vakare, šventadieniais susitarus.

P. J. Bagdanavičius, M. D. (gydytojas ir chirurgas), 185 Clinton Ave., Brooklyn 5, N. Y. Val. Kasdien 2-4 ir 6-9. Šeštadieniais 10-12 ryto ir susitarus.

ADVOKATAI

Anthony J. Weslan-Vižlanskas, 16 Court St., Brooklyn, N. Y. Tel. MAin 5-1260.

St Briedis, jr., 197 Havemeyer St., Brooklyn 11, N. Y. Tel. EV 7-9394.

Wm. J. Drake (Dragūnas), 85-03 Wareham Pl., Jamaica Estates 3, N. Y. Tel. JA 3-7722.

Alfred J. Wentz, 225 S. 4th St., Brooklyn 11, N. Y. Telefonas EV 7-8067.

Frank T. Alexis, 110-18 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. Tel. VI 7-8110.

Adv. John W. Ansell, 41-40 74th St., Jackson Heights, N. Y. Tel. NE 9-5972.

Adv. St. P. Zubavičius, 111 Ainslie St., Brooklyn 11, N. Y.

Adv. Clem. A. Vokietaitis, 15 Park Row, New York. Ofiso tel. WO 2-3497, namų NE 9-5689.

Apdraudos agentai: Juozas Ambraziejus, Grand St. ir Bedford Ave. kampas, V. R. Valantiejus, 54-41 72nd St., Maspeth, L. I., Juozas Vastūnas, 1008 Gates Ave., Brooklyn, N. Y.; J. P. Mačiulis, 8656 85th Street, Woodhaven, N. Y.; A. S. Trečioakas, 314 Walnut St., Newarke, jis apdraudžia nekilnojamą nuosavybę, yra laivų ir oro linijų agentas, taipgi turi paskolos agentūrą ir yra notary public.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Juozas Garšvā, 231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. Telefonas EV 8-9770. Koplyčia laidotuviams.

Stephen Aromiskis (*Armauskas*), 423 Metropolitan Ave., Brooklyn, N. Y. Telefonas EV 7-4335. Koplyčia laidotuviams.

Mathew P. Ballas Funeral Home. Mathew P. Ballas, direktorius, Alb. Baltrūnas-Balton, reikalų vedėjas, 660 Grand St. Tel. STagg 2-5043.

Shalins Funeral Home, laidotuvių direktoriai., F. W. Shalins, Jr. 84-02 Jamaica Avenue. Tel. VI 7-4499. J. B. Shalins, Woodhaven, N Y. Koplyčia laidotuviams.

Rogers Funeral Home P. Radevičius direktorius. Tel. ST 2-4409. Koplyčia laidotuviams.

PLAČIAU ŽINOMI LIETUVIAI PRAMONININKAI IR BIZNIERIAI

Siuvyklos: P. Atkočiaičio, A. Matulio, M. Riaubos, J. Šimėno, P. Mičiulio ir kt.

Kepyklos: A. Balčiūno "Varpo" kepykla, 36-40 Stagg St., Brooklyne, ir V. Luko, Scholes Baking, Inc., 532 Grand Street, Brooklyne.

Mėsos gaminiai: Antano Viktoro krautuvė, 123-125 Grand St., Brooklyne, Nuoboros-Vaitkaus — Keap ir Grand Sts. kampas; K. Šimanskas ir Ch. Mičelis, 483 Grand St., turi mėsos ir maisto produktų krautuvę.

Juozo Ginkaus saldainių krautuvė gyvuoja jau per 30 metų, 495 Grand St.; anglių bendrovė turi Petras Lisauskas, aliejumi aprūpina ir juo kūrenti krosnis įrengia J. Klaščius. Norkus turi fabrikėlį, gaminančių stikliukus laikrodžiams, Ambrozaičio su Vasiliauskais nedidelėje radijo reikmenų dirbtuvėje dauguma dirba naujai atvykusiųjų lietuvių.

Vyt. Zelenkevičius, 563 Hemlock St., atidarė radijo taisymo dirbtuvę.

Geriausiai lietuviai išsistiprinę SALIŪNŲ SRITYJE. Vien

ARTIMIAUSIEJI TALKININKAI

New Yorko lietuvių organizacinėje veikloje aktyviai talkininkauja ir visa eilė asmenų, kurie, nors ir patys čia negyvena, bet priklauso čia veikiančioms organizacijoms ir užima jose vadovaujančias vietas. Iš jų labiausiai minėtini:

Kun. J. Čekavičius, iš Long Island, kelerius metus buvęs New Yorko Tremtinių Draugijos pirm., iš Europos atkvietęs per 300 asmenų, parūpindamas jiems darbo ir buto garantijas.

Alena Devenienė, iš Watertown, Conn., ilgametė BALFO direktorė ir valdybos narė, Imigracijos reikalų vedėja. Tremtinių įkurdinimo reikalais lankėsi Europoje.

Pranė Lapienė, iš Stony Brook, L. I., spaudos darbuotoja, visuomenininkė, parsikvietusi ir pas save globojusi visą eilę lietuvių rašytojų ir kt. kultūrininkų. Jos vasarvietė vasaromis sutraukia gražiausią lie-

tuvišką publiką poilsio ir kultūrinių pramogų, vykstant profesinių grupių išvažiavimams ir koncertams.

Albinas S. Trečiokas, iš Newarko, N. J., daugelio didžiųjų organizacijų, ALTo, BALFo išdininkas, tautinių organizacijų pirmininkas, aktyvus Amerikos Lietuvių Tarybos Lietuvai vaduoti, o ir vėliau jai remti narys, ir buvęs ilgametis Vienybės korporacijos reikalų vedėjas, vadovauja liet. tautinių organizacijų veiklai.

Prof. Juozas Žilevičius, iš Elizapeth, N. J., nuo 1929 m. gyvenęs New Yorko pašonėje ir gyvai besireiškęs lietuvių muzikos gyvenime, New Jersey dainų švenčių organizatorius ir nuolatinis jungtinių chorų dirigentas, New Yorko muzikos vienietams talkininkaujantis ir savo parašytais muzikos kūriniais.

apie Grand Streetą yra per šimtą lietuvių saliuonų laikytojų. Populiariausi jų Povilanskienės, J. Baltaičio, Zubbs-Zeidato. Platesniu mastu šioje srityje reiškiasi Kazys ir Alvina Buivyčiai, kurie New Yorke turi kabaretą, vadinamą "Alliance Crystal Cocktail Bar", 80 St. Marks Place (tarp 8th St. ir 1st Ave.), New Yorke, ir Vytautas Beleckas, turįs "Winter Garden Tavern", 1883 Madison Street, Brooklyne, su baru, restoranu ir sale šeimyniniams pobūviam.

W. J. Downer (Daunoras) yra pirmasis lietuvis vaistininkas Amerikoje. Jo krautuvė — 229 Bedford Ave., Brooklyne.

Frank A. Urbono vaistinė yra Maspeth, Grand Ave. ir 61st St.

Naujai atvykusieji tremtiniai pamažu pradeda imtis savarakiško darbo. Jau kelinti metai veikia Jono Galmino dirbtuvė, 258 Wythe Ave. Grandstrytyje įsikūrė Andrulio baldų dirbtuvė. Du lietuviai: Vilius Pitkunigis ir Julius Jacyna atidarė

prekybos atstovybes. Pirmasis aprūpina baldais, namų apyvokos laiktais ir dulkių siurbliais, antrasis turi tik dulkių siurblių atstovybę.

Visame D. New Yorke darbuojasi *du profesionalai fotografai*: Rapolas Kručas, 65-23 Grand Ave., Maspeth ir Don Šulaitis, 600 Willoguby Ave., Brooklyn 6, N. Y.

Grand St. savo dirbtuves turi laikrodininkai J. Sutkaitis ir A. Andriuškevičius. 322 Union Ave., pirmiau buvusi Keap St., yra Ks. Strumskio likerų krautuvė, pradėta 1935 m.; ties Lituanica aikšte, lietuviškais kopūstais garsi "Lituanica Sq." valgykla.

Liet. filmų bendrovė, įkurta Don Šulaičio ir brolių Jono ir Adolfo Mekų. Filmuojami visi svarbesnieji lietuvių parengimai. Numatyta didžiulė filma apie lietuvių išikūrimą Amerikoje.

KARIO AKIRAČIO Skyrių vėl tęsime, pradedant š. m. 2-ju nr. Red.

Kultūrinė RAMOVĖS veikla Philadelphijoje

A. L. S-gos RAMOVĖS skyrius Philadelphijoje įsikūrė 1950. XI. 23. Skyriuje jau yra susitelkęs gražus lietuvių karių būrys. Reikia manyti, kad tiek skyriaus veikla, tiek narių skaičius, didės ir augs.

Skyriaus valdybą sudaro: pirm. plk. A. Butkūnas, vicepirm. plk. lt. dipl. inž. A. Jurskis ir gen. št. mjr. A. Impulevičius, išdin. mjr. J. Nakas ir sekret. kpt. A. Gaigalas.

Skyrius atkingei dalyvauja visuomeniniam darbe ir jau keletą kartų yra sėkmingai pasirodęs, ypač praėjusiais metais. Bene pirmąjį kartą šioje kolonijoje surengė tokį Vasario 16-sios minėjimą per vietos radiją. Minėjimas truko apie valandą. Vasarą surengė gegužynę. Programa buvo gan įdomi. Pelnas buvo paskirtas mūsų karo invalidams paremti ir kt. kultūriniais tikslams.

Pr. mt. lapkričio 11 d. įvyko svarbus valdybos posėdis, kuriame buvo svarstytas Sąjungos Statutas ir Lapkričio 23-sios minėjimo surengimo reikalai. S-gos statuto reikalui buvo išrinkta komisija, pirmininkaujama plk. Liormano. Aptarta ir kom-jos parengta medžiaga buvo išsiųsta Centro Valdybai.

Gruodžio 1 d. skyrius surengė platus kariuomenės šventės minėjimą, kuris praėjo gražiu pasisekimu ir labai jautria, pakilia nuotaika. Juo labiau, kad kolonija savo tarpe turi keletą mūsų vyresniųjų karininkų, Nepriklausomybės kovų dalyvių, ir eilę mūsų garbingųjų karo invalidų, Centro Valdybos narių. Skyrius gražiai bendradarbiauja su vietos meninėmis pajėgomis. Puikiame koncerte dalyvavo op. sol. Juzė Augaitytė, L. Kaulakio vedamas choras ir Irenos Karalienės vadovaujama tautinių šokių grupė.

Praėjusių metų rudenį šią lietuvių koloniją ištiko skaudi nelaimė — sudegė Sv. Kazimiero parapijos bažnyčia. Nekalbant jau apie kitus nuostolius, yra didelis smūgis ir visam kultūriniam darbui. Šios parapijos globoje gimė, augo ir plėtėsi visų jaunųjų ateivių organizacijų, taigi ir ramovėnų, darbas. Tačiau lietuviškoji visuomenė nenuleidžia rankų. Dėdamos visos pastangos atstatyti šios parapijos bažnyčią, kuri daugelį metų yra globojusi ir stiprinusi vietos lietuvius.

Drauge su naujųjų metų pradžia — gyvinama ir RAMOVĖS skyriaus veikla. Nariai gan gausiai lankosi skyriaus susirinkimuose, o pastarųjų metų — gausiai remia ir populia-

rina visoje kolonijoje mūsų karių-veiteranų KARIO žurnalą

Sausio 20 d. įvyko skyriaus narių visuotinis susimas. Jame apžvelgtas praėjusių metų darbų balansas, parengtas kultūrinės veiklos planas šioms metams ir išrinkta nauja skyriaus valdyba; taip pat keltos aktualesios mintys, kad ir Centro Valdyba greičiau spręstų svarbius S-gos reikalus, pvz., statuto klausimą.

Gražų visuomeninės veiklos pavyzdį ramovėnai davė praėjusiais metais, rengiant Vasario 16-sios minėjimą per radiją. Narių dar buvo negausu, kasa — tuščia. Kad įgyvendintų šį sumanymą, keli valdybos nariai sumetė po dešimtinę, ir minėjimas buvo tinkamai suorganizuotas, gražiai atliktas.

Reikia pastebėti, kad ramovėnai aktyvūs bendroje šios kolonijos visuomeninėje veikloje; ar tai N. Metų sutikimo, ar vaikų eglutės rengimas, ar kiti vietos bendruomenės reikalai. Tai rodo, kad ramovėnai gražiai sugyvena ir bendradarbiauja su kitomis vietos organizacijomis.

S.

LAPKRIČIO 23-OJI BELGIJOJ IR BREMEN—GROHN STOVYKLOJE

Pradedant dar 1947 m., Belgijoje kasmet būdavo paminima mūsų Kariuomenės šventės diena. Nors ir sumažėjusiomis jėgomis, Lapkričio 23-oji buvo švenčiama Liege-Tilleur ir praėjusiais metais. Minėjimo metu kalbėjo Liet. Bendruomenės Kult. Reikalų Tvarkytojas Pr. Sekmokas ir Jon. Dėdinas. Lietuviškosios vargo mokyklos auklėtiniai pastatė scenos vaizdelį. „Prie Nežinomojo Kareivio Kapo“.

Pereinamojoje Bremen-Grohn stovykloje surengtas Kar. Šventės minėjimas prasidėjo iškilmingomis pamaldomis. Kun. Šarka savo gražiai pamokslė pabrėžė, kad mes dabar naudojames mūsų karių palikimu, todėl ir patys privalome visomis priemonėmis kovoti, kad Tėvų žemė atgautų laisvę, kad sugrįžtų į namus ištremtieji, kad mūsų žuvusieji kariai galėtų ramiai ilsėtis, jausdami, kad jų kova ir mirtis turėjo didžios prasmės.

Taip pat įvyko akademija ir atsiveikinimas su išvykstančiais į užjūrus. Atsiveikinimo žodį tarė P. Kaminskas, paskaitą skaitė dr. A. Palaitis, deklamavo B. Petronytė. Karių vardu kalbėjo Vl. Norgėla ir Alg. Rusinas.

Stepas Paulauskas

BROOKLYNO BIRUTININKES

....1951 m. gruodžio 8 d., Vyt. Belecko svetainėje įvyko steigiamasis Kunig. Birutės Kar. Šeimų Moterų Dr-jos susirinkimas. Dalyvavo apie 10 Dr-jos atgaivinimo iniciatorių. Laik. Valdybon išrinkta: Popeliučkienė, Spirauskienė ir Vilkutaitienė. Artimiausieji skyriaus veiklos tikslai — globoti ligonius, mūsų karo invalidus ir remti Vokietijoje pasilikusius karius, jų šeimas ir visus lietuvius. Būtų gražu, kad skyrius susilauktų kuo gausiau narių, o veiklos sritis yra labai aiški, svarbi ir gyvybiškai reikalinga — padėti varge ar nelaimėje atsidūrusiam savo artimui.

Sn.

VYTAUTO AUGUSTINO LIETUVOS VAIZDAI

Vytautas Augustinas, TĖVYNĖ LIETUVA — OUR COUNTRY LITHUANIA. New York, 1951 m. Išleido Jungtinės Amerikos Valstybėse leidykla VAGA. Spaudė Tėvų Pranciškonų spaustuvė, Brooklyn, N. Y.

Prieš akis guli didelio formato turtingos išvaizdos 120 psl. knyga, kurioje telpa per 100 įvairių Lietuvos vietovių bei pastatų foto paveikslų. Beversdamas tos knygos puslapius pajunti, jog štai ant stalo guli tavoji tėvynė Lietuva. Vaizduotė atgyja realūs nepriklausomojo laikotarpio Lietuvos vaizdai: čia tavo šalies senoji sostinė Vilnius, su savo puikia architektūra, ana gražusis Kaunas, kurio modernioji statyba prilygsta visų kultūringųjų šalių pastatams, o ten vėl Klaipėda, mūsų uostas — langas į platumų pasaulį. Be šių trijų pagrindinių miestų vaizdų, gausu paveikslų, vaizduojančių nepriklausomos Lietuvos ekonominius bei kultūrinis laimėjimus. Tik ją vartydamas susidarysi tikrą šios knygos vertę ir pasijusi vėl esąs laisvoje Lietuvoje.

Knygos pradžioje randame autoriaus Augustino žodį, ilgoką Dr. Br. Nemicko apžvalginį straipsnį, leidėjų patiektą anglų kalboje, ir A. Bendoriaus žvilgsnį į tėvynę lietuvių kalboje. Po paveikslais parašai lietuvių ir anglų kalbomis. Anglų kalbos pavartojimas knygai suteikia reprezentacinės bei propagandinės reikšmės. Anot autoriaus, ir laisvosios šalies piliėtis gali patirti, jog Lietuva, „kol kvėpavo laisvu oru, buvo taipgi civilizuota ir kultūringa...“

Tokios retenybės knygų sandėliuose nestovi. Keliems mėnesiams praėjus, šią knygą beužtiksi tik tose šeimose, kurios bus suspėjusios ją laiku įsigyti.

KARINĖS ŽINIOS

JAV karinis biudžetas

Prez Trumano paruoštoji naujoji sąmata rodanti, kad ji pasieks 85 milijardus dol. Iš šios sumos kariniams reikalams esą numatyta 59 milijardai, taigi, apie 69% viso naujojo biudžeto.

AERODROMŲ STATYBA

Senatoriaus Robertson pareiškimu, vakarinių sąjungininkų kariniuose planuose numatoma milžiniško masto aerodromų statyba Europoje ir Afrikoje. Jos vykdymas truktų keletą metų. Didžioji aerodromų dalis numatoma statyti Prancūzijoje.

BOMBA — APSAUGA NUO LĖKTUVINIŲ MOTORŲ SPROGIMŲ

Anglų inžinieriai sukonstruavę bombą, kuri apsaugojanti lėktuvus nuo sprogimų kovos metu. Tai esanti pusės apelsino didumo bomba, per sekundės dalį nuslopinanti degalų sprogimą, kada nuo kulku ar ugnies lėktuvo degalų tanke užsidega gazolino garai. Tuo būdu išrastoji bomba neutralizuoja sprogimus, nuo kurių praėjusio karo metu žuvę daugybė bombonešių.

ZMONIŲ NUOSTOLIAI KOREJOJE

JAV štabo paskelbtais duomenimis, ligi gruodžio 17 d., raudonieji Korejoje netekę apie 1,547,000 vyrų. Vakariečių nuostoliai, pagal turimus pranešimus, pasiekę 109,459 karių. Čia neįeina Pietų Korejos nuostoliai, kurie jau 1951 m. birželio mėn. buvę 212,544 vyrai.

IŠ AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KULTORINIO GYVENIMO

● Adelaidėje išleistos pirmos Australijoj lietuviškos knygos: P. An-

driušio "Sudiev, Kvietkeli!", Tetos Rūtės "Gintaro pasaka" ir A. S. Puškino "Dubrovskis". Knygos rinkoje turi gerą pasisekimą

● Šiomet Sidneju buvo labai iškilmingai paminėta rugsėjo 8 d. šventė.

● Sidneju gražiai veikia sekmdienio mokykla mažiesiems. Ją veda mok. Daudarienė.

● Vadovaujant kun. P. Butkui, Sidnejuje įsteigtas Australijos lietuvių Savišalpos Fondas, jau spėjęs suselpti keletą lietuvių, patekusių nelaimėn, pašalpos ir paskolos forma.

● Nuo spalio mėn. pradžios dėl laiko stokos atsisistatydino "Mūsų Pastogės" ligšiolinis redaktorius Julius Veteikis. Laikraštį redaguoti perėmė — dr. Aleksandras Mauragis. tu laiku išleisti antra laida.

● Adelaidės Teatro-Studija lapkričio mėn. 3 d. pastatė V. Kudirkos premjerą "Viršinkai". Režisoriaus J. Gučių, dailininkas A. Rūkštelė. Premjera skaitoma gerai pavykusi ir turėjo gerą pasisekimą kaip lietuvių, taip ir australų tarpe.

● Lietuviai krepšinininkai laimėjo Australijos pabaltiečių (estų, latvių ir lietuvių) turnyrą Adelaidėje, baigminėse rungtynėse nugalėję latvius 49:42.

● "Mūsų Pastogė", nuo lapkričio mėn. 1 d. perėjo į nuosavą spaustuve "Mintis". Laikraščio leidėjas ir spaustuvės savininkas yra A. Baužė.

J. A. Skirka

NAUJOJOJ ZELANDIJOJE

● Auckland'e buvo švenčiama Fatimos Dievo Motinos šventė. Tarp įvairių tautybių katalikų grupių, dalyvavo ir lietuviai su mūsų trispalve vėliava. Pamokslo metu buvo paminėta ir Marijos šventovė Lietuvoje,

Vilniuje. Plačiau apie tai rašė ir N. Z. spauda.

● Lietuvis dail. R. Gopas jau keletą kartą Dunedin'e surengė savo darbų parodą. Taip pat keletas jo darbų buvo išstatyta ir metinėje Otago provincijos menininkų draugijos meno parodoje. Dail. R. Gopo darbų yra tilpę ir metiniame N. Z. Meno Almanache.

● Dunedin'e visi ateiviai dažniausiai gali pasireikšti Y. W. C. rengiamuose vakaruose. Neseniai čia buvo surengta eglutė ateiviams, kuri gan gražiai pavyko.

● A. Vyčius čia sėkmingai populiariau mūsų dainas. Skautų surengtame vakare naujesiems ateiviams, A. Vyčius ir latvių dainininkė dalį programos užpildė dainomis, lietuvių, latvių, vokiečių ir kt. kalbomis. Vakaras visiems labai patiko.

VI. Procuta

ATSIŪSTA PAMINETI

Nelė Mazalaitė, Mėnuo, vadinamas medaus. Apsaksa. Išleido Gabija, 1951 m. Dail. B. Gedvilienė-Vilkutaitytė. 220 psl. Kaina \$2,50. Gaunama: Gabija, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

M. Vaitkus, ČIRIKŠAS SIAUBE. Novelė. Išleido Leidykla "Vaga" Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1951 metais. Ilustracijos ir viršelis dail. P. Osmolskio. Tiražas 1000 egz.

Patrauklia forma novelė vaizduoja pirmojo bolševikinio antplūdžio siautėjimą Lietuvoje. Ilustracijos paryškina to laikotarpio būdingesnius momentus. Skaitytina tiek senimui tiek jaunimui. Ypač pravartu su šia novele susipažinti tiems, kuriems nėra tekę patirti bolševikinio siaubo siautėjimo.

Dainos apie laisvę — eilėraščiai — Alf. Giedraitis. Los Angeles, Cal. 1951 m. Tiražas 500 egz.

Tėvų pasakos — pirmosios knygos. Iš lietuvių liaudies pasakų lobyno parinko ir skaityti paruošė bei įvadą parašė A. Giedrius. Ilustravo J. Kaminskas. PLB Vok. Krašto Valdybos Knygų Leidyklos leid. Nr. 2. Išleista 1951 m. Tiražas 2000 egz.

Skautų Aidas. Lietuvių skaučių ir skautų laikraštis, Nr. 12, 1951 m. gruodžio mėn. su dail. T. Valiaus viršeliu.

Technikos žodis, Technikos darbuotojų nepriklausomas populiarus mėnesinis laikraštis. Nr. 9, 1951 m. gruodis.

Tėvų Kelias, mėn. katalikiškai-tautinės minties leidinys, Nr. 12 (28), leidžiamas Venecueloje.

STATEMENT REQUIRED BY THE ACT OF AUGUST 24, 1912, AS AMENDED BY THE ACTS OF MARCH 3, 1933, AND JULY 2, 1946 (Title 39, United States Code, Section 233) SHOWING THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, AND CIRCULATION OF

Karys, published monthly at Brooklyn 1, New York for 27 October, 1951.
1. The names and addresses of publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher Karys, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, Editor Bronius Aušrotas, 179 Clymer St., Brooklyn 11, N. Y., Managing editor Simas Urbonas, 156 Steamboat Rd., Great Neck, L. I., N. Y. 2. The owner are: Simas Urbonas, 156 Steamboat Rd., Great Neck, Long Island, New York; Bronius Aušrotas, 179 Clymer Street, Brooklyn 11, New York.
3. The known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: none. 4. Paragraphs 2 and 3 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting; also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner. Signed, Simas Urbonas, Bronius Aušrotas, Editor and Publisher. Sworn to and subscribed before me this 27th day of September, 1951. (Seal) Joseph Ambraziejus, Notary public, State of New York.

KUPRINĖS PABIROŠ

NORS KARIUOMENĖJE AIŠKINTIS NEPRIIMTA...

Kaip žinote, gerbiamieji, atsitiko, kad mūsų kuprinių, pundulių ir visokių mazgelių tikrintojas — viršila Dagilis-Dagiliukas — didžiųjų švenčių išvakarėse, niekam mūsų štabe nepranešęs, sauvališškai pasišalino iš KARIO kareivinių ir tūlą laiką buvo dingęs be žinios.

Pradžioje buvo manyta, kad gal kokiai savaitei išėjo, užsimaukšlinęs Kalėdų Senio šalmą ir apsiavęs sargybinio veltiniais. Tačiau paaiškėjo, kad ne tiktai kad mūsų bičiuliams jokių pabirų iš savo kuprinės nepadovanojo, bet netgi visai nepasirodė. Pagaliau tik dabar atsirado, buvo nubaustas, visiems metams neleidžiant pasišalinti iš savo tradicinio Pabirų kampučio, na ir, žinoma, pradėjo visai aiškintis. Nors kariuomenėje daug aiškintis nepriimta, tačiau lai jis čia trumpai ir aiškiai pasako: kur buvo ir ką matė...

"Tamsta, KARY, kaip aš galėjau čia išbūti prieš šventes, kad čia tos šventės — nešventės. Kokius čia išraitymus bepasakosi, kad niekas ir nemano juoktis, net ir juokdariai-specialistai Naujųjų Metų sutikimuose nemoka publikos bent kiek padoriau prajuokinti, kad pasakys ką, tai kaip tas į šakalį... Antra vertus, kokios čia Kalėdų Senio dovanos. Susitinki kokį žmogėną, pradeda čiupinėti apie savo maišą, tai, žiūrėk, tas ir mauna šalin. Girdi, eik sau! Dar ko gera kokią atominę ištrauksi, kokią naujų "taksų bilą" padovanosi, ar apie naują mūsų tėvynės vaduotojų nevienybę pradėsi, atsisė-

dęs ant šiukšlių dėžės, pasakoti. Baisu ir klausyti, ir žmogui pasakyti...

Be to, man besibastant, žmonės ir pačiam pradėjo visokius klausimus statyti. Gera, sako, mes visi, o ir kiekvienas mokinsys, gerai žinome, kada, pvz., Kolumbas atrado šią šalį, kad Sovietų Sąjungos mokslininkai atidengė visus kitus priešakinius žmonijos išradimus, kada, rimtai kalbant, buvo paskelbta ir atkovota Lietuvos laisvė, bet kada, girdi, bus atrasta tikroji Lietuva. Atseit, dabar — kiek galvų, tiek lietuvių... Esą, nereikia stebėtis nė "keturių ar trijų didžiųjų" nesutarimais, kurių saujoje yra atsidūręs viso žemės kamuolio likimas, kad čia mūsų benamių sauja niekaip patys negalime atrasti tikrosios Lietuvos... Tai ne demokratija, o stačiai gėda; tai juokai pro kruvinas ašaras...

Tokių ir kitokių pamokslių prisiklausęs, didžiai nuliūdau ir nutariau grįžti į savo kareivines. Bent čia mūsų vyrų neklausia, kurios partijos kulka reikės šauti į Lietuvos žudikus: ugnis! ir baigta...

Gerbiamieji! Nors daug kas būsime nepatenkinti šiuo Dagiliuko pasiaiškinimu, tačiau tikėsimės, kad jis artimoje ateityje pasitaisys ir nuodugnai perkratinės mūsų ubagiškus nešulius, bent jau kartą į mėnesį, kad jos būtų visiškai parengtos žygiui, kaip kad mūsų vyrų JAV armijos gretose.

Taigi, neteiskime, kad patys nebūtume teisiami!...

... Mano vardas — Joe Johnson...

Garsusis Amerikos generolas George Patton buvo griežtas tvarkos ir pilnos uniformos šalininkas. 1942 m. P. Californijos dykumose vyko JAV kariuomenės manevrai. Pattono džipas dūmė vieškeliu visu savo greičiu, kai staiga šoferis išgirdo griežtą generolo "stop!". Iššokęs iš džipo, Patton nuskubėjo prie stulpo, kurin įkopęs taisė vielas kažkoks haki spalvos aliejuota palaidine apsišingęs ir be kepurės jaunuolis.

— Lipk žemyn! — sušuko generolas.

— Labai užimtas, — pasigirdo nuo stulpo.

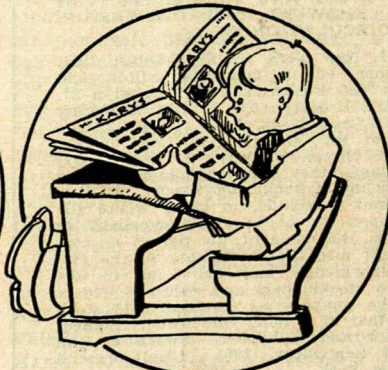
Pattonas, aišku, dar labiau įpyko ir, kuone lipdamas stulpan pats, pakartojo įsakymą dar kartą. Tada jaunuolis, kraipydamas pečiais, nusileido žemyn. Bet, o pragare! Neatidavė generolui pagarbos! Gyslos iššoko generolo kaktoj, kai jis barė jaunuolį dėl nešvarių rūbų bei neprosytų kelnų, nenublizgintų batų, dėl atdaros apykaklės ir neturėjimo kepurės; bet labiausiai — už neatidavimą pagarbos.

Galiausiai, pačioj įtūžimo viršūnėj, generolas šaukė: "esi mano armijos gėda! Aš sakau, tokių dalykų netoleruosiu! Tuoju pasakyk man savo vardą ir kuopą!"

Tik dabar baramas jaunuolis gavo progos atverti lūpas. Žiūrėdamas Pattonui tiesiai į akis, jis tarė: "Mano vardas yra Juozas Johnsonas; mano kuopa — Pietų Californijos Telefono Kompanija; o Jūs galite sau eiti stačiai peklon!..."

... Aš skaitau

... Tu skaitai

... Jis skaito

AMERIKOS LIETUVIAI ROMANUOSE

ŠIRDIES ROMAI — Tai nepaprast naujas romanas, kuriame aprašoma viena Amerikos lietuvių šeima, ypač jų dukrelė, kuri vaikščioja su savo gydytoju širdies rūmuose... Knyga turi 450 puslapių, iliustruota, labai gražiai atspausdinta; kaina 4 doleriai.

ŠLIUPTARNIAI — pirmutinė tokia teisinga, atvira, įdomi ir stambi knyga (istorinis romanas, apie Amerikos lietuvių tautinį ir kultūrinį atgimimą, apie jų sunkumus, vargus, kančias ir kovas dėl lietuviybės ir geresnio šviesesnio rytojauš. 652 puslapiai, kieti drobės viršeliai, labai graži spauda; kaina 3 doleriai.

Abidvi knygos sykiu tik už 6 dolerius! Persiuntimo lėšas apmokame. Rašykite: Dr. Alg. Margeris, 3325 So.

**SKELBIAMĖS
KARYJE!**

Winter Garden Tavern, Inc.

Su puikiu baru, restoranu ir didele sale susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams.

VYTAUTAS BELECKAS

1883 Madison Street
(Prie Forest Ave. stoties)

Brooklyn 27, N. Y.
(RIDGEWOOD)

Tel.: EV. 2-9586

VISI KVICIAMAI ATSLANKYTI

LIETUVIŲ DIENOS

MODERNIŠKAS ILIUSTRUOTAS MAGAZINAS

Kiekvienas lietuvis turėtų jį skaityti.
Metinė pren. \$3.00. Adresas:
9204 S. Broadway, L. A. 3. Calif.

TAUPYKITE PER PAŠTĄ. SAUGU IR PATOGU. MES APMOKAME PAŠTO IŠLAIDAS.

LIBERTY FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Philadelphia, Pa.

235 NORTH BROAD STREET
(Temporary Address)

New Building Under Construction
at 202-04 North Broad Street

STATEMENT OF CONDITION
AS OF DECEMBER 31, 1951

ASSETS

First Mortgage Loans	\$8,316,834
Improvement Loans	25,543
Loans on Savings Accounts	82,997
Federal Home Loan Bank Stock ..	175,000
Cash on Hand and in Banks	1,112,033
Office Building and Equipment ..	166,886
Parking Lot — 1415 Race Street ..	22,723
Deferred Charges and Other Assets ..	15,791
TOTAL	\$9,917,587

LIABILITIES

Members' Share Accounts	\$8,428,470
Advances—	
Federal Home Loan Bank	850,000
Loans in Process	55,431
Other Liabilities	10,311
Employees' Retirement Reserve ..	22,077
Other Specific Reserves	3,520
General Reserves	\$295,500
Surplus	252,278
TOTAL	\$9,917,587

CHARLES S. CHELEDEN, President

SI LIETUVIŠKA ĮSTAIGA —
SAUGIAUSIA VIETA JOSŲ
INDĖLIAMS.

NELE MAZALAITĖ

MENUO, VADINAMAS MEDAUS

GABIJA

Autorė su jai vienai būdingu stiliumi ir grakštumu šioje apysakoje iškelia ką tik ištekėjusios moters sielos problemas, jaunamartės svarstymus ir iš jų išplaukiančius įvykius. Knyga 220 psl., kaina \$2.50, gaunama šiuo adresu:

GABIJA
340 Union Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

Technikos darbuotojų nepriklausomas populiarus mėnesinis laikraštis

TECHNIKOS ŽODIS

JAV ir užs. metams 2 doleriai. pusmečiui — 1 doleris
ADM. adresas: K. Bertulis, 1616 So. Christiana Avenue,
Chicago 23, ILL., U. S. A.

Leidžia: Amerikos Liet. Inž. ir Arch. Sąjunga.....

NAUJAS SPAUDOS KIOSKAS CHICAGOJE—TOWN OF LAKE

Prie Šv. Kryžiaus parapijos bažnyčios pradėjo veikti naujas spaudos kioskas. Kiekvieną sekmadienį ir šventadienį, pamaldų proga, čia galima įsigyti įvairių naujausių knygų, laikraščių ir žurnalų. Čia priimama ir prenumerata: LIETUVIŲ DIENŲ, DRAUGO, TĖVIŠKĖS ŽIBURIŲ, KARIO, AIDŲ ir kt. leidinių. Taip pat galima gauti šventinių atvirukų, kalendorių.

Čia užsisakiusieji spaudą—gaus ją greičiausiai. Kiosko vedėjas visiems maloniai patarnaus.

Visais spaudos reikalais prašoma skambinti: Yards 7-1882.

Lietuviškas BARAS-RESTORANAS
MARY VALONIS

Skanūs užkandžiai, malonus patarnavimas. Jauki užėiga vietos lietuviams.

5300 Takony Street,
Philadelphia 37, Pa.

JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOWNHALL 3-9472

KARIO ir kitų leidinių prenumeratą TORONTE priima ir pratęsia (sekmadieniais parapijos salėje)

VYTAUTAS AUŠROTAS

263 Havelock St., Toronto, Ont.,
CANADA.

Tel.: Lo-2647

KANIN'S CAFE

Puikios žuvis, geriausi krabsai, įvairūs mėsos gaminiai ir sumuštiniai —

o taip pat —

visoki gėrimai: likeriai, vynai, kokteiliai.

4800 N. Broad Street,
Philadelphia 41, Pa.

Tel.: DA 4-9743 ir 4-5146

Pranešu Jūsų maloniam dėmesiui, kad New Yorke atidariau prekybos atstovybę. Per mane galite gauti: įvairių baldų ir buto įrengimų, televizijos aparatų, dulkių siurblių, šaldytuvų, skalbimo mašinų ir kitų namų apyvokos daiktų.

Duodu patarimus ir atlieku patarnavimą be įsipareigojimo pirkti.

Skambinkite arba rašykite tuojau:

VILIUS PITKUNIGIS,

73 W. 104th St., New York City, N. Y.
Tel. RIVERSIDE 9-9164

KARYS

yra vienintelis lietuvių karių-veteranų iliustruotas mėnesinis žurnalas pasaulyje. Jame rašo gausus būrys bendradarbių, jį skaito daugybė lietuvių visuose kontinentuose.

Tai mūsų tradicinis vieningos kovos organas su visais Lietuvos priešais nuo 1919 metų. Tai tautinės, krikščioniškos dvasios sparnuotas žodis, tai visų laikų lietuvių karių gyvenimo, kovų ir darbo tikrasis veidrodis. Mes organizuojame naujus žurnalo skyrius, renkame įdomiausia, aktualią, tiek istorinę, tiek gyvenimišką medžiagą. **KARIO** bičiulių — skaitytojų, platintojų, rėmėjų — telkimo vąjus tebeeina džiuginančia sparta. Jau keli tūkstančiai žmonių pareiškė norą, kad šis visų mėgiamas žurnalas juos lankyto išstisus 1952 metus. Mūsų vąjus tęsis iki balandžio 1 d. Tad sukruškime ir paskubėkime. Pavėlavusieji — tikrai negalės gauti įdomiausių pirmųjų š. m. žurnalo numerių.

K A R I prenumeruojant ištisiems metams, vienas puošnaus, iliustruoto žurnalo nr. kainuoja tik apie 33 ir pusę cento. Metams — \$4.00; pusmečiui — \$2.50; perkant atskirais numeriais — 45c. Pernumeratą galima išmokėti ir dalimis.

K A R Y S pradeda leisti knygas: š. m. Lapkričio 23-jai — "Lietuvos Kariuomenės kūrimosi ir Nepriklausomybės Kovų apžvalga", o metų pradžioje — Eric Williams knygos "The Wooden Horse" vertimą. Pastaroji knyga jau spaudoje. Ši knyga turės apie 200 psl. ir visą eilę iliustracijų. Metiniai žurnalo skaitytojai, iki balandžio 1 d. įmokėję visą prenumeratą, šią knygą gaus tik už \$1.00. Tad išsirašantieji mūsų žurnalą — siųskite \$5, pažymėdami, kad \$1 už knygą "Medinis arklys". Jau išsirašiusieji — prisiuonia dar \$1 iki balandžio 1 d. Ta pačia kaina šią knygą gaus ir mūsų aktyvieji Bičiuliai: platintojai, rėmėjai, Rėmėjų-Pirmūnų Garbės Būrio nariai.

Kas remia **K A R I** \$5 prenumerata (žurnalas + knyga), tas remia ir "Lietuvos kariuomenės kūrimosi ir Nepriklausomybės Kovų apžvalgos" išleidimą.

Nelaukiant nė dienos, visi rašome **KARIO** redakcijai: 156 Steamboat Rd., Great Neck, L. I., N. Y. arba administracijai: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

KAS KARTĄ PASKAITĖ BENT VIENĄ ŽURNALO NUMERĮ — TAS JAU NIEKAD NEBESISKYRĖ SU K A R I U!

KARYS